

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1861.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 277.

Ἡ κατωτέρω περιγραφή ἀπεσπάσθη κατ' ἐπιμονὴν ἡμῶν παράκλησιν ἐξ ἀεκότου συγγράμματος τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Κ. Φρεαρίτου, ἐπιγραφομένου « Περὶ πλοῦς Μακεδονίας καὶ ἐλάσσονος Ἀσίας μετὰ τῶν ταύτης προσκειμένων μεγαλονήσων, ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολεμικοῦ Δρόμωνος ὁ Δουδοβίκος ἐν ἔτει 1846. » Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιέχει πολλὰ ἄξια καὶ περιεργείας καὶ λόγου, ἰδίως δὲ πολλὰς ἱστορικές καὶ ἀρχαιολογικάς ἐρεῦνας. Εὐχόμεθα δὲ νὰ εὐρεθῇ τις φιλόμουσος ὁμογενὴς, μὴ ἀγαπῶν μόνην τὴν διὰ παρασῆμων ἀμοιβὴν, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ.

ΣΗΜ. ΠΑΝΔ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Αἱ τρεῖς χερσονήσοι τῆς Χαλκιδικῆς Παλλήνη, Σιωρία, Ἀιτή.

—οοο—

Ἀγούστου 7-10. Ἀναχώρησις ἐκ Θεσσαλονίκης. — Περὶ πλοῦς Παλλήνης. — Καταστροφὴ τῆς χερσονήσου τὸ 1821 ὑπὸ τῶν Τούρκων νέος αὐτῆς συνοικισμός. — Ἀρχαιοτάτης ἐν Ἀθῶνι. — Προσέρμισις εἰς Παλλήνην πλοίου τουρκικοῦ πλήρους στρατιωτῶν. — Θέσις τῆς ἀρχαίας πόλεως Θράμβου. — Τορώνη ἐν Σιωρία. — Τρικυμῖα ἔξωθεν τοῦ ἀκρωτηρίου ἢ Δέβρις. — Ὀψίς τοῦ Ἀθῶνος. — Στασικράτους πρότασις. — Ἰψὸς τοῦ ὄρους. — Περιγραφή τῆς φύσεως τοῦ ἁγίου ὄρους. — Ἀφιξις εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Σίμωνος Πέτρας. — Ἱστορία αὐτοῦ. — Ἀνεκότου Κουρτζωνος καὶ ἀφαιρέσις χειρογράφων. — Τίνες ἐν γένει αἱ βιβλιοθήκαι τοῦ Ἀθῶ. — Ἱστορικά μνημεῖα τοῦ ὄρους καὶ σπουδαιότης αὐτῶν. — Ἱστορικά μνημεῖα σωζόμενα ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Σίμωνος Πέτρας. — Ἐπίσκεψις τοῦ μοναστηρίου τοῦ Γρηγορίου καὶ ἱστορικά ἐν αὐτῷ μνημεῖα. — Μοναστήριον Διονυσίου. — Χρυσόδουλλον αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ κτίτορας αὐτοῦ. — Οἱ μοναχοὶ τοῦ μοναστηρίου. — Ὁ μοναχικὸς βίος οὐκ ἀν-

τίκεται τῇ φύσει. — Κρίσις Φαλμεράδερ περὶ τῶν μοναχῶν τοῦ ἁγίου ὄρους. — Τρεῖς βαθμοὶ τοῦ μοναστικοῦ βίου, μοναχοί, κελειῶται καὶ ἀσκηταί. — Ἔργα καὶ σχέσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, κτλ. κτλ.

—οοο—

Ἦδη τὸ πλοῖον ἡμῶν πρὸ μιᾶς καὶ ἐπέκεινα ὥρα; ἐκπλεῦσαν τοῦ λιμένος, παρέπλει πλησίον τὰς καλὰς καὶ πολυανθρώπους ποτὲ, νῦν δ' ἐρήμους καὶ πενθήρεις ἀκτὰς τῆς Παλλήνης. Ποῦ νῦν αἱ ἐπὶ τῶν Μηδικῶν ὀκτὼ πόλεις τῆς μικρᾶς χερσονήσου ταύτης; Ποῦ ἐστὶ ἀνωτέρω αἱ τριάκοντα δύο ἐλεύθεραι πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς; Τὰ πάντα τοῦ βαρβάρου ἢ χειρκατηρήματος καὶ ἠράνισε, μόνην δὲ τὴν κυανῆν ἡμῶν θάλασσαν καὶ τὸν αἴθριον οὐρανὸν ἀφῆκεν ἀνύβριστα καὶ ἀνεπηρέαστα! Ἡ καλλίστη αὕτη Παλλήνη, τῆς Χαλκιδικῆς ἡ δυτικωτάτη χερσονήσος, ἢ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους καλουμένη Φλέγρα (α), ἦν παραπλέομεν ἔρημον, περιεῖχε ποτὲ κύκλω παραθαλασσίους τὰς ἐξῆς ἀνηράς καὶ ἀκμαίας πόλεις: α) τὴν Ποτίδαιαν, τὴν μετὰ ταῦτα κληθεῖσαν Κασσάνδρειαν, ἐξ ἧς καὶ πᾶσα ἡ χερσονήσος ἐκλήθη κατόπιν Κασσάνδρα: β) τὴν Σάνην: γ) κατωτέρω τὴν Μένδην ὀπισθεν τοῦ Ποσιδίου ἀκρωτηρίου, ὃ μέχρι τοῦ νῦν καλεῖται Ποσιδί (δ): δ) τὴν Σκιώνην: ε) τὴν Θράμβου ὀπισθεν τοῦ τελευταίου τῆς χερσονήσου ἀκρωτηρίου τοῦ Καναστραίου: ς) ἐντὸς τοῦ Τορωναίου κόλπου, τὰς Αἰγὰς: ζ) τὴν Νεάπολιν: καὶ η) τὴν

(α) Δυκόφρ. στίχ. 1404. Στράβ. 330.

(δ) Δίσιος 44. κερ. 129. Θουκυδ. 4, 129.

Άφρτιν (α). Ἐκ τῶν ὀκτὼ τούτων πόλεων οὐδεμία σήμερον σώζεται!

Τὴν 8 Αὐγούστου, μίαν περίπου ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, εἰσπλεύσαμεν εἰς τὸν Τορωναῖον κόλπον (κόλπον τῆς Κασσάνδρας), καὶ ἠγκυροβολήσαμεν ὀπισθεν τοῦ Καναστραίου ἀκρωτηρίου (Παλλιοῦρι τανῦν), ἀπέναντι ἀσπίδος τινὸς κώμης τῆς Καψοχώρας. Ἐγὼ δὲ μετ' ὀλίγον ἐπιβὰς τῆς ἀκάτου, μετέβην εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κασσάνδρας Ἄθουτον. Ἀλλὰ καὶ αὕτη κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς Καψοχώρας πανταχοῦ ἐρήμωσις καὶ δουλεία! Πλὴν καὶ τοὶ ἡ χερσονήσος τῆς Κασσάνδρας, ὡς χώρα τὴν σήμερον ἐρημος σχεδὸν, οὐδὲν παρέχει ἄξιον λόγου ἐν γένει, δι' ἡμᾶς ὅμως εἶναι καὶ οὗτος τόπος ἱερός· καθότι καὶ ἐνταῦθα ποταμηδὸν ἐχύθη τῶν μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας τὸ αἷμα. Ἡ Κασσάνδρα ἔχει κακτομήνα ἡδὴ δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς πατρίδος, ὑψώσασα τὸ 1824 τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, ἧς τὴν τιμὴν γενναίως ἠμίνατο μέχρι τελευταίας ἡμέρας τοῦ αἵματος. Ἐνεκαὶστίαι μαχηταί, συναθροισθέντες ἐκ πάσης Παλλήνης εἰς τὸν ἰσθμὸν, τὸν χωρίζοντα τὴν χερσονήσον ἀπὸ τῆς λοιπῆς Χαλκιδικῆς, καὶ κόψαντες αὐτὸν διὰ πολυχειρίας, ὠχυρώθησαν ἐν τῇ θέσει ὅπου ἔκειτο ποτὲ ἡ ἀρχαία Ποτίδαια (β). Ἐνταῦθα ὡς ἀληθεῖς Μακεδόνες ἐδέχθησαν τὸν Ἄβουλ Ἄβουτ Πισῶν ἐπιπεσόντα κατ' αὐτῶν μετὰ ὀκτὼ χιλιάδων Τούρκων. Φοβερὰ ὑπῆρξεν ἡ προσβολή, λαμπρὰ δὲ καὶ γενναία ἡ ἀμυνα. Οἱ Τούρκοι, καὶ τοὶ τοσοῦτον ἀνώτεροι, καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν παρασκευὴν τοῦ πολέμου, ἠθελον ἐπὶ τέλους ἀναγκασθῆναι νὰ φύγωσιν ἐνταῦθεν κατησχυμένοι, ἀν βαθεῖα τις καὶ ζοφερὰ νύξ δὲν ἐπῆρχετο αὐτοῖς βοήθης. Ὁ Ἄβουλ Ἄβουτ δηλονότι ἰδὼν, ὅτι διὰ τῆς θυνάμειος καὶ τῆς βίας οὐδὲν ἐνταῦθα περαινέει, καιροφυλακτικῶς νύκτα τινὰ σκοτεινὴν, ἐξ ἐνός μὲν προσέβαλεν αἰφνης ἔμπροσθεν τοὺς Κασσανδρεῖς, ἐξ ἄλλου δὲ περικιτέρω διὰ πολυχειρίας χερσώσας τὴν διώρυγα, διέβη εἰς τὴν χερσονήσον καὶ ὀπισθεν ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν. μηδεμίαν ἐχόντων ἰδέαν. Τεθνήτες δὲ οὕτω μετὰξὺ δύο πυρῶν καὶ προσβαλλόμενοι πανταχοῦθεν, ἄπαντες σχεδὸν ἔπεσαν ἐντίμως ἐπὶ τοῦ σημείου εἰς ὃ ἐτάχθησαν, καταλιπόντες ἡμῖν αἰδίον τῆς ἀθανάτου θούης αὐτῶν τὸ μνημόστυνον. Αἱ ἐπελοῦσαι λεηλασίαι καὶ δηλώσεις τῆς χώρας, καὶ ἡ κτηνώδης κατάθλιψις τῶν ἐκπολειοφθέντων ὡς ἐπιτοπλεῖστον γυναικῶν, γερόντων καὶ παιδῶν, ἠρήμωσαν τὸν ἐπίγειον τοῦτον παράδεισον, καταστάντα ἐπὶ δύο ὀλόκληρα ἔτη ἡ φωλεὰ τῶν ληστῶν καὶ τῶν πειρατῶν ἢ κατὰδυσις. Βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον τῆς πατρίδος ἡ μαχητικὴ δύναμις ἔσυρεν αὐτῆς εἰς τὸν τόπον τὰ λείψανα τῶν χιλίων ὀνομάτων, ἧτοι οἰκογενειῶν, αἱ ὄκουν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐν τῇ χερσονήσῳ, καὶ τριακόσθαι οἰκογενεῖαι εἰσὶ διεσπαρμέναι νῦν ἐφ' ἅπασαν τὴν Κασσάνδραν, εἰς ἔνδεκα μικρὰ συνφιμισμένα χωρία, οἷον Παλλιοῦρι, Καψοχώραν, ἄ-

γίαν Παρασκευὴν, Τσαπράνικα, Πολύχρονον, Παζαράκια, Κάλκτρα, Φούρκαν, Βάλτον, Ἄθουτον, Πόρταις. Ἐκ τῶν ἔνδεκα τούτων χωρίων, ἡ ἀρχαία θέσις τῶν δύο τελευταίων εἶναι ἀνεμφισβήτητος, καθότι αἱ μὲν Πόρταις, τὰ προπύλαια οὕτως εἰπεῖν τῆς Παλλήνης, κείνται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ὅπου ἡ ἀρχαία Ποτίδαια, ἢ μετὰ ταῦτα Κασσάνδρεια, τὸ δὲ ὄνομα Ἄθουτο, σαφέστατα μαρτυρεῖ τὴν ἀρχαίαν Ἄφρτιν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς κειμένην θέσεως, ὅπου καὶ τὸ σημερινὸν ὑπάρχει χωρίον, ὅπερ θεωρεῖται καὶ ὡς ἡ πρωτεύουσα τῆς Κασσάνδρας. Τὰ δὲ σωζόμενα εἰς ἐνταῦθα ἰκανὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας τέχνης, βεβαιοῦσιν ἀναντιρρήτως τὴν ταυτότητα τῆς Ἄθουτου μετὰ τῆς ἀρχαίας Ἄφρτιος.

Πλησίον τῆς Ἄθουτου ταύτης ὑπάρχει ὁπῆ τις ἐν τῇ γῆ φέρουσα εἰς τὰ ἔνδον· μήπως τάχα ἐνταῦθα ὑπῆρχε τὸ περίφημον τῶν Ἀφρταίων μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, ὃς καὶ τῷ Λυσάνδρῳ, ὅτε ἐπολιόρκει τὴν Ἄφρτιν, νύκτωρ ἐπιφανεῖς, προηγόρευσεν α ὡς ἄμεινον ἐκεῖν τε ἔσοιτο καὶ τῇ Λακεδαιμόνι, πολέμου πρὸς Ἀφρταίους παυσαμένους (α). » Μεταξὺ δὲ τῶν ἐρείπιων τοῦ ἀγίου Δικητηρίου σώζεται καὶ τις ἀρχαία ἐπιγραφή δυσανάγνωστος, ἐπὶ τινος λίθου ὀγκωδεδεστάτου. Ἐτερός τις μετ' ἐμὲ τὰ μέρη ταῦτα ἐπισκεπτόμενος, καὶ ἔχων πλείωτερον διαθέσιμον χρόνον, μὴ λησμονήσῃ νὰ ἐξετάσῃ ταύτην τὴν ἐπιγραφήν, ἧτις ὡς μοι ἐβεβαίουν ὑπῆρχεν ὅλως διόλου ἀγνωστος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σωροῦ ἐκείνου τῶν λίθων. Ὁ ἡλιος ἦδη ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν αὐτοῦ, καὶ τὸ πλοῖον ἡμῶν ἔκειτο μακρὰν εἰς τὴν Καψοχώραν, ἀλλ' ἄνεμος βορρῆς ἀριστὰ σφοδρὸς ἐντὸς μίξ καὶ ἡμισίας ὥρας ἔφερε τὴν ἀκατον ἡμῶν ἐν καιρῷ εἰς τὸν λιμὲνα τῆς Καψοχώρας, ὅπου ἀπὸ πρωῒας ὁ δρόμων ὠρμίζετο. Καὶ ἐνταῦθα δὲ εἰς τὸ ἔρημον σχεδὸν τοῦτο μέρος ἡ παρουσία τοῦ πλοίου ἡμῶν συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν δυστυχῶν χωρικῶν τῆς Καψοχώρας.

Τὴν 9 Αὐγούστου λίαν πρωῒ ἐξῆλθον εἰς τὴν ξηρὰν ἕως ἐννεήκοντα καὶ πέντε, ἵνα πλύνωσι τὰ ἐνδύματα αὐτῶν εἰς τινὰ παραρρέοντα διαυγέστατον ῥυάκι. Τὴν νύκτα δὲ ὠρμίσθη ὀπισθεν τοῦ ὄρους, ὅπερ προέχον εἰς τὴν θάλασσαν ἀποτελεῖ τὸν ὄρμον τῆς Καψοχώρας, πλοῖόν τι τουρκικὸν ἐρχόμενον ἐκ Θεσσαλονίκης, πλήρες στρατιωτῶν, οὓς μετέφερον εἰς Ἀσίαν. Οἱ Τούρκοι μὴ γινώσκοντες ὅτι ὀπισθεν τοῦ ὄρους ὑπάρχει ὁ Δρόμων ἡμῶν, ἐξῆλθον τοῦ πλοίου αὐτῶν, καὶ ὠπλισμένοι καὶ ἀλλοτρίως κατέβαινον ἐν θριάμβῳ τὸ ὄρος, ἵνα ἐπιπάρωσι κατὰ τῶν χωρικῶν καὶ διαρπάσωσι φιλικῶς τὸ χωρίον. Ἀλλ' ἄμα πλησιάσαντες εἰς τὸν ῥυάκι, οὐ αἱ ὄχθαι ἐκαλύπτοντο ὑπὸ δένδρων, εἶδον πληθῆς ἀνδρῶν εὐρωπαίων, φυλακῆς, ἀξιωματικῶν, λέμβους πολεμικὰς, καὶ περικιτέρω αὐτῶν τὸν Δρόμωνα, ὃς μόνος ὢν ἐντὸς λιμενίσκου περιωρισμένου ἐφάνετο κολοσσαῖος, ἀπὸ θηρίων

(α) Ὁρα Παισαν. β. βλ. 2. κεφ. 18. § 2. «... Ἀφρταῖοι δὲ τιμῶσιν Ἄμμωνα οὐδὲν ἴσσαν, ἢ οἱ Ἀμμώνιοι Αἰθίων. » β. βλ. καὶ Πλουτ. Λυσάνδρ. 20.

εὐθὺς ἐγένοντο ἡμερα πρόβατα, καὶ μετὰ πολλῆς εὐταξίας καὶ κοσμιότητος ἐζήτουν ὑπὸ τῶν χωρικῶν ὃ, τι ἠθελον, καταβάλλοντες τὴν ἀξίαν του. Τοσοῦτον δ' οἱ χωρικοὶ καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες ἐνεθαῖρῶνθησαν, ὥστε μόλις ἐνέδιδον ἐπὶ τέλους καὶ ἐπὶ χρέμασι νὰ δώσωσι τὰ ἀναγκαῖα. Εἰς ἡμᾶς δὲ εὐγνωμονοῦντες διὰ τὴν ἀνέλπιστον ταύτην σύμπτωσιν, ἧτις ἀπῆλλαξεν αὐτοὺς μυρίων κακώσεων, ὧν πείραν καὶ ἄλλοτε ἔλαβον ἐν παρομοίᾳ τινὶ περιπτώσει, προσερχόμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες μετ' ἀπείρου ἀγάπης προσέφερον διάφορα λιτὰ δῶρα, ὃ μὲν σταφυλάς, ἢ δὲ σύκα, ἢ δὲ ὠά, καὶ ἄλλα ἄλλα, λαμβάνουσαι καὶ αὐταὶ παρ' ἡμῶν εὐχαρίστως μικρὰ τινα ἄλλα ἀντίδωρα, πρὸς ἔνδειξιν τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης.

Καταβαίνων δὲ παρὰ τὸ ῥυάκιον ἀπὸ τοῦ χωρίου εἰς τὸν αἰγιαλὸν, προσέκοψα παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ εἰς τι τεμάχιον ἀρχαίου μαρμάρου ἐνεπιγράφου, φέροντος δύο μὲν στοιχεῖα, ΘΡ. Τὸ μάρμαρον τοῦτο βεβαίως ἦν τεμάχιον ἀρχαίας ἐπιγραφῆς. Εἰ μὴ δὲ ἦν πολὺ τολμηρὸν, ἠθελον ἐκφέρει τὴν γνώμην, ὅτι ἴσως ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ ἀφανισθεῖσα ὄλως ἀρχαία πόλις Θράμβος, ἧτις, ὡς ἐκ τοῦ Λυκόφρονος καὶ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου σαφῶς ἐξάγεται, ἔκειτο ὀπισθεν τοῦ Καναστραίου ἀκρωτηρίου (α).

Περὶ Μεσομυρῖαν ἐναντίον πνέοντος τοῦ ἀνέμου κατελίπομεν τὴν ἡρωϊκὴν ἀλλ' ἀτυχῆ Κασσάνδραν, θέντες τὴν πρόραν ἡμῶν πρὸς τὸν Ἄθω. Ἀπέναντι τῆς Καψοχώρας, ἐπὶ τῆς προσεχοῦς χερσονήσου Σιθωνίας, ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Τορωνης, ἧς ὁ λιμὴν κωρὸς καλούμενος τοσοῦτον ἦν ἀσφαλῆς, ἀκύμαντος καὶ ἀθύρσιος, ὥστε παρέσχεν ἀφορμὴν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν «Κωρὸς τοῦ Τορωναίου λιμένος (β).» Τὰ ὄρη τῆς Σιθωνίας, τῆς μέσης ταύτης χερσονήσου τῆς Χαλκιδικῆς, κεκαλυμμένα ὑπὸ νεφῶν σχεδὸν μέχρι θαλάσσης, οὐδὲν ἀγαθὸν προσέμνησον κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν γερατιέρων· ἀλλ' εἰς τὴν ἰσχυρὴν πεποιθότες τοῦ πλοίου καὶ τὴν ναυτικὴν ἐμπειρίαν τοῦ πλοιοῦρχου ἡμῶν, λοξοδρομοῦντες ἐξῆλθομεν περὶ δύσιν ἡλίου ἐκ τοῦ Τορωναίου κόλπου, ἐν γνώσει καθ' ἡμῶν προκαλέσαντες τὰ στοιχεῖα, ἃ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἐπὶ μάλλον ἐξηγηροῦντο. Μέχρι δεκάτης ὁ ἄνεμος ἦν μὲν σφοδρὸς καὶ ἐναντίος, ἀλλ' ὁ οὐρανὸς ἦν αἰθριος καὶ ἐφωτίζετο ὑπὸ τῆς σελήνης. Περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὅμως, ὅτε αἱμακτρὸς ὀπισθεν τῶν ὀρέων ἔδυσεν ὁ γλυκύτατος οὗτος τοῦ ναύτου παρήγορος, αἰφνης ὁ οὐρανὸς ἐσκοτίσθη κατακαλυφθεὶς ὑπὸ νεφῶν μελαντάτων, καὶ λαίλαψ δεινὴ ἐξεβρόχη καταντικρὺ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Σιθωνίας ἢ Δεβρῆς (γ). Ὁ συριγμὸς τῶν σχοινίων, καὶ ὁ κρότος τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐν τῇ συστολῇ αὐτῶν δερρομένων ἰστίων ἦν τοσοῦτος, ὥστε καὶ τὰ βροντοφωνώτερα προστάγματα ἦν ἀδύ-

νατον ν' ἀκουσθῶσι. Τὸ βαθύτατον σκότος διέκοπτον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν λαμπρόταται πλὴν συνάμα καὶ φρικωδέσταται ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, κατερχόμεναι ἀπὸ τοῦ Ἄθω. Ἡ αἰφνιδία λάμψις αὐτῶν μεταβάλλουσα ἐν βραπῇ ὀφθαλμοῦ τὸν μέλανα ὀρίζοντα εἰς λαμπροτάτην ἡμέραν, καθίστη μετὰ ταῦτα τὸ σκότος· εἰς βαθύτερον καὶ φρικωδέστερον. Τὸ δὲ πλοῖον ἀνευ ἰστίων ἐυλάρμενον ποντοποροῦν, ὑπὸ μόνῃς δὲ τῆς βίας τῶν ἀνέμων ὠθούμενον, διέτρεχεν εἰς μίαν ὥραν δέκα μιλίων διάστημα, ἀρίνον ὀπισθεν αὐτοῦ ὡς φωτεινὸν κομήτην τὴν διασχίζομένην θάλασσαν. Τρεῖς ὀλοκλήρους ὥρας διήρκεσεν ἡ τρομερὰ αὕτη λαίλαψ, ἧτις ὡς αἰφνης ἠγέρθη, οὕτως ἀμέσως καὶ κατέπαυσεν· ἡ δὲ λαμπρὰ καὶ ἀνέφελος καὶ ἀκύμαντος τῆς 10 Αὐγούστου πρωῒα, εἶρεν ἡμᾶς παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἄθω ἀκινήτους σχεδὸν ἰσταμένους. Σπανίως δύναται τις νὰ ἴδῃ θέαμα τούτου μεγαλοπρεπέστερον καὶ λαμπρότερον. Ὁ Ἄθως ἄβρος μαστοειδὲς, ὀξύτατον, ὑψηλότατον, οὐ οἱ τὴν κορυφὴν οἰκοῦντες ὄρωσι τὸν ἡλιον ἀνατέλλοντα πρὸ τριῶν ὡρῶν τῆς ἐν τῇ παραλίᾳ ἀνατολῆς, ἔστατο οὐρανομήκης ἐνώπιον ἡμῶν, ῥίπτων ἐφ' ἡμᾶς τὴν ψυχροτάτην σκιάν του, καὶ τοὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοῦ εἰ ἀπείχομεν. Τέλος δὲ καὶ δι' ἡμᾶς ἀνέτειλεν ὁ πρὸ πολλοῦ διὰ τοὺς λοιποὺς ἀνατείλας ἡλιος, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους προβάς, καὶ τοὺς τρομεροὺς τοῦ Ἄθω βράχους περιχρυσώσας, οὓς μόνον οἱ ἐπ' αὐτῶν οἰκοῦντες ἀτρόμητοι ἀσκηταὶ δύνανται νὰ θεῶνται ἀσάβως. Ἄν ποτε ὁ μέγας ἡμῶν ἐκεῖνος Ἀλέξανδρος ἐνέδιδεν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Ἀρχιτέκτονος Στασικράτους, ἵνα μεταβάλῃ τὸν Ἄθω εἰς ἀνδριάντα αὐτοῦ, ὁ Ἄθως σήμερον τριπλῆς σπουδαίας περιεργείας ἠθελον εἶσθαι μοναδικὸν ἀντικείμενον. Οἱ μὲν ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἠθελον προσέρχεσθαι εἰς τὸ ὄρος, ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ σήμερον, ἵνα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑψηλῆς ταύτης καὶ μεταλλοειδῆς φύσεως λατρεύωσι τὸν θεὸν καθαρώτερον καὶ ἀγιότερον, οἱ δ' Ἕλληνας ἵνα προσκυνῶσι τὴν γιγαντιαίαν εἰκόνα τοῦ μεγάλου αὐτῶν Πανελληνίου βασιλέως καὶ στρατηγῶν, ὃς κατέβαλε τὴν ὄφρυν τῆς Ἀσίας, περικαγαγὼν δὲ πανταχοῦ δαφνοστεφεῖς τὰς ἑλληνικὰς φύλαγας, ὑψώσεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ δόξης τὸ Πανελλήνιον ὄνομα, πάντες δὲ τέλος οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ ἠθελον θαυμάζει ἐνταῦθα τὸ μεγαλοουργὸν καὶ μεγαλεπήβολον τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, τοιοῦτον φυσικὸν κολοσσὸν ὑποβαλοῦσης εἰς τοὺς κανόνας καὶ τὰ μέτρα αὐτῆς. Ὁ μέγας οὗτος ἀρχιτέκτων μεμφόμενος πάσας τὰς εἰκόνας τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰς τε γραφομένας καὶ γλυφομένας καὶ πλαττομένας, ὡς ἔργα ἀνάξια τοῦ ἡθικοῦ τούτου κολοσσοῦ, ἀναβὰς πρὸς Ἀλέξανδρον εἰς τὴν ἀνω Ἀσίαν, α Ἐγὼ, εἶπεν, εἰς ἀσθαρτον, ὃ βασιλεῦ, καὶ ζῶσαν ὕλην καὶ ρίζας ἔχουσαν αἰδίους, καὶ βάρους ἀκίνητον καὶ ἀσάλευτον, ἐγνωκά σου τὴν ὁμοιότητα καθέσθαι τοῦ σώματος· ὃ γὰρ Θράκιος Ἄθως, ἡ μέγιστος αὐτοῦ καὶ περιφανέστατος ἐξανέστηκεν, ἔχων ἑαυτῷ σύμμετρα πλάτη καὶ ὄψιν, καὶ μέλη, καὶ ἄρθρα, καὶ διαστήματα μορφοειδῆ, δύναται κατεργασθεὶς καὶ σχηματισθεὶς, εἰ-

(α) Ἡρόδοτ. 7, 123. Ὁ Στράβων σελ. 330 ἀναφέρει μόνον τέσσαρας τὰς σπουδαιότερας Ἄφρτιν, Μένδην, Σκιώνην, Σάνην. (β) Πινάκι τανῦν, καὶ Πόρταις τῆς Κασσάνδρας.

(α) Στέφαν. Βυζ. ἐν λέξει. Λυκόφρ. στίχ. 1404.

(β) Ὁρα Ζηνοβ. παροιμ. ἑλλ. ἔκαστ. 4, σελ. 68.

(γ) Ἡ Χερσονήσος Σιθωνία τανῦν καλεῖται Ἀθήκος, ἐνεκα τοῦ θαλάσσιου αὐτῆς. Ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων δ' αὐτῆς τὸ μὲν πρὸς Δυκίαν ἢ Δεβρῆς, ὑπὸ τῶν ναυτικῶν γινώσκεται σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Τράπανι καὶ Ἀρέπενον, τὸ δὲ πρὸς Ἀνατολὰς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐβέρταλι.

κων Ἀλεξάνδρου καλεῖσθαι καὶ εἶναι, ταῖς μὲν βάσειν ἀπομένοντος τῆς θαλάσσης, τῶν δὲ χειρῶν τῇ μὲν ἐνκαλιζομένου καὶ φέροντος πόλιν ἐνοικουμένην μυριάνδρον, τῇ δὲ δεξιᾷ ποταμὸν ἀένανον ἐκ φιάλης σπυδόντος εἰς τὴν θάλασσαν ἐκχεόμενον. Ὁ τῆς μεγαλοῦρῳ συλλήφως τῆς φαντασίας, ἣν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπένεσε μὲν, ἀγασθεὶς τὸ φρόνημα καὶ τὸ θάρρος τοῦ τεχνίτου, παρήτησε δὲ δυστυχῶς θεωρήσας αὐτὴν ἐκ μονομερείας ὡς ὕβριν κατὰ τῆς φύσεως! Ἄ ἔκ μὲνιν, εἶπε, τὸν Ἄθω κατὰ χώραν. ἀρκεῖ γὰρ ἐνὸς βραχίονος ἐνυδρίσαντος εἶναι μνημεῖον· ἐμὲ δὲ ὁ Κασκασὸς δεῖξει, καὶ τὰ Ἡμεῶν, καὶ ὁ Τάναϊς, καὶ τὸ Κάσπιον πέλαγος, αὐτὰ τῶν ἐμῶν ἔργων εἰκόνες» (α).

Ἀπείχομεν ἐτι τοῦ Ἄθω 20 περίπου θαλάσσια μίλια, καὶ τὸ ὄρος ἐφαίνεται πλησιέστατον καὶ ὑπερένω ἡμῶν αἰωρούμενον. Τὸ ὕψος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἐξ ἧς ἀναδύει ἀμέσως ὄρθρον εἶναι 6400 πόδες· ἡ δὲ σκιὰ αὐτοῦ περὶ τὰς θερμὰς τροπὰς, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν ἀρχαίων καὶ τὰς καταμετρήσεις τῶν νεωτέρων, πίπτει ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τῆς πόλεως Μυρίνης τῆς νήσου Λήμνου (β). Ὁ ἄνεμος ἐπνεεν οὐρίος μὲν πλὴν ὀλίγος, καὶ μόλις τὸ πλοῖον κατὰ τρία ἢ τέσσαρα μίλια τὴν ὄραν ἐπλησίαζε τὴν χερσόνησον. Τὰ παράλια μοναστήρια, ὅτε μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἀνεπετάσκαμεν τὴν σημαίαν, καὶ προσηγγίσκαμεν εἰς τὸ ὄρος μέχρι θῆκας αὐτῆς, διὰ γενικῆς κωδονοκρουσίας ἐχαιρέτησαν τὴν ἐμφάνισιν ἡμῶν. Ἰνα δὲ μὴ βραδύνη ἐπὶ πολὺ ἡ εἰς τὸ ὄρος ἀπόδοσις, τοῦ ἀνέμου ὄλονεν καταπαύοντος, ἐμβὰς εἰς τὸν κέλπητα μόνος ἀπέβην εἰς τὴν ξηρὰν, μετὰ μίαν καὶ ἡμισίαν ὥραν ἀνένδοτον κωπηλασίαν, τοσοῦτον ἤμεθα ἐτι μακρὰν, ἐνῶ πάντες ἐνομιζόμεν ἐκ τοῦ πλοίου, ὅτι μόλις ἀπείχομεν δέκα λεπτά ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ. Τὸ σημεῖον εἰς τὸ ἀπέβην ἦν τὸ νεώριον τοῦ μοναστηρίου τῆς Σίμωνος πέτρας, ἢ ἀνωθεν ἡμῶν ἤρρετο φκοδομημένον ἐπὶ βράχου καθέτου, ὑψηλοτάτου, καὶ προέχοντος εἰς τὴν θάλασσαν ἐν εἶδει μικροῦ τινος Ἄθωνος. Ἦδη λοιπὸν εὐρισκόμην ἐντὸς τοῦ ἐπιγείου τούτου παραδείσου, ὅς ἦν πρὸ χρόνων τῆς ζωῆς μου ὁ πόθος· ἦδη ἰστάμην ἐντὸς τοῦ φυσικοῦ καὶ γιγαντιαίου ναοῦ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ σημείου τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας, ἧτις ἐπὶ τῆς ὑπερτάτης ταύτης προκωίου σκοπιᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἐγκαθιδρυθεῖσα ἀδιασείστως, προβάλλεται καὶ προαπαντᾷ ἀτρομήτως τὰ ἀπ' αἰώνων ἐπ' αὐτῆς κατακυλισθέντα μανιώδη κύματα κτηνώδους καταδιώξεως καὶ μίσους λυσσώδους. Ἡ ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνοδος εἰς τὸ μοναστήριον, φέρει δι' ὁδοῦ ἀνάντους μὲν πλὴν ὀμαλῆς καὶ τεχνικωτάτης, ἔργον πόνου καὶ ἰδρώτος τῶν μοναχῶν. Ἡ φύσις τοῦ ὄρους μεγαλοπρεπῆς καὶ πλουσία κοσμεῖ καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τοῦτο τὴν ὁδὸν ἐκατέρωθεν, διὰ παντοίων δένδρων καὶ θάμνων· φυτὰ δὲ εὐωδέστατα, ἀναρ-

(α) Πλουτάρχ. Περὶ ἀρετῆς ἡ τύχης. Ἀλεξάνδρου, 2, 2.
(β) Ὁρα Grissbach Reise durch Rumelien.

ρίχόμενα εἰς τοὺς βράχους καὶ εἰς τὰ δένδρα, ἐξ ὧν αὐθις ἀπὸ τῶν κορυφῶν καταπίπτοντα πλήρη ἀνθέων ποικιλοχρῶν αἰωροῦνται εἰς τὸν ἀέρα, πληροῦσι πανταχοῦ εὐωδίαις τὴν ἀτμοσφαιραν. Ἐνταῦθα ἀληθῶς πληρέστατα κατανοεῖ τις καὶ αἰσθάνεται Νικηφόρον τὸν Γρηγορᾶν τὴν φύσιν τοῦ ὄρους ὡς ἐξῆς περιγράφοντα.

«Τὰ τε γὰρ ἄλλα τὸ ὄρος ὁ Ἄθως θαυμάζεσθαι ἄξιον εἶναι δοκεῖ μοι, ὅτι τε πρὸς ἀέρα κέκραται πάνυ τοι εὐφυῶς, καὶ ὅτι πολλῇ τιμῇ καὶ παντοδαπῇ τῇ χλῆρῃ κοσμεῖται, καὶ σφόδρα φιλοτιμῶς εἰπεῖν ἐκ τοῦ ῥάστου τῶν ἐντυγχανόντων τὴν αἰσθησιν δεξιούται, καὶ πολλὴν εὐθύς προβάλλεται τὴν τῆς τέρψεως ἡδονήν· καὶ βεῖ πανταχοῦθεν ὡς περ ἐκ θησαυρῶν, τό τε εὐπνοῦν τῆς ὀσμῆς καὶ τὸ τοῦ ἀνθους εὐχρον, καὶ καθαράς τὸ πλεῖστον ὀμιλεῖ ταῖς ἡλίου ἀκτίσι· δένδρεσί τε πολυειδέσι κομᾶ, καὶ ἄλση καὶ λειμῶνας ποικίλους ἔργα χειρῶν ἀνθρωπίνων πλουτεῖ, καὶ γένοι παντοίων ὀρνίθων περιηγεῖται, καὶ σμήνη μελιττῶν ἐκεῖ περιτρέχει τὰ ἄνθη, καὶ ἥρεμα τὸν ἀέρα περιδομεῖ· καὶ τέρψεως τις πέπλος ἐντεῦθεν ὑφαίνεται ξένος ἐκεῖ συμμιγῆς, οὐκ ἦρος ὄρα μόνη, ἀλλ' ἐν ἅπαντι καιρῷ καὶ χρόνῳ, ὁμοζυγούντος αἰετῶν τῶν τεσσάρων ὡρῶν κύκλου, πρὸς ὁμοίαν τὴν χάριν καὶ ἡδονὴν τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθητηρίων· καὶ μάλιστα, ὅτι ἐκ μέσου τοῦ ἄλλους καὶ τῶν φυτῶν ἐκεῖνων ὄρθριος ἡ τῆς ἀηδόνος ἠχῆτασα μουσική, συνάδει τοῖς ἐκεῖ μονάζουσιν εἰπεῖν καὶ συνυμνεῖ τὸν Κύριον· ἔχει γὰρ κλέειν καὶ κιθάραν ἐπὶ στήθους ἐνθεόν τινα, καὶ ψαλτήριον ἔμφυτον, καὶ μουσικὴν ἐναρμόνιον, ἐξ αὐτοσχεδίου περισκαλπιζούσαν τοὺς ἀκούοντας πάνυ τοι ἐμμελῶς· καὶ ἅμα πηγᾶς αὐτοφῶν ὑδάτων ὁ χάρος ἀρδεταί τε καὶ περιαντλεῖται πολλαῖς. Ῥύακες ἀποβλύζοντες ἄλλοθεν ἄλλοι μυρίων γίνονται παῖδες πηγῶν, καὶ ἀλλήλους ἥρεμα καὶ λάθρα, κλέπτοντες ὡς περ τὸν δρόμον, κοινοῦνται τὸ ρεῦμα, οἷον ἐπίτηδες καὶ αὐτοὶ σιωπῶντες, καὶ τινος παιδείας αἰσθανομένοι· ὁμοίως ἀντιποιοῦμενοι, καὶ διδόντες ἐξουσίαν μακρὰν τοῖς ἐκεῖ μονασταῖς ἀθόρυβον βίον ἀνύοντας, τὰ πτερὰ τῆς εὐχῆς ἡσυχῆ πρὸς θεὸν ἀναμύμειν.» (α).

Ἦν ἦδη ἑνδεκάτη περίπου ἡ ὥρα καὶ ὁ καύτων ἐν τῇ πληρεστάτῃ ἐκεῖνῃ γαλήνῃ καὶ νηνεμίᾳ, ὄλονεν καθίστατο σφοδρότερος καὶ ἐπαισθητότερος, ὅτε τέλος σχεδὸν περὶ μεσημβρίαν ἀπυθνημένος εἰσῆλθον εἰς τὰ δροσερὰ καὶ μακρὰ προπύλαια τοῦ μοναστηρίου. Ὁ ἡγούμενος ἰδὼν με ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ φρουρίου αὐτοῦ ἀναβαίνοντα μετὰ πόνου, με ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα εἰς τὴν πόλιν τοῦ μοναστηρίου. Πολιὸς καὶ ἐρυθρόμηλος γέρον, ἦν συνάμα καὶ ὁ ἐρασιμώτατος τῶν ἀνθρώπων ὁ ἡγούμενος οὗτος ἐβδομήκοντα μοναχῶν. Κατὰ τὰς ἀσκητικὰς διατάξεις τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸ μοναστήριον ὀφείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ λατρεύσῃ τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· ὅθεν τὸ πρῶτον ἡμῶν ἔργον ἦν

(α) Νικηφόρ. Γρηγορ. βιβλ. 14. κεφ. 70 σελ. 363 ἐκδ. Ἐνετίκας.

ἡ εἰς τὸν ναὸν εἰσοδος, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ προσκύνησις. Τοῦτο δὲ ἀπαρεγκλίτως τηρεῖται πανταχοῦ εἰς τὸ ὄρος.

Μετὰ τὴν προκαταρκτικὴν δὲ ταύτην εὐσεβῆ πρᾶξιν, ἔπειτα ἡ ὑποδοχὴ εἰς τὸν ξενῶνα τοῦ μοναστηρίου, ὅτε ἐν τῷ μέσῳ τῶν εἰθισμένων φιλοφρονήσεων γίνονται αἱ ἐρωτήσεις περὶ τοῦ ὀνόματος, τῆς πατρίδος, τοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλεύσεως.

Μετ' οὗ πολὺ ἐστρώθη ἡ τράπεζα, ἐφ' ἧς παρετίθησαν νηστήσιμα πλὴν ἡδύτατα βρώματα, καὶ ἄρτος νωπὸς μέλας μὲν ἀλλὰ νοστιμώτατος. Ἴσως δὲ ἐκ τῶν κυριωτάτων τῆς τραπέζης ἡμῶν ἐδεσμάτων ἦν καὶ ἡ πείνα, ἧτις εἶχεν ἦδη κατακτήσει σπουδαιότατη.

Ἡ εἰδήσις, ὅτι ἦλθέ τις ξένος ἐξ Ἀθηνῶν, διαδοθεῖσα ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὸ μοναστήριον, συνεκάλεσε πάντας σχεδὸν τοὺς ἄλλως τε ἀδιαφόρους μοναχοὺς ἐξωθεν τοῦ ξενῶνος, προθυμωμένους ἵνα ἴδωσι τὸ περιεργον τοῦτο θέαμα· καθότι πάντες ἴσως τοῦ Ἄθω οἱ μοναχοὶ γινώσκουσι τοὺς Γάλλους, τοὺς Ἀγγλοὺς, τοὺς Ῥώσους, τοὺς Γερμανοὺς καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀντίποδας, μόνον δὲ Ἑλλήνων λογίων οὐδεμίαν ἔχουσι γνῶσιν· τοσοῦτον αἱ ἐπισκέψεις ἡμῶν εἰς τὰ μέρη ταῦτα εἰσι συγκαί καὶ συνήθειαι! Ὁ τρόπος τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐμαρτύρει ἀληθῆ ἐνθουσιασμόν καὶ εὐκρινῆ ἀγάπην, ἢ ἐπάσχιμα μὲν βεβαίως παντοιοτρόπως διὰ λόγων νὰ δικαιώσω, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐπὶ τέλους ζητεῖ καὶ πράγματα, ἢ δυστυχῶς οὐδέποτε τοῖς ἀνθρώποις τούτοις παρέσχομεν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου ἐν γένει ἄπαξ διὰ παντός. Τοῦ μοναστηρίου πρῶτος κτίτωρ ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Σίμων, πολὺν χρόνον ἀσκητεύσας ἐν τῷ ὄρει· εἶτα δὲ ἐτελείωσεν αὐτὸ Ἰωάννης ὁ Οὐγκλῆς ἡγεμὼν τῆς Σερβίας, ὅς ἐνταῦθα διήνησε καὶ τὸν βίον αὐτοῦ γενόμενος μοναχός. Τοῦ κοινοβίου τούτου, ἐν ᾧ πανταχοῦ καταραίνεται ἡ καθαριότης, ἡ τάξις καὶ ἡ φιλεργία, ἀξιοθαύματον εἶναι τὸ ὑδραγωγεῖον, ἔργον τέχνης καὶ μεγάλης δαπάνης, δι' οὗ ἐκ τοῦ ἀπέναντι ὄρους εἰσέρχεται εἰς τὸ μοναστήριον ἄφθονον ὕδωρ. Ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ καλὴ καὶ λαμπρὰ ὡς πάσαι ἐν γένει αἱ ἐκκλησίαι τοῦ ὄρους, τιμᾶται ἐν ὀνόματι τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως· ὑπεράνω δὲ τοῦ μοναστηρίου σῴζεται ἐτι καὶ τὸ κελλεῖον ἐν ᾧ ἡσάχτεσε κατ' ἀρχὰς ὁ κτίσας μετὰ ταῦτα τὸ μοναστήριον ἅγιος Σίμων. Ἡ μικρὰ τοῦ μοναστηρίου βιβλιοθήκη ἐμπεριέχει μόνον θεολογικὰ καὶ λειτουργικὰ συγγράμματα ἐντυπα, χειρόγραφον δὲ οὐδέν.

Ἀλλ' ὅτε ὁ Ἀγγλὸς Ῥοβέρτος Κούρτζων ἐπεσκέφθη τὸ ὄρος κατὰ τὸ ἔτος 1834, εὗρεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ ὑπάρχοντα ἐτι ἑκατὸν πενήκοντα χειρόγραφα, ἐξ ὧν τὰ πενήκοντα ἦσαν γεγραμμένα ἐπὶ χάρτου περγαμνῆ. Ἐκ τούτων δὲ ἔλαβε μετ' ἐκαστοῦ δύο τὰ σπουδαιότερα· ἄ) τὸν βίον καὶ ἔργα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Κλίμακος ἡγουμένου τοῦ ὄρους Σινᾶ, χειρόγραφον ἐκ τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος εἰς τέταρτον. β) τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὰς ἐπιστολάς, λαμπρὸν τόμον εἰς φύλλον. Ὁ αὐτὸς δὲ περιηγητὴς διηγεῖται προσέτι μετ' ἀφελείας, ὅτι εἶχεν ἦδη συμφωνήσει νὰ λάβῃ καὶ τρίτον χειρόγραφον, κάλλιστόν τινα τόμον εἰς τέταρτον τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, περιέχοντα

ἐν ἀρχῇ ἐκάστου Εὐαγγελίου, τὴν εἰκόνα τοῦ εὐαγγελιστοῦ· ἀλλ' ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ πληρώσῃ, μοναχὸς τις ἀνοίξας τὸν τόμον, ἀπήντησε κατὰ τύχην εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ, φρικτὴν τινα ἀρὰν κατ' ἐκείνου, ὅστις ποτὲ ἐτόλμα νὰ πωλήσῃ ἢ δώσῃ τὸ χειρόγραφον τοῦτο. Τοῦτο δὲ τοσοῦτον ἐτάραξε τοὺς μοναχοὺς, ὥστε ἡ περὶ αὐτοῦ συμφωνία εὐθὺς διελύθη. Εἶθ' ἄρα ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν τοιαύτη σωτήριος ἀρὰ ὡς πάντα τὰ ἐν τῷ ὄρει χειρόγραφα! Ἀλλὰ ποῦ νῦν τὸ τὴν ἀρὰν ἐμπεριέχον χειρόγραφον τῆς Σίμωνος πέτρας Ἠφανίσθη καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀκαταράτων ἐν τῇ ἀληθείᾳ κατὰ τῆς ἀμαθείας! Αἱ βιβλιοθήκαι τοῦ ὄρους ἐν γένει, καὶ περ νῦν εἰς ἰδιαιτέρα δωμάτια φυλασσόμεναι εἰσὶν, ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν ἐξαιρέσεων, ἐν πλήρει ἀκοσμίᾳ καὶ ἀταξίᾳ, ἀνευ καταλόγων καὶ κατατάξεως. Δὲν δύναται δὲ τις νὰ πιστεύσῃ καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς τῶν τόμων ἐπιγραφὰς, ὅταν τοιαῦται ὑπάρχωσι· καθότι πολλὰ ὁμοῦ συγγράμματα, καὶ τοῦτο λέγω ἐξ ἰδίας πείρας, ὑπάρχουσι συνεράμμενα εἰς ἓνα τόμον, φέροντα μίαν καὶ μόνην ἐπιγραφὴν τοῦ κυρίου, ἢ κάλλιον ὀγκωδέστερου συγγράμματος. Ὅθεν ἵνα ἡ τις βεβαίως περὶ τοῦ ἐμπεριεχομένου ἐκάστου τόμου, ὀφείλῃ ἵνα διέλθῃ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Τοῦτο δὲ δύναται καὶ ὀφείλουσιν ἵνα πράξωσιν ὅσοι ἢ μεταβαίνουσιν οἴκοθεν, ἢ ἐπὶ τούτῳ πέμπονται εἰς τὸν Ἄθω, ἵνα ἐν ἡσυχίᾳ ἀναδιφῶσιν τὰ γηρικά ταῦτα τοῦ Ἄθω κειμήλια. Ἐν γένει ὅμως δύναται τις τοῦτο τοῦλάχιστον μετὰ θετικότητος ἐκ προοιμίων νὰ εἴπῃ, ὅτι μεγάλαί ἐλπίδες περὶ ἀνακαλύψεως ἀπολωλότων ἀρχαίων χειρογράφων παντάπασιν δὲν ὑπάρχουσι (α), καὶ ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ Στράβωνος τὸ περίφημον χειρόγραφον τὸ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατοπεδίου σωζόμενον, ὃ τινες ὑπέθεσαν πλήρες, λήγει καὶ τοῦτο ἐν τῷ ἐβδόμῳ βιβλίῳ ὡς τὰ συνήθη· «Κινέας δ' ἐτι μυθωδέστερον . . .» Πᾶσα ἄρα μέλλουσα τυχὸν Σιμωνίδειος ἀγურτεία, δέον ἵνα καταδικασθῇ ἐκ προοιμίων ὡς ἀπάτη καὶ δόλος. Ἀλλ' αἱ βιβλιοθήκαι τοῦ Ἄθωνος ἄλλον τινα περιέχουσιν ἀληθῆ κεκρυμμένον θησαυρὸν, τὰ ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ ὄρους, οἷον τὰ χρυσοβούλλα τῶν αυτοκρατόρων, τὰ σιγίλλια, ἀργυροβούλλα, καὶ πιπτάκια τῶν Πατριαρχῶν, τὰ διάφορα αυτοκρατορικὰ τυπικά, τὰ δικαστικὰ ὑπομνήματα, τὰς διαθήκας, τὰ πρακτικὰ, τὰς δωρεὰς, τὰ παραδοτήρια ἔγγραφα, τὰς διαπράξεις, τὰ ἀφιερωτήρια, τὰς ἀνταλλαγὰς, τὰ δικαιοτήρια γράμματα, τὰ βασιλικά προτάγματα, καὶ τ' ἄλλα διάφορα μεταγενέστερα ἔγγραφα, περιέχοντα τοὺς τίτλους τῶν μοναστηρίων, ἐξ ὧν προκύ-

(α) Ὁρα περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ ὄρους καὶ εἰς τις ἐλπίς ἀνακαλύψεως ἐν ταῦταις ὑπάρχει ἀπολωλότος τινος ἀρχαίου συγγράμματος, τὰς ἐρεῦνας τοῦ καθηγητοῦ τῆς Κωνσταντινῆς Καρλόλου καὶ τοῦ Κ. Ὄυντ, ὅς ἐξέδοτο ὁ R. Walpole ἐν τῇ πολυτίμῳ καὶ σπανίῳ αὐτοῦ συλλογῇ ἀνατολικῶν διατριβῶν, εἰς τόμους δύο, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπιγράφεται, Memoirs relating to European and Asiatic Turkey edited from manuscript journals· ὁ δὲ δεύτερος, Travels in various countries of the East being a continuation of memoirs relating to European and Asiatic Turkey. Λονδ. 1817—1820.

ψει ή μέλλουσα ιστορία του όρου, όλος άγνωστος μέχρι τουδε. Παραδόξως πως οι Βυζαντινοί συγγραφείς περί των ελαχίστων ήμιν πολλάκις διεξοδικώς και μέχρι κόρου λαλούντες, διατηρούσι περί του σπουδαιοτάτου Άθωνος ανεξήγητον και όλος ακαιολόγητον σιωπήν. Ού μόνον δε, ως εἴρηται, ή ιστορία του όρου, ήν ήμεῖς εν σκιαγραφία κατωτέρω επεχειρήσαμεν, θέλει προκύψει έντεθεν, αλλά και πλείστα σκοτεινά και άγνωστα της μεσαιωνικής ελληνικής ιστορίας συμβάντα θέλουσι προσέλθει εις φώς, διότι τά ιστορικά ταύτα του Άθω μνημεία πραγματεύονται εν παρόδω περί πάντων σχεδόν των αντικειμένων, περί νομοθεσίας, ιστορίας, γεωγραφίας, επιδρομών πολεμίων, άναστατώσεων πόλεων, πολιτορικών των βαρβάρων και άλλων πλείστων γεγονότων, εν ουδεμίαν σχεδόν έχομεν σήμεραν ιδέαν.

Τά ιστορικά δε ταύτα μνημεία του όρου αρχόμενα πρώτον από του έννάτου αιώνα εξακολουθοῦσι κατά σειράν μέχρι των ήμερών ήμιν, μίαν μόνον πάσχοντα διακοπήν από του έτους 1192 — 1239, ότε οι Λατίνοι κατέσχον τό Βυζάντιον και τās λοιπās εν Εύρώπῃ της αυτοκρατορίας πόλεις. Μέχρι του 1845 τά ιστορικά ταύτα του Άθω μνημεία ήσαν διόλου άγνωστα· πρώτον δε ό αρχιμανδρίτης Πορφύριος Ουσπένσκι, πολύν εν τῷ όρει διατριψας χρόνον έδημοσίευσε ρωσιστί κατάλογον των μνημείων τούτων εν Πετρούπολει, εν ό πεπαιδευμένος Αρχιμανδρίτης Άθραάμοβιχ έτι μάλλον ύστερον συναπλήρωσε (α). Εκ τούτων δε νυν κυρίως, προστιθέντες και ήμεῖς μικρά άττα διαφυγόντα την προσοχήν των μνησθέντων άνδρών, δημοσιεύομεν χάριν των λογίων όμογενών τά ιστορικά μνημεία του όρου, ίνα ή γνώσις αυτών χρησιμεύση ως βάσις της μελλούσης ιστορίας του Άθωνος.

Τοιαύτα δε εν τῇ μικρῇ βιβλιοθήκῃ της Σίμωνος Πέτρας εϋρηται μόνα τά εξής, κατά χρονολογικήν τασσόμενα τάξιν·

α) Χρυσόβουλλον του δεσπότου Γεωργίου δι' ου αυτός τε και ή σύζυγος αυτού Ειρήνη δωροῦνται τῷ μοναστηρίῳ 20 λίτρας άργυρίου· σλαβιστί· εν έτει 1130. (6939.) 44 Σεπτεμβρίου.

β) Σιγίλλιον του Πατριάρχου Ιερεμίου περί της μεταδόσεως των μοναχῶν του μοναστηρίου τούτου, μετά την πυρπόλησιν αυτού, εις την μονήν του Ξενοφώντος, έτει 1584 (7089.) Μαΐῳ. Ινδικτ. 9.

γ) Σιγίλλιον του Πατριάρχου Ιερεμίου επικυρουντος τά όρια, κελλία και μετόχια του μοναστηρίου μετά την αποτέρωσιν αυτού, έτει 1582 (8089.) Μαΐῳ. Ινδ. 9. (τεμάχ.).

δ) Σιγίλλιον του Πατριάρχου Ιερεμίου, περί των υπό της γυναικός Καπλίας κληροδοτηθέντων τῇ μονῇ κτημάτων εν τοῖς χωρίοις Σπουρτζέστι, Δραγομερέστι, κλπ. κεκυρωμένον δια χρυσόβουλλων των ήγεμόνων της Βλαχίας, Πέτρου, Αλεξάνδρου και Μιχαήλ· ου ή αρχή· α Πολλοί πάλαι των εϋσεβῶν κ κλ. έτει 1590. (7098) Μαρτίῳ.

(α) 'Ο μὲν Ουσπένσκι εξέδοτο τὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ ἐν ἔτει 1843, ἐν Πετρούπολει, ὁ δὲ Ἀθραάμοβιχ ἐν ἔτει 1848 ἐν Βελιγραδίῳ.

ε) Σιγίλλιον του πατριάρχου Ιερεμίου, παραχωροῦν τῷ τῇ μονῇ ἀνήκοντι μετοχίῳ του αγίου Νικολάου εν Βλαχία σταυροπηγικὰ δίκαια· ου ή αρχή· α Ἐπει τοίνυν της ήμῶν μετριότητος κλ. έτει 1591. (7100) 5 Οκτωβρίου.

ς) Χρυσόβουλλον Μιχαήλ Βοεβόδου Ούγγροβλαχίας, παραχωροῦν τῇ μονῇ διάφορα κτήματα. έτει 1599. (7107) 28 Αύγουστου. Δοθέν εν Βουκουρεστίῳ. Βλαχιστί.

ζ) Σιγίλλιον του πατριάρχου Κυρίλλου περί συνδρομιῶν, επί ανεγέρσει του υπό της πυρκαϊῆς καταστραφέντος μοναστηρίου. έτει 1622. (7130).

η) Σιγίλλιον του αυτού πατριάρχου, εν' ᾧ εμπειρέχεται ή ελληνική μετάφρασις του χρυσόβουλλου του δεσπότου Ιωάννου Ούγλη ανακαινιστοῦ του μοναστηρίου, ου ή αρχή· α Ἄξιον μὲν ἐστὶ καὶ ἐπαινετὸν κ κλ. έτει 1623. (7131).

θ) Έγγραφον του πατριάρχου Πησίου εκδοθέν εν Κοσσοβῳ, σλαβιστί. 1633. Μαρτίῳ.

ι) Σιγίλλιον του πατριάρχου Γρηγορίου περί του εν Λήμνῳ κειμένου μετοχίου Τρίγι, ἀνήκοντος τῇ μονῇ ταύτῃ. έτει 1797. Δεκεμβρίῳ. Ινδικτ. α.

ια) Σιγίλλιον του αυτού πατριάρχου περί του αυτού αντικειμένου. έτει 1798. Ιανουαρίῳ. Ινδικτ. α.

ιβ) Σιγίλλιον του πατριάρχου Καλλινίκου, ορίζοντος, ότι τό μοναστήριον της Σίμωνος Πέτρας, όφείλει είναι κοινοδικόν. ου ή αρχή· α Ζήλω τῷ πρὸς τὰ θεῖα σκηνώματα κ κλ. έτει 1804. Δεκεμβρίῳ. Ινδικτ. ε.

Από της Σίμωνος Πέτρας άρχεται ή των μοναστηριῶν του όρου τακτική κατά σειράν περιήγησίς μου. Ο σεβάσμιος γέρων μετά πολλὰς έγχαρδίας εϋχὰς με απέστειλε συνοδευόμενον υπό δύο μοναχῶν εις τό πλησιέστατον πρὸς μεσημέριον κείμενον μοναστήριον του Γρηγορίου. Καθ' ὅδον δε οι αγαθοι οὔτοι γέροντες μοναχοί μοι διηγούντο, μετά πίστεως εμπνεύσεως πίστιν, μετ' άλλων πολλῶν, και την δια νυκτός θαυμασίαν κατάθασιν του αστέρος επί της κορυφῆς της πέτρας, όπου νυν ή μονή. Τοιαύτας δ' εϋσεβεῖς παραδόσεις εις έκαστον μοναστήριον σωζόμενας, άσμένως και άδιαφόρως διηγούνται οι μοναχοί τοῖς προσκυνηταῖς, πρὸς ένίσχυσιν του θρησκευτικοῦ αισθήματος. Ἄλλ' επί της μελαγχολικής ταύτης και παντέρπου φύσεως, ήτις πανταχοῦ παρέχει εις τās αισθήσεις συγκερασμένον τό ήδὺ και τό ύψηλόν, οἰκοθεν ή ψυχὴ ανεπαισθήτως ύψοῦται εις τὸν δημιουργόν, πληρουμένη θρησκευτικοῦ ἀνεκκαλήτου αισθήματος. Περὶ τὴν 4 περίπου, δια μέσου τερπνοτάτων κοιλάδων ὄδοιποροῦντες, ἐφθάσαμεν εις τό παράλιον μοναστήριον του Γρηγορίου, ου πρώτος κτίτωρ ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ νέος, ανακαινιστής δε αυτού ήγεμών τις Αλεξάνδρος της Δακίας. Τό μοναστήριον τούτο εἶν' εκ των ελαχίστων του όρου. Ο Κούρτζων εν τῇ γενικῇ αυτού επιδρομῇ κατά των βιβλιοθηκῶν του Άθω, αντί χειρογράφων εϋρεν ένταῦθα μόνον ἄριστα και γλυκύτετα σῦκα. Οὐχ ήττον όμως και εν αὐτῷ ὑπάρχουσι ιστορικά τινα μνημεία του

δεκάτου έκτου, δεκάτου εβδόμου και δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.

α.) Βυκούριον περί κτήματός τινος του μοναστηρίου, εκ της τουρκικῆς εις την ελληνικήν μεθρημηνυμένον. έτει 1568, (έγρ. έτ. 976.)

β.) Σιγίλλιον του πατριάρχου Σωφρονίου περί των ὀρίων του μοναστηρίου. έτει 1775. Δεκεμβρίῳ.

γ.) Σιγίλλιον του μητροπολίτου Ούγγροβλαχίας, περί παραδόσεως της εν τῇ δικαιοδοσίῳ αὐτοῦ κειμένης εκκλησίας του αγίου Σπυριδωνος μετά των ἀνηκόντων αὐτῇ ἀμπελώνων, εις τό μοναστήριον του αγίου Γρηγορίου. έτει 1776 Μαΐῳ.

δ.) Ἐτερον Σιγίλλιον του πατριάρχου Σωφρονίου περί των ὀρίων του μοναστηρίου· εν έτει 1776 μηνὶ Ὀκτωβρίῳ.

ε.) Χρυσόβουλλον του Βοεβόδου Μολδαβίας Γρηγορίου Γάικα, επικυροῦν τῇ μονῇ ταύτῃ την κατοχήν του μετοχίου Βυζαντίου μετά των παραρτημάτων αὐτοῦ· ου ή αρχή· α Δηλοποιούμεν δια του παρόντος ήμῶν κ κλ. εν έτει 1777 Ιανουαρίου 15.

ςτ.) Χρυσόβουλλον του Βοεβόδου της Ούγγροβλαχίας Α. Ύψηλάντη, δωρομένου τῷ μοναστηρίῳ 500 γρόσια. εν έτει 1778.

ζ.) Χρυσόβουλλον του αυτού, περί του ἀνήκοντος τῇ μονῇ μετοχίου του Βυζαντίου. εν έτει 1778. Ιανουαρίου 30.

η.) Σιγίλλια του πατριάρχου Γερασίμου περί των ὀρίων του μοναστηρίου. εν έτει 1794. μηνὶ Μαΐῳ. και έτει 1798.

Εν τῇ μικρῇ ταύτῃ ἀλλὰ κομψοτάτῃ μονῇ μικρὸν διατριψας, μετέβην εϋθὺς εις τό ἐπόμενον μοναστήριον του Διονυσίου, τό προσφιλέστατον τούτο του επίμισελληνισμῷ διαδοθέντος Φαλαμερῶ οικητήριον. α Πρὸ πάντων των άλλων μοναστηριῶν, (λέγει ὁ ἄλλως τε εϋφυῆς οὔτος ιστορικός, όταν δὲν πρόκειται περί Σλαβῶν και αποσλαυώσεως της Ελλάδος· καθότι τότε ὁ ἄνθρωπος υπό σλαυικῆς μονομανίας οἰστρηλατούμενος περιπίπτει παραφρονῶν εις παραλογισμούς πάσης πολυλάκις συζητήσεως ἀναξίους (α)), ὁ ἅγιος Διονύσιος εἶχε τὰς συμπαιθείας μου, τό ἐρατημώτατον τούτο κοινοδίον, ὁ μεμονωμένος οὔτος κόσμος παρὰ τὸν σμαραγδίντα Αεροπόταμον, όπου τάξις, καθαρῶς, ἐπισείκεια και ένταυτῷ αὐστηρῶ πειθαρχία διδάσκουσι την λήθην του κόσμου. Ἀνεγερθὲν δια Κολχικοῦ χρυσοῦ υπό του μεγάλου Κομνηνοῦ Ἀλεξίου Γ', και προικισθὲν μετὰ ἐτησίων προσόδων εκ του

(α) Τὸν καθ' ήμῶν, ὡς Ἕλληνας, του ἀνθρώπου ἐρεθισμὸν, και τὴν ἀγωνιώδη προσπάθειαν πρὸς ἀπόδειξιν της προσφιλοῦς αὐτοῦ ιδέας, ὅτι ουδεμίαν σήμεραν ἑνὴς ελληνικοῦ αἵματος ὑπάρχει ἐπὶ της γῆς, ἐξηγεῖ εν μερῇ και δικαιολογεῖ ψυχολογικῶς αὐτὸς του ἀνθρώπου ὁ χερικ:τηρ, ὁ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς περί έκτου ἐξωγράφου. «Ἐμε, λέγει, ἐριθίζει τό δύσκολον τό μετὰ πόνου ἀποκτώμενον, τὸ νεαρόν, τὸ ἄγνωστον· κατά δε του κόρου και της ἀηδίας του βίου, φρουρεῖ με μόνος ὁ πόλεμος κατά των στοιχείων και των ἀνθρώπων.»

Original Fragmente etc. zur geschichte des Kais. Trapezunt von Dr. J. ph. Falmerayer. Ἐκδόση. του Μονάχ. Τόμ. 17. 1843.

αὐτοκρατορικοῦ ταμείου, ὡς τελευταία πράξις της εϋσεβείας των Κομνηνῶν, και ὡς κωδικοῦλος τρόπον τινὰ της τελευταίας ἑλληνικῆς δυναστείας εν Τραπεζοῦντι, μελαγχολικὴν ἐγείρει ἀνάμνησιν εις τὰ χρονικά του Βυζαντίου. Τοῖς της ήμέρας ἀντηχοῦσιν εις τοῦς οὐρανούς ἀπὸ πέντε αἰῶνων και ἐπέκεινα, οι ὕμνοι εϋσεβῶν μοναχῶν, ὑπὲρ της σωτηρίας του εϋεργέτου αὐτῶν και του βασιλικῶ αὐτοῦ οἴκου. Ἀλλὰ ποῦ σήμεραν ή Τραπεζοῦς; ἐκείνη και ή λαμπρότης αὐτῆς; ποῦ τό ὑπερήφανον ἐκεῖνο ἀνάκτορον των αυτοκρατόρων, ἐπὶ βράχων ὕψηλῶν ὡς δια μαγείας ἀνεγερθὲν εν τῷ μέσῳ τερπνῶν κοιλάδων, δασῶν και βράχων; Στρέψατε τοῦς ὀφθαλμούς πρὸς τό θλιβερόν ἐκεῖνο ἐρείπιον, πρὸς τὸν μονήρη ἐκεῖνον πύργον. Ἴδετε πῶς; ή σελήνη σιωπηρὰ προβαίνει δια των τόξων των ἡρειπωμένων παραθύρων αὐτοῦ. Ἴδετε και μάθετε, ἄπόσον τοῦς λαούς ὠφελοῦσι μόνα εϋχαῖ ἀνευ πράξεων, εν τῷ κατά της εἰμαρμένης ἀγῶνι (α). »

Τό χρυσόβουλλον του αυτοκράτορος Ἀλεξίου, του κτίτορος της μονῆς, φυλασσόμενον μετὰ σεβασμοῦ εν κιβωτίῳ ἰδιαιτέρῳ, είναι ἀριστούργημα καλλιγραφίας βυζαντινῆς. Πανταχοῦ εν αὐτῷ στίλβει ὁ χρυσοῦς και ποικίλα κύκλω ζωηρότατα χρώματα, θαυμασίως κοσμοῦνται τό περιθώριον της μεμβράνης, έχούσης μήκος μὲν δεκαπέντε πόδας, πλάτος δε ἕνα και ἡμισυν. Τό μέγιστον όμως κόσμημα του χρυσόβουλλου είναι ή εν κερφαλίδι αὐτοῦ λαμπρὰ ζωγραφία του Ἀλεξίου μετὰ της συζύγου αὐτοῦ Θεοδώρας, φερόντων ἀμφοτέρων την αυτοκρατορικὴν στολήν μετὰ των βασιλικῶν παρασήμων. Ο μὲν Ἀλέξιος κρατεῖ εν τῇ δεξιῇ χειρὶ τό σκήπτρον, εν τῇ ἀριστερῇ δε τό εν ἄκρον του χρυσοῦν βούλλου· ή δε Θεοδώρα εν τῇ ἀριστερῇ τῷ χρυσοῦν βασιλείον μήλον, εν δε τῇ δεξιῇ τὸ ἔτερον ἄκρον της αυτοκρατορικῆς μεμβράνης· ὑπεράνω δε αὐτῶν παρίσταται ὁ Σωτήρ εϋλογῶν ἀμφοτέρους· ἄνωθεν δε του Χριστοῦ ή συνήθης ἐπιγραφή· α Ἐν ὀνόματι του Πατρὸς και του Υἱοῦ και του αγίου Πνεύματος· κ κάτω δε υπό τοῦς ἐξῆς τίτλους του αυτοκράτορος και της αυτοκρατειρέας· α Ἀλέξιος εν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς και αυτοκράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, Ἰβήρων και Περαιτείας (β) ὁ μέγας Κομνηνός. Θεοδώρα Χριστοῦ χάριτι εϋσεβεστάτη Δεσποῖνη ή Μεγάλη Κομνηνὴ, σύζυγος δε του εϋσεβεστάτου βασιλέως Κύρ Ἀλεξίου του Μεγάλου Κομνηνοῦ· κ και τό α Πᾶσιν οἷς και τό παρὸν ήμῶν εϋσεβὲς ἐπιδεικνυται Σιγίλλιον· κ ὑπάρχουσιν ἐπὶ του διπλώματος δια χρυσοῦν ἕλων προσηλωμένα

(α) "Opa Falmerayer Fragmente ans dem Orient. Τόμ. 2. σελ. 50.

(β) Τὸ περιέργον τούτο ὄνομα Περαιτεία ὡς ὄνομα γεωγραφικὸν ένταῦθα μόνον ἀπαντᾶται· σημαίνει δε περιέργη τιμὴ πρόση ἰβῶν την Ταυρικὴν χερσόνησον και πᾶσαν την πρὸς Δ. κειμένην παραλίαν χώραν μέχρι Βοσπόρου. Ὁ Φαλαμεραὺς λέγει ὅτι μέχρι του νυν ή λέξις εν Τραπεζοῦντι διατήρησε την σημασίαν ταύτην· αἱ γυναῖκες λέγουσιν ὁ ἄνδρας μου είναι Περαιτεϊανός, και έννοοῦσιν ὅτι είναι εκ της ἀντιπέραν ὀχθῆς του Εϋξεινοῦ Πόντου. "Opa Abhandlungen der hist. Klass. der Bayer. Academ. der Wiss. Τόμ. 3. Μόναχ. 1843.

δύο μετάλλια χρυσά, ἐφ' ὧν παρίσταται ἡ εἰκὼν μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας· ἀμέσως δὲ ἀρχεται τὸ κείμενον τοῦ χρυσοβούλλου·

« Ὁ δεχόμενος ἡμᾶς ἐμὲ δέχεται καὶ ὁ ἀγαπῶν ἡμᾶς ἐμὲ ἀγαπᾷ, κτλ. » (α).

Τὸ μοναστήριον λοιπὸν τοῦτο τοῦ Διονυσίου ὠκοδομήθη ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ἐρημίτου, ἀδελφοῦ ὄντος τοῦ τότε μητροπολίτου Τραπεζοῦντος τὸ 1375, ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, δαπάνη τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος, εἶνα, λέγει ὁ Αὐτοκράτωρ, συγχωρήσεως καὶ ἀναπαύσεως τύχοιμεν, καὶ μετὰ τῶν σωζομένων ταχθεῖμεν καὶ ἐν βίβλῳ ζωῆς ἐγγραφεῖμεν. » Ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ταύτην 797,000 δραχμαὶ (β), ὧν τὸ μὲν ἕμισυ ἐμετρήθη τῷ Διονυσίῳ εὐθύς, τὸ δ' ἕτερον ἕμισυ ἐχορηγήθη εἰς τρεῖς δόσεις. Εἶναι δὲ λίαν περιεργὸς ἡ περιγραφή τοῦ ἤθους τοῦ Κύριου Διονυσίου, ὃ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ διέγραψε, καὶ δι' οὗ ὁ μοναχὸς ἐκέρδησε τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ. « Ἐλλῶν γὰρ ἦδη τοῦ ἁγίου ὄρους ἀπάραις . . . καὶ τῆ βασιλείᾳ μου εἰς ὅσιν παραστάς, ῥακενδύτης, ἡσυχος, ὑποκαλῶν ὡς ἔθος τοῖς ἀναχωρηταῖς τὴν ὄφρυν, ὀλίγα λαλῶν, ὡς εἶθι· σται τοῖς ἐγκλείστοις, ἀλλὰ ψυχωφελῆ καὶ σωτήρια, καὶ ταῦτα συντετραμμένη καρδίᾳ καὶ πνεύματι ταπεινώσεως, ἄγγελός μοι πρὸς Θεοῦ σταλαῖς ἐλογίσθη σωτήριον εὐαγγελιζόμενος . . . Ἡ βασιλείᾳ μου γούν τοῦ ἀνδρὸς κατιδοῦσα σεμνὸν, τὸ χάριον, τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀπερίεργον, τὸ καθόλου καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἱλαρὸν, ἐδέξατό τε τοῦτον καὶ ὑπερηγάπησε καὶ ἡσπάσατο, καὶ ὡς ἐκ Θεοῦ πεμφθέντα ἐδεξίσσατο, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ῥηθέντα, ὡς τινα δρόσον ψυχωφελῆ εἰσωκίσατο· πόθον γὰρ θεῖον καὶ ἔρωτα, καὶ ζῆλον θεάρεστον εἰσῆξέ μου τῆ ψυχῆ, καὶ ὅλος πρὸς τοῦργον παρακεκίνηκεν. » Ἡ θέσις δὲ ἦν ἐν τῷ ὄρει κατέχει τὸ μοναστήριον ὀρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ χρυσοβούλλου, σκάτω τοῦ μικροῦ Ἄθω, ἐν τῷ καταρρέοντι ἐκεῖσε Ἀεροποτάμῳ, ὅπου καὶ βουλευτήρια (γ) πλησίον ὁ τόπος ὀνομάζεται. »

Τῆς ἐκκλησίας ὁ κώδων ἀναγγέλλας τοῦ ἡλίου τὴν

(α) Τὸ περιεργὸν τοῦτο χρυσοβούλλου μεθ' ἑτέρου τινὸς τοῦ αὐτοῦ Αὐτοκράτορος ἀφορῶντος τὴν μνην τῆς Σουμελαῆς ἐν Κολχίδι, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1843 εἰς τὰς ἱστορικὰς διατριβὰς τῆς ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου. Τόμ. 3. τμήμα 3 σελ. 87—100.

(β) Κατὰ γούν τὰ στοιχειώδη ἀνωθεν συνεφωνήθη, τῷ τοιοῦτῳ αἰδεσιμωτάτῳ γέροντι Κύριῳ Διονυσίῳ, διδοῦναι τούτῳ ἡ Βασιλείᾳ μου σ ὠ μ ι α ἔ κ α τ ὸ ν, ἐξ ὧν καταβάλετο ἀρτίως ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὰ πενήκοντα, τὰ δὲ λοιπὰ ἔν' ἀποδῶν τούτῳ ἐπὶ χρόνους τρισίν. » Ἐν σώμιον, (Italisti soma) εἶχεν ἀξίαν ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ μεσαιῶνος 100,000 ἀσπρὰ ἀργυρᾶ ἧτοι 3,400 φιορ. Ἕιν. Τὰ ἑκατὸν ἄρα σώμια φέρουσι θξίαν 10,000,000 ἀσπρῶν = 340000 φιορ. Ἕιν. = περίπου 797,000 Δραχμῶν.

(γ) Τίνος ἕνεκεν ὁ τόπος ἐκεῖνος ἀκατοίκητος τότε ὀνομάζετο κατὰ παράδοσιν βουλευτήριον; Βεβαίως ἐνταῦθα ὑπῆρχε τι σημεῖον ἀρχαίας πόλεως, ἢ ἄλλου τινος ἀρχαίου μνημείου; ἔξ οὗ ὁ τόπος ἔσχε τὸ ὄνομα τοῦτο. Καὶ ἡ λέξις Ἀεροπόταμος, καὶ αὕτη ἴσως ὑπανίσταται ἱστορικὸν τι τὴν σήμερον ἄγνωστον.

δύσιν, προσεκάλει τοὺς κοινοβίους μοναχοὺς εἰς τὴν ἐσπερινὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν. Ὅσιν μετὰ τὸν ἄλλον σιωπηλοὶ καὶ κάτω νεύοντες τὴν κεφαλὴν, εἰσῆρχοντο οἱ πολῖται τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς τὸν ναόν, τηροῦντες τὴν θέσιν, τὴν στάσιν, τὸ σχῆμα, ὃ ἦδη πρὸ χιλίων περίπου ἐτῶν διέγραψεν αὐτοῖς ὁ μέγας αὐτῶν νομοθέτης.

« Δεῖ τὸν μοναχὸν πρὸ πάντων ἀκτῆμονα βίον κεκτῆσθαι, σώματος ἐρημίαν, καὶ κοσμιότητα σχήματος, φωνὴν σύμμετρον, καὶ λόγον εὐτακτον, τροφήν καὶ ποτὸν ἀθόρυβον, καὶ μετὰ εὐσταθείας ἐπὶ προσυτέρων σιωπῶν, ἐπὶ σωρτέρων ἀκροᾶσθαι, πρὸς τοὺς ἴσους ἀγάπην ἔχειν, πρὸς τοὺς ἐλάττους ἀγαπτικὴν συμβουλίαν, ἀπὸ τῶν φαύλων καὶ σαρκικῶν καὶ φιλοπραγμόνων ἀναχωρεῖν, πλείονα νοεῖν, ὀλίγα φθέγγεσθαι, μὴ θρασύνεσθαι λόγῳ, μηδὲ περιττεύειν ὀμιλίαις, μὴ πρόχειρον γίνεσθαι περὶ γέλωτα, αἰδοῖ κοσμεῖσθαι, κάτω τὸ βλέμμα ἔχειν, ἄνω δὲ τὴν ψυχὴν, μὴ ἀντιλέγειν ἀντιλογίαις, εὐπειθῆ εἶναι, μνημονεύειν τῶν ἐσχάτων πάντοτε, τῆ ἐλπίδι χαίρειν, τῆ θλίψει ὑπομένειν, ἀδίαλείπτως προσεύχεσθαι, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖν (α). »

Τὰ τῶν μοναχῶν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὡς γνωστὸν ἐνομοθετήθησαν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἐκείνου μεγάλου Βασιλείου τοῦ ἐπισκόπου Καππαδοκίας. Αἱ δὲ διατάξεις αὐτοῦ τηροῦνται μέχρι τῆς σήμερον ἀπαρέγκλιτοι, στηριζόμενοι ἐπὶ ἀδιασειστον ψυχολογικῶν βάσεων. Ὁ ἄνθρωπος, καὶ τοὶ βεβαίως δὲ ἐγεννήθη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἵνα ζῆ μονήρης ὡς περ θηρίον διὰ μόνον τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ μέρος αὐτοῦ ἀπαιτεῖ ἡ πατρίς, μέρος οἱ συγγενεῖς καὶ μέρος οἱ φίλοι· ὀρεῖται ἄρα ἀκολουθῶν ὁδηγὸν τὴν φύσιν νὰ συνεισφέρει ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ νὰ τηρῆ τὸν σύνδεσμον τῆς πολιτικῆς κοινωνίας δι' ἀμοιβαίας βοηθείας, δόσεως, λήψεως, τέχνης, ἔργων καὶ λόγων· εἶναι ὅμως πρὸς τούτοις καὶ τοῦτο βέβαιον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται πολλάκις ἐν ἑαυτῷ ἀκατάσχετόν τινα ῥοπήν πρὸς τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀπομόνωσιν· ἴδιον δὲ τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας ἐστίν, ἵνα δύνηται νὰ ἱκανοποιῆ τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ ταύτην ὁρμὴν ἀποσυρόμενος τοῦ κόσμου, ὃν δὲν δύναται καὶ νὰ ὠρλήσῃ, μένων ἐν αὐτῷ οὕτῳ ψυχολογικῶς διακειόμενος. Ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας λοιπὸν καὶ τῆς ψυχολογίας στηριζόμενος ὁ ἐκούσιος μοναχικὸς βίος, δὲν εἶναι τι παρὰ φύσιν, ἀλλὰ τούναντίον συμπλήρωσις καὶ ἱκανοποίησις τῆς φύσεως, ἣτις ἀρέσκειται πανταχοῦ εἰς τὴν ἀρμονικὴν ποικιλίαν, ἀποστρεφομένη τὴν δουλικὴν καὶ βεβιασμένην μονοτονίαν καὶ ἰσοπέδωσιν, εἰς τε τὸν φυσικὸν καὶ τὸν ἠθικὸν κόσμον. Ἀλλ' ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ἱκανοποιούσα τὰς ἀπαιτήσεις ταύτας τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως, δὲν ἠθέλησε διόλου νὰ πληρώσῃ τὸν κόσμον ἀνθρώπων ἀργῶν, ἐντροφῶντων ἐκ τῶν ἰδρώτων τῆς ἐργατικῆς τῆς κοινωνίας τάξεως, ἀλλὰ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, « ἀργὸς μὴ ἐσθιέτω » ἔδωκεν εἰς τοὺς μονα-

(2) Βασιλ. λογ. περὶ ἀκτῆσ. πῶς δεῖ κισμεῖσθαι τὸν μοναχόν.

χοὺς αὐτῆς, εἰς μὲν τὴν μίαν χεῖρα τὸν σταυρὸν, εἰς δὲ τὴν ἄλλην τὸ ἄροτρον, τὸ δρέπανον, τὴν δίκελ-
λαν καὶ τὴν ποιμενικὴν ῥάβδον, ἐξορίσασα εἰς τὴν δύσιν τὰ πολυάριθμα τάγματα τῶν ἐπαϊτῶν μοναχῶν. Διὰ τοῦτο, ὡς παρατηρεῖ ὀρθότατα ὁ Φαλμεράυρ, ἐνὸσφ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἔχει ἐλευθέρους γαιοκτήμονας καὶ χωρικοὺς θέλει ἔχει ὡσαύτως καὶ μοναστήρια καὶ μοναχοὺς. Πρὸς τί ἵνα καταστραφῶσιν ἄνθρωποι, οἵτινες πρὸς τῆ καθημερινῆ συνήθει ἐργασία, ἐκούσιως εἰς ἑαυτοὺς ἐπιβάλλουσιν ἔτι στερεῖσεις καὶ πόνους, φέρουσιν ὡς οἱ λοιποὶ τὰ δημόσια βάρη, οὐδέποτε δὲ δι' ἄβρων συμποσίων, καὶ φιληθόνου ἀφθονίας ὑβρίζουσι τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, ἐρεθίζοντες τὴν κοινοκτημονικὴν ὁρμὴν τῶν ἀπόρων τῆς κοινωνίας τάξεως; Εἶναι δὲ περιεργὸν καὶ ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀντιθέτως πρὸς τὴν δυτικὴν, οὐδέποτε πλοῦτος καὶ ἀνθηρὰ οἰκονομικὴ κατάστασις ἠδυνήθησαν νὰ μεταβάλλωσι τὸν πενιχρὸν βίον, τὴν δίαιταν, τὸ ἐνδυμα, καὶ τὰς καθημερινὰς ἐξεις τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν. Ἀναμφιβόλως δὲ ἡ αὐστηροτάτη αὕτη καὶ συνεπιστατή τήρησις τῆς ἀρχικῆς ἀπλότητος τοῦ συστήματος, ὑπῆρξε τὸ φυλακτήριον τῆς ὑπάρξεώς του. Μόνον ὅταν ἐγὼ αὐτὸς στερωμαι καὶ ὑποφέρω, δύναμαι μετ' ἀποτελέσματος νὰ κηρύσω πρὸς τὸν πεινώντα λαὸν τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν στέρησιν. « Ἡ ἀνατολή, λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ἔλυσε πρόβλημα ἐνώπιον τοῦ ὀποιοῦ ἐναυάγησαν οἱ Εὐρωπαῖοι μεθ' ὅλης αὐτῶν τῆς σοφίας καὶ τῆς τέχνης. Ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὁ χρόνος ἐν μέρει μὲν ἔθραυσε, ἐν μέρει δὲ ἀνεμόρρωσε τὸ μοναστικὸν σύστημα· ἐν τῇ ἀνατολικῇ ὅμως ἐκκλησίᾳ τὰ πράγματα, ὡς πρὸς τοῦτο, εἰς τὸ αὐτὸ ἔτι σημεῖον εὐρίσκονται, εἰς ὃ οἱ πρῶτοι τοῦ συστήματος καθιδρυταὶ ἀφῆκαν αὐτά. Οὐδὲν ἄλλο δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀνθρώπινον δημιούργημα, οὐ τὸ πνεῦμα, τὴν μορφήν καὶ τὴν ἀρχικὴν ἐνέργειαν δέκα πέντε αἰῶνες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι. Μήπως τάχα μόνῃ ἡ Ἀνατολὴ ἔχη τὸ προνόμιον τοῦ νὰ παράγῃ ἔργα αἰώνια; . . . Εἰς ἄλλους ἀφίνομεν νὰ ὑπολογίσωσι ὀπόσων στερεῖται κοινωνία τις, εὐρισκομένη ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς προόδου, τῆς διηνεκοῦς βελτιώσεως καὶ τοῦ δυτικοῦ νεωτεριστικοῦ πνεύματος. Εἰς ἐμὲ ἀρκεῖ τοῦτο· ὅτι ὑπάρχει ἔτι ἐντεῦθεν τοῦ Ἑλλησπόντου τόπος, ὅπου δύναται τις ν' ἀντιστῆ ἐν ταῦτῳ καὶ εἰς τὴν τυραννίαν τῆς ἀπολαύσεως, καὶ εἰς τὰ τεχνάσματα τῆς ἐξουσίας, καὶ εἰς τοὺς συλλογισμοὺς τῶν αὐλικῶν σοφιστῶν. Ἄνθρωποι, οἵτινες τολμῶσι τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ὕλης δὲν εἶναι βεβαίως μωροί. Ἄν δὲ ἐλευθερία καὶ ἐσωτερικὴ τῆς ψυχῆς εἰρήνη δὲν δύναται ν' ἀποκτηθῶσιν εἰμὴ διὰ τῆς θυσίας τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τῆς κομψότητος τοῦ βίου, τότε καὶ αὐτὸς ὁ φιλόσοφος δὲν δύναται νὰ ψεξῆ τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα. Ἐλεύθερος εἶναι μόνος ὁ δυνάμενος νὰ στερεῖται. Ἐν τῷ Ἄθῳ μόνον οὐδεμία ποτὲ ἐγένετο μετὰ τοῦ κόσμου καὶ τῆς πολυτελείας συνθήκη, ὡς ἐν Εὐρώπῃ, ὅπου τοὺς παρελθόντας χρόνους τῆδε κακεῖσε ἐδόξαζον, ὅτι δύναται τις νὰ τρώ-

γη καλὰ, νὰ ἐνδύηται μαλακὰ, νὰ θύη καὶ εἰς τὰς χάριτας, καὶ νὰ διατηρῆ μεθ' ὅλα ταῦτα εἰσέτι τὴν οὐσίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς ἀγιότητος. Αὐτὸ δὲ τὸ γεγονός, ὅτι οὐδεὶς τῶν κατοίκων τοῦ ἁγίου ὄρους ἐτόλμησεν ἐπὶ δεκαπέντε αἰῶνας νὰ προτείνῃ τροποποιήσιν τινα τοῦ συστήματος, ἐπέθηκεν εἰς τὰ ἐγκαθιδρύματα αὐτοῦ τὸν τύπον τῆς αἰωνιότητος, καὶ τὴν σφραγίδα τῆς ἄκρας εὐγενείας » (α).

Οὕτως ἐκφράζεται περὶ τοῦ Ἄθω ὁ ἄνθρωπος; ἐκεῖνος, ὅστις πανταχοῦ τὸ δηλητήριον αὐτοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐξέχυσεν. Ἀρκεῖ ἡμῖν ἄρα οὗτος ὁ πανηγυρικὸς τῶν μοναχῶν τοῦ ἁγίου ὄρους, ὅστις οὐδ' ὑπὸ Ἑλληνας, οὐδ' ὑπὸ φιλέλληνας, οὐδ' ὑπ' ὀρθοδόξου γιγνώμενος, δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐγείρῃ τὴν ἐλαχίστην ὑπὲρ αὐτῶν μεροληψίας ὑπόνοιαν. Ὁ μοναστικὸς τοῦ Ἄθωνος βίος τρεῖς ἐμπεριέχει βαθμοὺς ἀπομονώσεως καὶ ἀποχωρήσεως· ὁ πρῶτος εἶναι ὁ μοναστηριακός, ὁ δεύτερος ὁ ἀναχωρητικὸς, ὁ τρίτος ὁ ἀσκητικὸς ἢ φιλήρημος. Πάντες δ' οὗτοι ἐνταυτῷ συνυπάρχουσιν ἐν τῷ ὄρει ἄνευ τινὸς πρὸς ἀλλήλους συγκρούσεως ἢ ἑτερογενεῶς παρεμβάσεως. Ὅστις δηλονότι βαρυνθεὶς τὴν τύρβην καὶ τὰς θλίψεις τοῦ κόσμου, αἰσθάνεται μὲν τὴν ἀνάγκην τῆς ἡσυχίας, διατηρεῖ ὅμως εἰσέτι τὴν ἀγάπην τῆς κοινωνίας, εἰσέρχεται εἰς τὸ μοναστήριον, ὅπου μακρὰν τοῦ κόσμου, ζῆ ἄθις ἐν κοινῶνι ἀνθρώπων ὁμοφρόνων καὶ ὁμοπαθῶν, συνδεομένων πρὸς ἀλλήλους διὰ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος καὶ τῶν αὐτῶν καθηκόντων. Ἄν δὲ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ κοινωνικοῦ βίου δὲν δύναται νὰ φέρῃ ἡ κατάστασις τῆς βεβαρημένης ψυχῆς του, ἀποσύρεται εἰς τι μεμονωμένον κτῆμα τοῦ μοναστηρίου, λαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ δύο ἢ τρεῖς συνεταίρους. Ὁ τοιοῦτος μοναχὸς καλεῖται κελλειώτης, καὶ ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸ μοναστήριον εἶναι σχέσις μισθωτοῦ· ὅθεν ἵνα λάβῃ ὁ κελλειώτης τὸ κτῆμα, καταβάλλει εἰς τὸ μοναστήριον, εἰς ὃ τοῦτο ἀνήκει ὠρισμένον χρηματικὸν ποσόν, ἐν εἶδει μισθώματος. Εἰς ἑκάστον δὲ τοιοῦτον κτῆμα τοῦ κελλειώτου ὑπάρχει ἐκκλησία, κηπος, ἀμπελὼν, ἐλαιοτριβεῖον καὶ δένδρα ὀπωροφόρα, ὅσα ἀρκοῦσι πρὸς τὴν ἐνασχόλησιν καὶ συντήρησιν τοῦ βίου τοῦ ἀναχωρητοῦ, ὃς συμμορφοῦται κατὰ πάντα, ὅσα ἀφορῶσι τὴν δίαιταν, πρὸς τοὺς διαιτητικὸς κανόνας τοῦ μοναστηρίου, ἐξ οὗ ἐξήρτηται. Ὁ τρίτος δὲ τέλος βαθμὸς τοῦ μονήρους βίου, εἶναι ὁ τῆς ἀσκήσεως, οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἐμφαίνει τὸ πρᾶγμα. Οἱ ἀσκηταί, λέγει ὁ ἦδη μνημονευθεὶς συγγραφεὺς, εἶναι οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι, ὧν ἡ ἀρετὴ, ἡ μελαγχολία καὶ ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωσ, πᾶσαν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην ἀνθρωπίνην συγκοινωνίαν καθιστᾷ περιττὴν καὶ ὀχληράν. Ἐπὶ τερπονότητων καὶ ποιητικῶν θέσεων τοῦ ἀειθαλοῦ καὶ λάσιου ὄρους, πλησίον εἰς καταρράκτας, ἐντὸς λόχμων πυκνῆς, ἐπὶ ἀνεμώδους τινὸς δευράδος, παρὰ τὰς ὀμαλὰς καθέσεις τοῦ πυκνοῦ καὶ βαθυσακίου δάσους, ἴστανται αἱ ὑπὸ κισσοῦ περικεκαλυμμένα τρωγλαὶ τῶν τετελειωμένων τούτων ἀσκητῶν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς δικαιοσύνης. Οὗτοι ζῶσι καὶ

(α) Frøgm. aus dem Orient. Τόμ. β'. σελ. 101 ἐξ.

ένδυνονται ἐκ μόνης τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν αὐτῶν ἄνευ καλλιερρησίμου γῆς, ἄνευ ἀμπέλου, ἄνευ ληνοῦ καὶ ἐλαιοτριβείου, μόνον ζῶντες ὡς οἱ κύκλωες τῆς Ὀδυσσεύς. Κλήμα ἀναρριχώμενον εἰς δένδρου ὑψηλὸν κορμὸν, συκῆ τις πεφυτευμένη πλησίον, ὀλίγα τινα ἄλλα καρποφόρα δένδρα, καὶ ἄρτος ξηρὸς, ἀρκουσίαν εἰς τὸν ἀτκήτην. Οὗτοι δὲ τῶν δένδρων οἱ καρποὶ καὶ αἱ σταφυλαὶ τῶν ὀλίγων κλημάτων, συλλεγόμεναι ἐν τῇ ὥρᾳ αὐτῶν καὶ ξηραίνονται εἰς τὸν ἥλιον, εἶναι τὸ ἥδυσμα τοῦ γείματος ἐν χειμῶνι τοῦ ἀσκητοῦ, συνισταμένου εἰς μέλανα ἄρτον βεβρεγμένον, εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, κτλ. κτλ.

ΙΑΠΟΝΙΑ.

(Ἐκ τῆς Revue des Deux Mondes.)

(Συνέχ. Ὁρα Φυλλάδ. 276.)

—000—

Ἡ Ναγασάκη εἶναι πόλις καθαρὰ, εὐρύθμος καὶ πλατείας ἔχουσα ὁδοὺς καὶ διορόφους οἰκίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὠραίας, ἐστεγασμένας διὰ κεράμων ἢ ξύλων, καὶ τὸ μὲν μέσον τῶν ὁδῶν εἶναι λιθόστρωτον, τὰ δὲ πλάγια ἐστρωμένα δι' ἄμμου, ῥέει δὲ καὶ ὕδωρ ἐκατέρωθεν διὰ δύο μεγάλων ρυάκων. Μεταξὺ τῶν ἰαπωνικῶν καὶ τῶν κινεζικῶν πόλεων μεγίστη διαφορά ὑπάρχει· διότι εἰς τὰς τῆς Ἰαπωνίας οὔτε στενωποὺς οὔτε ἀκαθαρσίας ἀπαντᾷ, καὶ τὰ ἐργαστήρια ἔχουσι τὴν ὄψιν ἐπαγωγόν. Ἐκεῖ πωλοῦνται ὅλα τὰ προϊόντα τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, σκιαδίσκαι, ῥιπίδια, κάνιστρα, ὀρειχάλκινα σκεύη, τῶν ὁποίων ἡ ἐργασία καὶ αἱ γλυφαὶ εἶναι πολὺ ἀνώτεραι τῶν κινεζικῶν, κοσμήματα καὶ ἀθύρματα ἐξ ὕλου. Καὶ ὅμως εἰς τὴν ὀλλανδικὴν καὶ τὴν ῥωσικὴν ἀγορὰν πωλοῦνται κομψότατα ἐπιπλα, σπανιώτατα πορσελάναι, αἱ καλούμεναι ὠν κέλφος, ὠραιότατα τηλεσκοπία, μικροσκοπία, κρεμαστὰ ὀρολόγια καὶ μεταξωτὰ, ὅλα ταῦτα ἐγγύρια. Αἱ οἰκίαι περιζωννύονται ἐν γένει ὑπὸ ἐξωστῶν, καὶ κλείονται διὰ συρτῶν ξυλίνων παραπετασμάτων, περιεκαλυμμένων διὰ χάρτου κατεσκευασμένου ἐκ τοῦ δευτέρου φλοιοῦ τῆς μωρέξ· πολλὰς τὰ παραπετάσματα ταῦτα κλείονται τὴν ἡμέραν, καὶ τότε φαίνεται τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας. Ὅπισθεν δὲ ἐνός ἢ δύο θαλάμων ὀλίγον ὑπὲρ τὸ ἔδαφος κειμένων, καὶ ἐσκεπασμένων διὰ καθαρῶν ψάθων, ὑπάρχει αὐτῇ ἢ κῆπος μετὰ δένδρων καὶ πηγῆς δροσεροῦ ὕδατος· Ἰαπωνίς δὲ καταγίνεται εἰς τὰ τῆς οἰκίας ἐνὸς παιδία ὀλόγυμα παίζουσι περὶ αὐτῆν. Καθ' ὁδὸν οὔτε ἀμάξας οὔτε φορτηγὰ ζῶα ἀπαντᾷ· ἐξ ἐναντίας οἱ πεζοὶ εἶναι πολυάριθμοι πλὴν ἐπὶ τῶν θερινῶν ἡμερῶν, καὶ πάντες ἔχουσι τὸ ἦθος προσηνὲς καὶ εὐθιμον. Ἡ πόλις κατοικεῖται ὑπὸ ὀγδοήκοντα χιλιάδων κατοίκων, καὶ διαβρέχεται ὑπὸ ποταμοῦ τριάκοντα ἢ καὶ τεσσαράκοντα γεφύρας ἔχοντος, λιθίνους τὰς ἡμισείας. Ἐξήκοντα καὶ δύο ναοὶ, μεγάλοι καὶ μικροὶ, εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς τὴν

λατρείαν τῶν προπατόρων καὶ τὴν τοῦ Βουδδα. Πολὺς ἀριθμὸς οἰκιῶν ἐκ τῶν καλουμένων τοῦ τεῖου κείνται διεσκορπισμένοι κατὰ τὰς πλευρὰς τῶν ὁρέων ἢ καὶ τὰς ἄκρας βράχων, εἰς ἃς φέρουσι πλατεῖαι κλίμακες· ἡ θεὰ ἐκεῖθεν εἶναι θαυμασιωτάτη. Κεῖνται δὲ αἱ ξύλιναι μὲν ἀλλὰ κομψόταται αὐταὶ οἰκίαι μεταξὺ δασυτάτων ἄλσων καὶ κήπων κλιμακῶδων διεσκευασμένων, καὶ ποτιζομένων ὑπὸ διχυροστάτου καὶ ἀλλομένου ὕδατος. Πολλοὶ, μάλιστα δὲ καὶ οἰκογένειαι, ἀπέρχονται εἰς τὰς φαειροτάτας ταύτας οἰκίας ὅπως πῖωσι τείον ἢ καὶ γευθῶσιν. Ἄγγλοι τινὲς, παρεκάθησαν εἰς τράπεζαν περὶ ἧς ὁ Κ. Ὀλίφαν διδίδει περιέργους εἰδήσεις· αὐτὰ τοῦ γεύματος, λέγει, ἐτέθησαν κατὰ γῆς, τακτοποιηθέντα ταχέως καὶ ἐπιτηδεῖως ὑπὸ παρθένων καθαρῶς ἐνδεδυμένων, αἵτινες ἐκάθησαν περὶ προσκαλέσασαι καὶ ἡμᾶς νὰ παρακαθίσωμεν. Ἡμεῖς δὲ, οἵτινες εἰχομεν ἀποβάλλει πρὸ πολλοῦ παρὰ τὴν θύραν τὰς ἐμβάδας, διότι κατὰ τὴν ἰαπωνικὴν συνήθειαν οὐδεὶς εἰσέρχεται εἰς θάλαμον φέρων αὐτὰς, ἐκαθήσαμεν διασταυρώσαντες τοὺς πόδας, καὶ παρετηροῦμεν περιεργοὶ ἅμα δὲ καὶ ἀναφρίσσομεν τὰ τῆς τραπέζης· εἶδομεν ἰχθύς ὀμοῦς κεκρημένους εἰς μικρὰ στρογγύλα τεμάχια, γιγγέδεριν ταριχευτὴν, καραβίδας, ὠὰ, βδέλλα, ἀγνώστου ζώου ὁπτὰ κρέατα, καὶ ἄπια, καὶ γεωμήλα καὶ ἄλλας ὁπώρας, καὶ λάχανα παρεσκευασμένα πολλὰ ἐπιτηδεῖως ἐνίοτε, πρὸς τούτοις δὲ καὶ *πηλάγοι*. Μετὰ ταῦτα ἦλθον καὶ ἄλλαι νέαι κίθαροδοῦσαι καὶ τυμπανίζουσαι· ἀλλ', ὡς φαίνεται, τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀκοκὰς δὲν πολυθέλγει τῆς Ἰαπωνίας ἢ μουσικῆ, ἣν ὁ Κ. Ὀλίφαν δὲν νομίζει ἀνωτέραν τῆς τῶν Κινέζων. Πίνουσι δὲ τείον, καὶ ἄλλο τι ποτὸν ἐξ ὀρυζίου ἐξυμωμένου ὀνομαζόμενον *σακί*, ἡδὺ τὴν γεῦσιν καὶ ὁμοίον τὸ χρῶμα πρὸς τὸ τοῦ οἴνου Χερές.

Δημόσιοι λειτουργοὶ, κανονίζοντες τὰ τῆς πληρωμῆς τῶν πραγμάτων ὅσα ἀγοράζουσιν οἱ ξένοι, διατρίβουσιν εἰς τὴν ῥωσικὴν ἀγορὰν, κειμένον ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ περιέχουσαν ποικίλα ἐμπορεύματα· διότι εἰς τὴν Ἰαπωνίαν δὲν πληρόνεται ὅπως καὶ παρ' ἡμῶν τὰ ἀγοραζόμενα· κατ' ἐπιταγὴν ἀνωτέραν ἦν οὐδεὶς ποτε τολμᾷ νὰ παραβῇ, ξένα νομίσματα δὲν εἶναι δεκτὰ. Ὅταν ὁ ἀγοραστής ἐκλέγῃ τί, ὁ ἔμπορος δίδει αὐτῷ λεπτότατον κάλαμον μετὰ μελάνης καὶ τεμάχιον χάρτου, ἐφ' οὗ γράφας ἐκεῖνος τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀπαγγέλλει τοῦτο καὶ διὰ στόματος πρὸς τὸν Ἰάπων, ὅστις ἐπαναλαμβάνει αὐτὸ, κατὰ τὸ δυνατόν, ἰαπωνιστί. Πρὸς δὲ τὸ ἐσπέρας συνέρχονται εἰς κατάστημα, ὅπου εὐρίσκονται τὰ ἀγορασθέντα, ἐφ' ὧν σημειοῦται ἡ τιμὴ, ἧτις ἀποτελεῖται διὰ ξένων μὲν νομισμάτων ἀλλὰ κατὰ τὸ βᾶρος αὐτῶν.

Τὸ ὀγκωδέστερον νόμισμα τῶν Ἰαπώνων, τὸ ὀβάγκ, βαρὺ καὶ πολύτιμον, ὡς τὸ ἀρχαῖον τάλαντον τῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, κατήντησε νὰ ἔχῃ ὀνομαστικὴν μόνον ὑπαρξίν. Ἐκαστὸν νόμισμα μῆκος μὲν ἔξ, πλάτος δὲ τριῶν καὶ ἡμισέως δακτύλων ἔχον, ἰσοδυναμεῖ πρὸς εἴκοσι λίρας ἀγγλικὰς ἢ ἐξακοσίας περίπου δραχμάς. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα μικρότερα

καὶ εὐχρηστότερα, οἷον τὸ κοβάγκ, ἀξίαν ἔχον 44 δραχμῶν, τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ ἰταίβου, ὡσεὶδῆ καὶ στρογγύλα τὸ σχῆμα, καὶ ἄλλα χάλκινα καὶ σιδηρὰ ἐφ' ὅλων δὲ τούτων εἶναι κεγαραγμένα γράμματα ἰαπωνικὰ καὶ ἄνθος. Ἀπαγορεύεται δὲ καὶ ἡ παραχώρησις ἐγγυρίων νομισμάτων πρὸς ξένους. Ὁ Κ. Ὀλίφαν, καίτοι ἐπισκεφθεὶς τὴν Ναγασάκην, τὴν Σιμόδαν καὶ τὴν Γέδον, μόλις κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ ἐν μόνον ἰταίβου ἢ δὲ γαλλικῆ πρεσβεία μετεχειρίσθη μεξικανικὰ τάλληρα πρὸς 5 φράγκα καὶ 35 λεπτὰ, ἰσοδυναμοῦντα πρὸς τρία ἰταίβου. Κατὰ τὰς συνθήκας, εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν χρυσὸν δίδεται ἡ αὐτὴ ἀξία τοῦ ἰαπωνικοῦ, ἀλλὰ κατὰ βᾶρος· ἐπειδὴ δὲ οὗτος εἶναι πολὺ καθαρῶτερος, οἱ εὐρωπαῖοι ἔμποροι ἐκέρδησαν κατὰ τὴν συναλλαγὴν πολλὰ καὶ ἀθέμιτα κέρδη, διὸ καὶ κατηγορήθησαν οὐχὶ ἀδίκως ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων ὡς δόλιοι. Τὰ δὲ νομίσματα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς χωνευόμενα ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων μεταβάλλονται εἰς νόμισμα καλούμενον *ρισόν*, πρὸς μόνους τοὺς Εὐρωπαίους διδόμενον. Οὗτοι ὅμως διαμαρτύρονται λέγοντες ὅτι ἡ πράξις αὕτη ἀντιβαίνει εἰς τὰς συνθήκας· διότι κατ' αὐτὰς «Οἱ ὑπήκοοι παντὸς ἔθνους καὶ οἱ Ἰαπωνοὶ μεταχειρίζονται ἐλευθέρως καὶ ξένα καὶ ἐγγύρια νομίσματα κατὰ τὰς συναλλαγὰς.» Ἐκ τούτου προήλθον ἐσχάτως αἱ διαφωναίαι αἱ διαταράξασαι τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις.

Ὁ διεθυντὴς τοῦ ὀλλανδικοῦ ἐμπορίου Δόγκερ Κούρτιος ἔλαβε πρὸ δύο ἐτῶν τὴν ἀδειαν νὰ μεταβῇ διὰ ξηρᾶς ἀπὸ Ναγασάκης εἰς Γέδον· πολλὰς λοιπὸν εἰδήσεις περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ τόπου καὶ μάλιστα περὶ τῆς μεγάλης πόλεως Ὀσάκας θὰ μάθωμεν, ἐάν ποτε δημοσιεύσῃ τὴν διήγησιν αὐτοῦ περιήγησιν. Τοιαύτη τις περιήγησις κατὰ πρῶτον ἐπετράπη εἰς ξένον· διότι ὁ θέλων σήμερον ν' ἀπέλθῃ ἀπὸ Ναγασάκης εἰς τὴν πρωτεύουσιν, μεταβαίνει διὰ θαλάσσης, παραλλάσει τὴν μεσημβρινὴν ἄκρην τοῦ Κιουσίου καὶ παραπλεῖ τὴν ἀκτὴν τοῦ Σικόνερ. Ὀλίγιστα πλοῖα ἐπεχείρησαν μέχρι τοῦδε τὸν περίπλου αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα προσωρμιζονται εἰς δύο λιμένας κειμένους πλησίον τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, εἰς τὸν Σιμόδαν καὶ Καναγάουαν.

Τὴν παραλίαν τῆς Νίππων, ἐφ' ἧς κεῖνται ὁ Σιμόδας καὶ ἡ πρωτεύουσα, μνηνεῖ μακρόθεν κατὰ θάλασσαν ὁ Φουζιγιάμας, βράχος ἡφαιστειῶς ὕψος ἔχων 4,000 μέτρων καὶ ἐπέκεινα, οὗ τινος ἡ ἀενάως χιονοσκεπὴς κορυφὴ κρύπτεται μεταξὺ νεφῶν. Οἱ περιηγηταὶ ὅσοι εἶδον τὸν γίγαντα τοῦτον βρεχόμενον μὲν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, παρατεινόμενον δὲ μέχρι τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νήσου, ἀξιοῦσιν ὅτι εἶναι μεγαλοπρεπέστατος καὶ θαυμαστός. Περικυκλοῦται δὲ καὶ ὑπὸ χθαμαλοτέρων ἄλλων βράχων ἐξ ὧν πολλοὶ ζέουσι τὸ ἰαπωνικὸν ἀρχιπέλαγος βρῦθει ἡφαιστειῶν, καὶ ἐπὶ μόνῃ τῆς νήσου Κιουσίου εἶναι πέντε ἀδιακόπως ἀναβράζοντα. Ἐν ἐξ αὐτῶν, τὸ Βούνσεντεκ, μέγα ὄρος γνωστὸν διὰ τὰ θερμὰ αὐτοῦ λουτρά, ἐπέφερε τὸ 1793 ἔτος καταστροφὴν, ἧς ἡ μνήμη σώζεται ἀνεξάλειπτος· ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους κατέπεσε καὶ ἐξεβράγη, καὶ ἐσφενδονίσθησαν ποταμοὶ κυλίοντες φλόγας

καὶ ὕδωρ ζέον· ἡ πόλις Σιμαβάββα κατεποντίσθη, καὶ τριακονταπέντε χιλιάδες ψυχῶν, ὡς λέγεται, ἀπωλέσθησαν. Πηγαὶ ὕδατος θερμοῦ καὶ θειώδους ἀναβράζουσι καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς ἐπαρχίας, καὶ ἀνεξάντλητον εἶναι τὸ θεῖον τῆς Ἰαπωνίας. Οἱ ἰθαγενεῖς ἔχουσι μυρίας δεισιδαιμονίας ἕνεκα τῶν ἡφαιστειῶν τούτων, καὶ μάλιστα ἕνεκα τοῦ Φουζιγιάμα. Κατὰ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ κατοικοῦσιν ἱερεῖς ἐπαίται, καὶ πανταχόθεν συρρέουσιν εἰς αὐτὸν χάριν εὐλαβείας.

Ὁ ἐν Ἰαπωνίᾳ πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας, Ῥάτερφορντ Ἀλκὰκ, ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερνεφές τοῦτο ὄρος τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1860 ἔτους μετὰ ἑπτὰ ἄλλων Ἀγγλων. Ἦσαν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ τινες δημόσιοι λειτουργοὶ Ἰαπωνοὶ, ὁ διερμηνεύς τῆς πρεσβείας καὶ εἰς τῶν ὑποδιοικητῶν τῆς πρωτεύουσος. Ἡ μικρὰ αὕτη συνοδία ἀναχωρήσασα ἀπὸ Γέδου εἰσῆλθεν εἰς παραλίαν ὁδὸν, πλατεῖαν καὶ μεγαλοπρεπῆ, κέδρους ἔχουσαν ἐκατέρωθεν ὑψηλοῦς 150 ἕως 180 πόδας καὶ γιγαντεῖους σταφυλάς. Διατρέξαντες πενήκοντα περίπου μίλια τῆς ὁδοῦ ταύτης ἧτις φέρεται εἰς Ναγασάκην, ἐτράπησαν, εἰσεχώρησαν εἰς τὸ ἐνδότερον καὶ μετὰ ὀκτώκωρον ἀνάβασιν ἐφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ναόνι, ἧτοι εἰς σειρὰν ὁρέων ὑψομένων μεταξὺ θαλάσσης καὶ Φουζιγιάμα. Ἐκεῖ, εἰς ὕψος 2,000 μέτρων, ὑπάρχει λιμνη κατοικουμένη ὑπὸ πονηρῶν δαιμονίων, ὡς λέγουσιν οἱ ἐγγύριοι, ἧς τὸ βάθος οὐδεὶς ποτε ἐδυνήθη νὰ μετρήσῃ. Καταβάντες δὲ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ναόνι, ἦλθον εἰς τὸ χωρίον Μουριγιάμα, ἑκατὸν μίλια μακρὰν κείμενον ἀπὸ τῆς Γέδου. Ἐπειδὴ δὲ ἐν ταῦθα τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν διαδέχεται ἡ τῶν ἱερέων, εἰς οὓς ὑπάγεται τὸ ἅγιον ὄρος, δύο ἐξ αὐτῶν ἀνέλαβαν νὰ ὀδηγήσωσι τοὺς περιηγητὰς, οἵτινες ἀνέβησαν πεζοί, μόνον βάρβδους κρατοῦντες, τὰς πλευρὰς τοῦ ὄρους· Ἡ στενωπὸς εἶναι ἀπόκρημος καὶ τραχεῖα, καὶ καθ' ἕκαστον ἡμισυ μίλιον εὐρίσκονται καλύβαι ὅπου ἀναπαύονται οἱ περιηγηταὶ καὶ πίνουσι τείον ἐντὸς μικρῶν κυπελλίδων. Εἰς τὸν ἔννατον σταθμὸν αἱ δυσκολίαι τῆς ἀνάβασος διπλασιάζονται, οὐ μόνον διὰ τὸ τραχύτερον τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἡφαιστειῶν περιπτωμάτων. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀήρ ἀραιούμενος πιεῖει τὰ στήθη· ἡ χιών στίλβει πολλὴ καὶ πυκνὴ. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν, καὶ τὸ ὕδωρ τῶν περὶ τὸν ναὸν λιμνῶν ἦτο ὅλον πεπηγός· τὸ ψῦχος ὅμως δὲν ἦτο δριμύ ὅσον ὑπέθετον πρότερον, διότι τὴν μεσημβριαν τὸ θερμόμετρον ἐδείκνυε 58.

Ὁ ναὸς τοῦ Φουζιγιάμα εἶναι ἀπλῆ καλύβη περιέχουσα θεοὺς κατεσκευασμένους ἐκ λιβαδόσ (lave), κοσμήματα φέροντας ἐκ μετάλλου στιλπνοῦ. Ὁ παρὰ τὸν ναὸν ἀποσθεθεὶς κρατῆρ, ἔχει περιφέρειαν μὲν μίαν λεύγαν, βάθος δὲ χιλίων καὶ ὀκτακοσίων ποδῶν. Ἡ δὲ κορυφὴ, κατὰ τὸν Κ. Ῥοβινσῶνα, ἔχει ὕψος 14,000 ἀγγλικῶν ποδῶν, ἢ 4,720 μέτρων.

«Ὁ καιρὸς ἦτο ἐξαισιος, λέγει ὁ περιγράφων τὴν ἀξιόλογον ταύτην περιήγησιν (1), καὶ διὰ τὴν καθα-

(1) Ὁ Κ. Foublanque, ἐκ τῶν περὶ τὸν Ἄγγλον πρόξενον.

ρότητα τῆς ἀτμοσφαιράς ἐβλέπομεν ἀκωλύτως ὀλόκληρον τὸ μεγαλοπρεπές ἐκεῖνο θέαμα, πολυάριθμα λέγω, ἀκρωτήρια προβαίνοντα εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλύσεις ὁρέων διασχίζουσας τὴν νῆσον καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν, ποταμούς βέοντας μεταξύ χλοερωτάτων κοιλάδων . . . Βεβαίως τοποθεσίαι ποικιλώτεραι καὶ τερπνότεραι τῶν μεταξύ Γέδου καὶ Φουζιγιάμα δὲν ὑπάρχουσιν. Ἐνταῦθα μὲν βλέπεις μεγαλοπρεπῆ δένδρα καὶ παρ' αὐτὰ σιτοφόρους ἀγρούς, ἐκεῖ δὲ θάμνους ἀνθοστερεῖς καὶ δάσος σύνδενδρον, καὶ ὁδὸν ἔχουσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν στίχους αἰγοκλήματος, καὶ πορρωτέρω λευκοτάτους οἰκίσκους μεταξύ δένδρων καὶ χλόης. Καλλιεργείται δὲ καλῶς ἡ γῆ, καὶ παράγει σίτον, κέγγρον, βαμβάκιον, καπνὸν καὶ τέιον· παράγει δὲ καὶ καρπούς καὶ λάχανα ἐν ἀφθονίᾳ, μόνον ζῶν ἑλλειψίς σχεδὸν παντελῆς ὑπάρχει. Οὐτε ποίμνια, οὔτε πτηνά, οὔτε ἀγρέμια εἶδομεν, ἀλλὰ μόνον κύνες, ὄρνιθες καὶ ἀχθοφόρους τινὰς ἵππους· ἐμάθομεν ὅμως ὅτι τὰ πέραν τοῦ Φουζιγιάμα ὄρη πλουτοῦσι μικρῶν ἵππων ἀγρίων καὶ ἐλάφων καὶ ἀγριοχοίρων. Ἡ κυβερνήσις εἶχε προετοιμάσει σταθμούς, λουτρά, ὀπώρας, ποτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πανταχοῦ ὑπεδέχοντο τοὺς περιηγητὰς αἱ ἀρχαὶ καὶ συνώδευον αὐτοὺς μέχρι τῶν ὄριων τῆς ἰδίας περιφερείας. Ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς ἦτο προσηνής, περιέργος οὐχὶ ὅμως καὶ ὀχληρὸς, πρόθυμος καὶ σεμνός. Ὡς παρετήρησαν δὲ πάντες οἱ περιηγηταὶ εὐμένεια καὶ φαιδρότης ἐπικρατοῦσιν ἐν γένει εἰς τὰς φυσιογνωμίας τῶν Ἰαπώνων.

Αἱ ἐκρήξεις τοῦ Φουζιγιάμα δὲν εἶναι μὲν συνεχεῖς ἀλλὰ τρομεραὶ. Κατὰ τὴν συμβᾶσαν τὸ 1707 ἔτος αἱ ἐκσπενδονισθεῖσαι ὕλιν ἐφθασαν πολλὰς λεύγας μακρὰν σωροὶ βράχων, λειβάδων, καὶ ἄμμου κατεπόντισαν τὰς πλευράς τοῦ ὄρους, καὶ ἡ πόλις αὐτῆ τοῦ Γέδου κατακαλύφθη ὑπὸ τέφρας. Ἐκτοτε πυλλάνικ ἐσεισθησαν αἱ ὑπὸ ὄριαι, τὸ δὲ 1854 κατεστράφη ἡ πόλις Σιμόδα καὶ συνετρίβη ἡ ῥωσικὴ φρεγάτα Ἄρτεμις. Ὁ τρομερὸς δὲ οὗτος σεισμὸς δὲν περιωρίσθη εἰς μόνον τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Νίππον, ἀλλ' ἐξετάθη καὶ καθ' ὅλην τὴν νῆσον. Τριάκοντα καὶ τέσσαρας ὥρας μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Σιμόδας μέγα κύμα ὅμοιον πρὸς τὰ καταποντίσαντα τὴν πόλιν ταύτην, ἐξερράγη λαῦρον εἰς τὸν λιμένα καὶ τὰ κατώτερα μέρη τῆς πλουσίας πόλεως Ὀσάκας· ἀλλὰ καὶ ἡ Γέδος καὶ ὅλαι αἱ παρὰ τὸν λιμένα πόλεις ἐβλάστησαν. Μετὰ τινὰς ἐβδομάδας κατεκάθη μετ' ὅλων τῶν ἱερῶν θησαυρῶν τὸ παλάτιον τοῦ μικάδου. Τὴν ὥραν ἐκείνην Ῥώσοι, Ἄγγλοι, Ἀμερικανοὶ, Γάλλοι ἐφάνθησαν πρὸς τε μεσημβρίαν καὶ βορρᾶν, ἀπὸ Ναγκασάκης εἰς Ἀκιδάδην, οἱ δὲ Ἰαπωνοὶ ἀνεβόων ἔντρομοι ὅτι θεῖα δίκη ἐτιμῶρει τὴν γῆν, ὡς μολυνθεῖσαν ὑπὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν ξένων.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΚΛΑΡΙΣΗ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

—ooo—

Α'.

— Διὰ τί ὁ ὠραῖος αὐτὸς νέος καταδιώκει τὸ γεροντοκόριτον αὐτὸ μὲ τὰ κρεμασμένα μαλλία καὶ τοὺς σουβλερούς ὤμους του;

— Διὰ τί ἔπαιζε πρὸ ὀλίγου μὲ τὸν κοιλαρᾶν ἐκεῖνον Ἄγγλον, τοῦ ὁποῦ ὁ ὄγκος φαίνεται ὅτι περιγελά τὴν ἰσχύνην τῆς ἀδελφῆς του Κορνηλίας;

— Εἶδες τὴν ὠραίαν ἐκεῖνην ξανθὴν χορεύουσαν βάλς; ἡ μὲς Ὀλγα Οὐίνθσεϊμ εἶναι ἀνεψιὰ τῶν δύο ἐκείνων γερομουρουριδῶν.

Οἱ λέγοντες ταῦτα ἐστέκοντο πλησίον παραθύρου καὶ ἐπεθεώρουν τὰς χορεύουσας. Ὁ πρῶτος μάλιστα ὀπλίσας τοὺς ὀφθαλμούς μὲ κλασικὸν ὕβλον παρετήρει πρὸς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ἐδείξαν αὐτῷ.

Ἡ μὲς Ὀλγα ἦτο τριώντι θαυμαστή· ἦτο ἄλλη νόμῳ ἐναέριος· ἡ ξανθὴ κόμη τῆς ἐκάλυπτεν ἔτι μᾶλλον τὸ λαμπρὸν μέτωπόν της, καὶ οἱ γλανοὶ τῆς ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον θεῖαν σεμνότητα καὶ ἰλαρότητα· καὶ τὸ μὲν σῶμα ἦτο λεπτὴ, μετρία δὲ τὸ ἀνάστημα· καὶ ὅτε ἐγύριζε στρόβυλον ἐνόμιζες ὅτι δὲν ἐπάτει τὸ ἔδαφος.

Ὅτε ὁ μετ' αὐτῆς χορεύων τὴν ἔφερεν εἰς τὴν μακρὰν καὶ ἰσχνὴν Ἀγγλίδα τὴν θεῖαν της, ἡ Ὀλγα ἔβριψεν εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὸν ὠραῖον ἄγνωστον μὲ τὸν ὁποῖον συνωμίλει βλέμμα λαθραῖον καὶ ἄπορον, καὶ ἔπειτα νεύσασα τοὺς ὀφθαλμούς ὠχρίασε.

— Ὅθ' σκοτωθῆς μὲ τὴν μανίαν σου δὲ τὸ βάλς, εἶπεν ἐντόνωσ ἡ γραῖα, ρίψασα εἰς τοὺς ὤμους τῆς ἀνεψιᾶς τῆς τὸ εὐώδες μανδύλιόν της.

— Φοβεῖσθε ὑπὲρ τὸ δέον, κυρία, εἶπε μειδιῶν ὁ ἄγνωστος· τὸ βάλς εἶναι ἡ ζωὴ τῶν νέων.

Εἶπε καὶ προσεκάλεσε τὴν Ὀλγαν.

Πρῶτον τότε συνωμίλησαν οἱ δύο νέοι· ἀλλ' ἐπὶ τρεῖς ὥρας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ χοροῦ, τὰ βλέμματά των εἶπον περισσότερα καὶ τῶν περιεχομένων εἰς δέκα τόμους. Ὁ ἔρωσ ἔχει γλώσσαν ἠλεκτρικὴν, ἥτις συντέμνει τὸν χρόνον ὡς πᾶσα ἄλλη ἠλεκτρικὴ ἐφεύρεσις· μόνη διαφορὰ ὑπάρχει ὅτι ἐκείνη χρονολογεῖται ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ Ὀλγα ἔμαθεν ὅτι τὴν προτεραίαν ἦλθεν εἰς Νίκαιαν ὁ κύριος ἐκεῖνος, καὶ ὅτι ὁ ἀνεχώρη ἐντόσ ὀλίγου.

Τὴν εἶδον ταύτην ἔδωκεν αὐτὸς ὁ ἄγνωστος μετὰ τινος λύπης, ὡς ἂν ἐπίστευεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παρατεῖν τὴν διατριβὴν του. Ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς ἑλξείως εἶναι νόμος· ὅθεν ἂν καὶ ἠγωνίζετο ὁ ξένος νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπικίνδυνον γοητείαν μετὰ τὸ τέλος τοῦ στρόβυλου, ἐπλανᾶτο πάντοτε περὶ τὴν γραῖαν Ἀγγλίδα, ἥτις, ἀσυνείθιστος οὖσα εἰς τοιαύτας φιλοφροσύνας, ἐδιπλασίασε τὴν χάριν καὶ τὴν εὐγένειάν της.

Ἀναγκαῖον νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς Ὀλγας καὶ τῆς οικογενείας της.

Ἀπορφανισθεῖσα ἐνῶ ἦτο ἐτι βρέφος, ἀνετράφη ἀπὸ τὸν θεῖον της λόρδ Οὐίνθσεϊμ καὶ τὴν θεῖαν της μὲς Κορνηλίαν, οἵτινες καὶ οἱ δύο ἔμεινον ἀγαμοὶ, ἐκεῖνος μὲν ἐνεκα πολυσαρκίας καὶ εὐθείας, αὐτὴ δὲ ἐνεκα ἰδιοτροποιῶν.

Ἡ δὲ Ὀλγα ἠλικιώθη μεταξύ αὐτῶν εὐτυχῆς μὲν, ἀλλ' ἐνοχλουμένη ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν φροντίδα των διὰ τὴν υἰεῖαν της. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἡ γραῖα κόρη καὶ ὁ γέρον ἀδελφὸς πη· ἠσθάνοντο παρακμάζοντες τὴν ἀνάγκην νὰ βλαστήσῃ εἰς τὸ γενηρακὸς στέλεχος τῆς προαιωνίου οικογενείας των βλαστὸς χλοερὸς, ἐπολλαπλασίαζον μέχρι κόρου τὰς περιποιήσεις των. Διὰ τοῦτο νομίζοντες ὅτι ἡ νεφελώδης Ἀγγλία βλάπτει τὴν υἰεῖαν τῆς ἀνεψιᾶς των, ἦλθον εἰς τὰ πέριξ τῆς Νικαίας, εἰς ὠραίαν κοιλάδα, ὅπου ὁ Οὐίνθσεϊμ ἠγόρασεν ἐξοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μὲν μὲς Κορνηλία ἔφερεν ἄπειρα κλωσὶα μὲ πτηνά, δὲν ἠξέρω πῶσα σκυλάκια καὶ ἄλλα ζῶα, ἡ δὲ Ὀλγα ἀνεπτύχθη ὡς ὠραῖον ἀνθὸς κήπου. Ἦτο δὲ δεκαεπτὰ ἐτῶν ὅτε ἐχώρεσε μὲ τὸν ἄγνωστον, ὅστις δὲν ἀπεμακρύνετο πλέον ἀπὸ τὴν μὲς Κορνηλίαν.

Πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἡ Ὀλγα ἠγνόει τὸ πάθος οὗ τινος ἠσθάνετο σήμερον τὰ πρῶτα συμπτώματα. Ἐὰν τὸ βλέμμα τοῦ παρατηρητοῦ ἐδύνατο νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν της, θὰ ἐτρόμαζε βλέπων πάθος τόσῳ σφοδρὸν εἰς σῶμα τόσον εὐθραστον καὶ λεπτόν.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ μὲς Κορνηλία παρατήρησασα τὸ ὠρολόγιόν της, εἶδεν ἔντρομος ὅτι εἶχε φθάσει ἡ τρίτη. Ποτὲ ἡ Ὀλγα δὲν εἶχε μείνει τόσον ἀργὰ εἰς τὸν χορὸν πιθανὸν ἦτο ἄρα νὰ πάθῃ καταρροὴν, βρογχίτην ἢ τοῦλάχιστον γρίππην· ἡ καλὴ μὲς Κορνηλία μόνον τὰ σωματικὰ πάθη ἐφοβείτο.

Εἰς μάτην ἡ Ὀλγα ἐβεβαίωσεν ὅτι ἦτο κάλλιστα εἰς τὴν υἰεῖαν της, ὅτι τὴν διεσκέδαζεν ὁ χορὸς, ὅτι δὲν ἠσθάνετο διόλου κόπον. Ὁ λόρδ Οὐίνθσεϊμ ἐλθὼν εἶπεν εἰς αὐτὰς ὅτι ἡ τόση ἀργοπορία πιθανώτατον ἦτο νὰ προσβάλῃ τὴν υἰεῖαν της. Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν ἀπεχαίρετισε καὶ χορὸν καὶ μουσικὴν καὶ . . . τὸν ὠραῖον ἄγνωστον.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ τελευταῖος τῶν ἀποχαιρετισμῶν ὑπῆρξεν εὐγλωττότατος· διότι ἐνῶ ὁ μὲν λόρδ Οὐίνθσεϊμ ἐσφιγγε τὴν δεξιὰν τοῦ νέου του συμπατριώτου, ἡ δὲ μακρὰ καὶ ξηρὰ μὲς Κορνηλία ἐνευεν ἐπιχαρίτως τὴν κεφαλὴν, ἡ Ὀλγα παρέδιδεν αὐτῷ τὸ πολυτιμότερον μέρος τῆς ψυχῆς της. Ἀλλὰ καὶ ὁ νέος ἔβριψε πρὸς αὐτὴν ἀφάτου λύπης βλέμμα. Εἰ δὲ καὶ εἶχεν ἡ Ὀλγα ἀκαταπαύστως νεύοντας τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγνοῶ πῶς εἶδε τὸ βλέμμα τοῦτο.

Β'.

Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὁ λόρδ Οὐίνθσεϊμ εἶχε δεχθῆ εἰς τὴν οἰκίαν του συγγενεῖς του νεωστὶ ἐλθόντας ἐξ Ἀμερικῆς, τὸν Κ. καὶ τὴν Κ. Δερβιλ, τῶν ὁποίων ἡ θυγάτηρ, καθὸ ἐξαδέλφη, καὶ ἐνεκα συμπαθείας γεννηθείσης ἀπὸ τοὺς ἀντιθέτους χαρακτῆράς των, ἔγεινε εὐκρινεστάτη φίλη τῆς Ὀλγας.

Μετὰ τὸν χορὸν ἡ Ὀλγα εἶχε κοιμηθῆ πολὺ ἀργὰ· καὶ ὅμως ἐσηκώθη ἐνωρίς καὶ ἐλθούσα εἰς τὸ δω-

μάτιον τῆς ἐξαδέλφης της μὲ πολλὰς προφυλάξεις διὰ νὰ μὴ τῆ ἐνοήσωσιν οἱ αὐστηρότατοι ἰατροὶ τῆς, ὁ θεῖος καὶ ἡ θεῖα της, ἔκρουσε τὴν θύραν.

— Πῶς, τόσον ἐνωρίς! . . . ἀνέκραξεν ἡ Ἀμερικανὴ· ἂν σ' ἐβλεπεν ἡ θεῖα σου!

— Ἡ θεῖα μου κοιμᾶται εὐτυχῶς, ἐξαδέλφη μου. Μὲ φαίνεται ὅτι ἡ υἰεῖα μου εἶναι σήμερον δέκα φορές καλυτέρα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἡμέρα ἦτο καὶ θερμὴ καὶ ἀνεφελος, κατέβησαν εἰς τὸν κήπον ὁμιλοῦσαι διὰ τὸν χορὸν τῆς προτεραίας. Κατὰ τὸ λέγειν τῆς Ὀλγας ποτὲ δὲν ὑπῆρξε χορὸς τόσον ὠραῖος καὶ τόσον ζωηρὸς. Ὅθ' ἐβεβαίωσεν ἀδιστακτικῶς ὅτι θεῖα διεδέχθησαν τὰς γυναικας, ὅτι ἡ μουσικὴ κατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ὅτι αἱ λυγναὶ ἐξηκόντιζον φῶς μαγικόν, ὅτι τὰ ἀνθη εἶχον θεῖας εὐωδίας, καὶ ὅτι, παρὰ τὸ σύνηθες, οἱ ἄνδρες δὲν ἔπαιζον ἀλλ' ἦσαν εὐπροσήγοροι.

— Διὰ τί, ὠραία μου Κλαρίση, δὲν ἦλθες καὶ σὺ εἰς τὸν χορὸν; ἠρώτησε μετὰ τὸ τέλος τῆς περιγραφῆς της.

— Αὐτὸ δὲν θέλω, ὡς σὲ εἶπα, νὰ διασκεδάζω χωρὶς τὸν ἀρραβωνιστικόν μου.

— Καὶ ποτὲ ἐρχεται;

— Τὸν περιμένω.

— Καὶ τὸν ἀγαπᾶς;

— Δὲν σὲ τὸ εἶπα μυριάκις;

— Ἴσως δὲν τὸ ἐκαλοκατάλαβα . . . Λέγε με λοιπὸν διὰ τὸν ἀρραβωνιστικόν σου.

Ἡ Κλαρίση ἠτένισε τὴν ἐξαδέλφην της μειδιῶσα, καὶ τὴν ἠρώτησε·

— Διὰ τί ἐνωσεῖς σήμερον καλῆτερα ἀπὸ χθὲς τὰ ξεμυστηρεύματά μου; . . . Διὰ τί ὁ χθεσθαδυνὸς χορὸς σ' ἐφάνη τόσον λαμπρὸς; καὶ διὰ τί ἐξύπνησες τόσον πρῶτ;

Ἐνῶ δὲ ἡ Ὀλγα ἐπροσπάθει νὰ κρύψῃ τὴν ταράχην της·

— Οἱ γονεῖς μας, εἶπεν ἡ Κλαρίση, ἔχουν ἄδικον πιστεύοντες ὅτι αὐτοὶ μόνον εἶναι ἱκανοὶ νὰ μᾶς κρίνουν· ἡ μὲς Κορνηλία θὰ σὲ στελεῖ, ὡς χθὲς, εἰς τὴν διδασκαλίαν σου, καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν ἐὰν ἐσώζετο καμμία σου κοῦκλα θὰ σ' ἐστελεε καὶ αὐτήν. Ἐγὼ ὅμως ἡ ὁποία εἶμαι εἴκοσι χρόνων ἐνόησα ἀπὸ τὴν πρώτην σου λέξιν ὅτι τὸ χθεσινὸν παιδί ἔγεινε νέα κόρη. Τώρα εἴμεθα εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν· ὁμιλοῦμεν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, καὶ αἰσθανόμεθα τὰ αὐτὰ αἰσθήματα· ἀγαπᾶς, Ὀλγα μου!

— Ποῖον, προφήτη μου;

— Δὲν εἶμαι προφήτης ὅσον φαντάζεσαι. Ὡς καὶ ἡ μὲς Κορνηλία εἶμαι καὶ ἐγὼ ἀπλῆ θνητὴ. Κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρωμεν ὅτι ἡ θεῖα σου ἔχει πάντοτε τὸν νοῦν της εἰς τὰς ὠραίας της ἐλθετικὰς ἀγγελάδας, εἰς τὴν σκούριαν της, ἡ ὁποία ὁμοιάζει ἰτέαν, καὶ εἰς τὸν σάκκον τοῦ ταξιδίου της, ἐνῶ ἐγὼ ἐχώρεα, ὅπως καὶ σὺ, εἰς ἀπαράμιλλον χορὸν ἤμεθα τότε εἰς Νεοθόρακον, καὶ ἐκεῖ ἀπάντησα τὸν ἀρραβωνιστικόν μου, τὸν σὴρ Ἐδουάρδον Λάβιγστον.

Ἡ Ὀλγα ἐστέναξε, καὶ δάκρυ ὕγρανε τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Εἶς' εὐτυχής, εἶπε, Κλαρίση' θὰ τὸν ἰδῆς . . .
'Εγὼ εἶδα ὄνειρον . . .

— Εἶναι σπουδαῖον; Ἐλπίζε λοιπόν! καὶ ἂν πρέπη νὰ λησμονήσῃς . . .

— Ποτέ!

Ἐπρόφερε δὲ οὕτω πως τὸ ποτέ τοῦτο, ὥστε ἡ Κλαρίση ἐσιώπησε καὶ ἤρχισε νὰ συλλογίζεται. Καὶ αὐτὴ εἶχεν εἰπῆ ποτὲ διὰ τὸν σὺρ Ἐδουάρδον. Θλίψασα δὲ τὴν χεῖρα τῆς ἐξαδέλφης τῆς ἐψιθύρουν.

— Ἐλπίζε λοιπόν!

Στηριζόμεναι καὶ αἱ δύο εἰς μάρμαρον ἀφ' οὗ ἔλειπε τὸ ἄγαλμα, παρίστανον εἰκόνα ἐπαγωγὸν μὲν ἀλλ' ἀνομοίαν.

Παρά τὴν μικρὰν καὶ ξανθὴν καὶ ἀγγελικὴν Ὀλγαν ἐστέκετο μεγάλη καὶ ἀγέρωχος ἡ ἐρυθροπάραιος καὶ ῥοδαρόχειλος Ἀμερικανὴς, τὴν κόμην ἔχουσα λαμπρὰν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μέλανας καὶ ἀστραπητόλους. Ἐβλεπεσθε ὅτι παρίστανε τὴν δύνκμιν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ βίου' εἰς ἓνα λόγον ἦτο αὐτὸ τὸ κάλλος πράγματι, ἐνῶ τὸ τῆς Ὀλγας ἦτο ἰδανικόν.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἠθικὸν ἦσαν ἀντίθετοι ἡ μὲν Ὀλγα ἦτο σκέψις, εὐαισθησία, προσοχὴ, ἡ δὲ Κλαρίση δύνκμιν, θέλησις, προσταγή.

Ἡ ἀνομοιότης αὐτῆ τὰς καθίστα πλέον ἀξιολατρεύτους καὶ πολλοὶ θὰ ἐδίσταζον εἰς τίνα τῶν δύο νὰ δώσωσι τὸ μῆλον τῆς ἐριδος.

Γ'.

Τὸ ἐσπέρας ὅλοι ἦσαν ἄνω κάτω εἰς τὴν ἀμερικανικὴν οἰκογένειαν' διότι ἐπιστολὴ τις ἀπήγγειλε τὴν ἔλευσιν εἰς Νίκαιαν τοῦ Ἐδουάρδου Λάβιγκστον.

Ἡ Κλαρίση ἰδίως ἦτο ὅλη ἀνήσυχος, διότι πρὸ δεκαπέντε μῶνων δὲν εἶχεν ἰδεῖ τὸν Ἐδουάρδον, καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς δεκαπέντε μῶνας οὔτε στιγμὴν παρέλαθε χωρὶς νὰ τὸν ἐνθυμηθῆ.

Ἡ δὲ Ὀλγα ἐδείκνυε προσπάθειαν πρὸς ὅλα ταῦτα ὡς ἂν ἀπέβλεπον αὐτὴν ἤθελε νὰ διαλυθῆ τὸ ὄνειρόν τῆς τῆς προτεραίας, καὶ ἀδιάφορον πρὸς ὠφέλειαν τίνος' διὸ ἀδιακόπως ἐγίνοντο μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς ἐξαδέλφης τῆς ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις. Δὲν ἤξεύρω ποσάκις ἡ Κλαρίση διηγήθη πῶς ἐγνώρισε τὸν Ἐδουάρδον.

Καὶ αὐτὴ εἰς χορὸν τὸν ἐγνώρισεν. Ὁ Ἐδουάρδος ἦτο ἀνθυποπλοίαρχος εἰς πλοῖον ἀγγλικὸν παραπλέον εἰς Ἀμερικὴν. Ἐπειδὴ δὲ ὅτε ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ Νεοβοράκου ἀπερασίσθη ὁ γάμος τοῦ μὲ τὴν Κλαρίσην, ἐσυμφώνησαν νὰ παρευρεθῶσιν εἰς Νίκαιαν, ὅπου ἐσκόπει νὰ μεταβῆ ἡ οἰκογένεια.

Καὶ πικρὸς μὲν ὑπῆρξεν ὁ χωρισμὸς' ἐπειδὴ ὅμως ἐδόθησαν ὄρκοι πολλοὶ, ἐπὶ μάρτυρι τῷ Θεῷ, ὅτι ἡ ἀμοιβαία πίστις τῶν θὰ διήρκει εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα, ἡ πικρία συνεκεράσθη καὶ μὲ τίνα γλυκύτητα.

Ἐν τοσοῦτῳ ἐλθοῦσά τις ὑπηρετικὴ παρεκάλεσε τὴν Κλαρίσην νὰ μεταβῆ εἰς τὸν θάλαμον τῆς μητρὸς τῆς' ἐνόησε λοιπόν ὅτι ἦλθεν ὁ μνηστὴρ τῆς καὶ σχεδὸν ἐλειποθύμησεν' ἀλλ' ἡ Ὀλγα μειδιᾶσα ἐσφύρεν αὐτὴν καὶ εἶπε

— Τόσον τρομερὰ εἶναι ἡ εὐτυχία; Ἐλα, ὑπάγωμεν νὰ ἰδῶμεν τὸν ὠραῖον ἀρραβωνιστικὸν σου.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ περιγράψωμεν τὸ πρῶτον βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἐβρίψαν αἱ δύο ἐξαδέλφαι καὶ ὁ νέος πρὸς ἀλλήλους ὅταν ἐφάνησαν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ στιγμὴ ἐκείνη ἦτο στιγμὴ δράματος. Ὅτε εἰσῆλθον ἡ μὲν Κλαρίση ἦτο ὠχρὰ καὶ τεταραγμένη, ἡ δὲ Ὀλγα φαιδρὰ. Ὁ ἀνθυποπλοίαρχος ἔτρεξε νὰ φιλήσῃ δεξιὰν ποθητὴν, καὶ, παράδοξος θεατρικὴ ἀλλοίωσις! τὰ μὲν χεῖρα τοῦ ἤγγισαν παγωμένα τὴν χεῖρα ταύτην, ἡ δὲ Ὀλγα ἐγένεε κάτωχρος καὶ λευκὴ ὡς μάρμαρον.

Διότι ὁ Ἐδουάρδος Λάβιγκστον ἦτο ὁ ἀγνωστος τοῦ χοροῦ.

Ἡ Κλαρίση ἀνένηψεν ἐν τοσοῦτῳ ἀπὸ τὴν πρῶτην συγκίνησιν, ἀλλ' ὁ Ἐδουάρδος καὶ ἡ Ὀλγα ἦσαν τεταραγμένοι' καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ κρύπτονται καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν των. Τί δικαίωμα εἶχον νὰ ἐπιποθῆ ὁ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ νὰ ἀναγνωρισθῶσι; Δὲν ἐχωρίσθησαν χεῖς ὡς ξένοι μὴ μέλλοντες πλέον νὰ ἐνταμωθῶσιν.

Ἀλλ' ἡ σύμπτωσης δὲν εἶναι πάντοτε εὐμενής' ἂν καὶ εἶχεν εἰπεῖ ποτὲ ἡ Ὀλγα, θὰ ἐλησμονοῦμεν μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας τὸν Ἐδουάρδον' καὶ αὐτὸς δὲ, ἐξακαβέλεπον τὰ ἀκαταμάχητα θέλητρα τῆς Κλαρίσης, οὔτε θὰ ἐνθυμείτο τὴν στιγμιαίαν συνάντησιν. Ἀλλ' εὐρέθησαν ἀπροσδοκῆτως καὶ αἴφνης ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου, καὶ εἰς ὄραν καθ' ἣν θὰ ἔβλεπον ἰδίως ὀφθαλμοῖς τὸ ἐμπόδιον. Ἰδοὺ λόγος ἰσχυρότατος νὰ διακωιδιῆ τὸ ἀμοιβαῖόν των αἴσθημα.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δια μετεβλήθησαν εἰς τὴν ἑως τότε εἰρηλικὴν ἐκείνην οἰκίαν. Ἡ Ὀλγα ἦτο ἕως τότε ἡ ψυχὴ τῆς οὕτως εἶπεν, σήμερον δὲ ἐγένεε τὸ φάντασμά τῆς. Ἡ κυρία λύπη τῆς τὴν κατέτρεκεν ἀδιακόπως, ὡς δηλητήριον μικρὸν κατὰ μικρὸν διδόμενον καὶ βραδέως ἐνεργεῖν οὐδεὶς δὲ ἐνόησε τὴν αἰτίαν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκλείετο εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς μελαγχολικὴ καὶ προσήγορο' ἔπειτα δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς περιεζώσθησαν ἀπὸ κύκλον μαυρωπὸν, κακὸν σημεῖον εἰς τὰς νέας. Τὸ πρόσωπόν τῆς ἠλλοιώθη καὶ ἐμαράνθησαν τὰ ἀνθηρὰ χρώματά τῆς. Μετὰ τρεῖς ἐβδομάδας δὲν ἐγνώριζετο πλέον ἡ ἐναέριος καὶ ἀξιολάτρευτος χορεύτρια τοῦ τελευταίου χοροῦ.

Ἐὰν ἐλέγομεν ὅτι ἠλαττώθη καὶ τὸ κάλλος τῆς δὲν θὰ ἐλέγομεν τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ὄψις τῆς πασχούσης ἤρμοζεν εἰς τὸ εἶδος τοῦ κάλλους τῆς, καὶ καθίστα αὐτὸ ἀγγελικώτερον.

Ὁ λόρδ Οὐίνθσεϊμ ἤρχισεν νὰ ἀνησυχῆ διὰ τὴν ἀνεψιάν του' ἡ δὲ μὲν Κορνηλία κατέκρινε τοὺς ἰατροὺς ὡς ἀμαθεῖς, τὸν χορὸν ὡς θανατηφόρον, τὰς ἐλθελτικὰς ἀγγελάδας ὡς μὴ προαγούσας πλέον καλὸν γάλα, τοὺς πρῶτους περιπάτους ὡς βλαβεροὺς, τὴν βρογχίτην, τὸν ἥλιον, τὴν νύκτα, τὴν ἡμέραν, τὰ στοιχεῖα, τοὺς ὑπηρετάς καὶ τὰ ζῶα.

Ὅσακις ἡ Ὀλγα ἐπεθύμει τὴν μοναξίαν, τὴν ἐρρίπτον μετὰ τῶν γραιδίων, ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ὁποίων ἦτο δύσκολον νὰ σωθῆ' ἐὰν πάλιν, διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴν θλίψιν τῆς, ἐζήτει νὰ ὑπάγῃ εἰς μέρος φαι-

δρὸν, τὴν ἐμποδίζον λέγοντες ὅτι ὁ θόρυβος τὴν βλάπτει. Ἡ μὲν Κορνηλία μάλιστα κατεβασάνειε τὴν ταλαίπωρον Ὀλγαν' ἐὰν ποτε ἡ ἀνεψιὰ ὑπεψιθύριζεν ἤχόν τινα ἀρμόζοντα εἰς τὴν μελαγχολικὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς τῆς, εὐθὺς ἰδοὺ ἡ θεὰ τὴν παρεκίλει νὰ περιποιηθῆ τὸ στῆθος τῆς, καὶ ἀπὸ τὸ κύμβαλον τὴν ἔφερεν εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπου εὗρισκε τέιον, ἰατρικὰ ἐναντίον τοῦ βηχὸς καὶ τὰ τοιαῦτα.

Οὐδ' ἡ Κλαρίση ἐμάντευσε τὴν αἰτίαν τῆς ἠθικῆς καὶ φυσικῆς ἀλλοιώσεως τῆς ἐξαδέλφης τῆς. Ναὶ μὲν τὴν ἤρῳτα ἐνόησε περὶ τῶν ἀναμνήσεών τῆς' ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ὀλγα δυσπρεστεῖτο, ἐδιάζετο νὰ σιωπήσῃ. Διὰ νὰ τὴν διασκεδάσῃ ἔμενε πάντοτε πλησίον τῆς' ἕνεκα τούτου καὶ αὐτὸς ὁ Ἐδουάρδος τὴν ἔβλεπε καθημερινῶς. Ἡ νέα αὐτῆ βίασας τὴν ὁποῖαν ἐπροξένοι ἐν ἀγνοίᾳ εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἠγάπα, κατέστη ἀφόρητος.

Ὁ μὲν Ἐδουάρδος ἐγένεε ὡς ἄλλο αὐτόματον' καὶ τὸ μεδίαιμα καὶ οἱ λόγοι του ἐφαίνοντο μηχανικαί' ἡ δὲ Κλαρίση δὲν ἐγνώριζε πλέον τὸν μνηστῆρά τῆς' ἀλλὰ τοσοῦτον ἠγνόει τὴν ἀλήθειαν, ὥστε πολλάκις ἐπέπληξε τὴν ἐξαδέλφην τῆς ὅτι ἀπέφευγε τὸν Ἐδουάρδον.

Μίαν τῶν ἡμερῶν καθ' ἣν ἡ Ὀλγα ἐφαίνετο πλέον ἥσυχος, ὁ ἰατρὸς διέταξε νὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν Κλαρίση δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν συντροφεύσῃ, παρεκάλεσε τὴν Κορνηλίαν καὶ τὸν Ἐδουάρδον νὰ τὴν ἀντικαταστήσωσιν.

Ἡ Κλαρίση, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ περιπάτου ἠσθάνθη ἐπιθυμίαν, ἥτις ὅμως ἐξέλιπε μετὰ μικρὸν, διότι δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς αὐτὴν ὁ μνηστῆρ τῆς. Καὶ ὅμως ἡ συνδιαλέξις ἐγένεε ζωηρά. Ὁ Ἐδουάρδος, ὅστις εἶχε ταξειδεύσει πολὺ, διηγείτο τί εἶδε καὶ ἐνῶ ἐσύγκρινε τινὰς χώρας, ἡ Κλαρίση εἶπε περίλυπος

— Πόσον ἐνθυμοῦμαι τὴν ὠραίαν μου Ἀμερικὴν! συλλογίζομαι ὅτι ὁ Ἐδουάρδος τὴν ἠγάπα ἐκεῖ.

— Ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποῖαν μᾶς κάμνουν οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ πράγματα συντελεῖ πρὸ πάντων εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν μας, εἶπεν ὁ Ἐδουάρδος. Ἡ καρδιά μου μ' ἐσφύρε καὶ μὲ κρατεῖ εἰς τὴν Νίκαιαν' αὐτὴ λοιπόν εἶναι ἐπίγειός μου παράδεισος.

Καὶ ἔλεγε τὸν ἀλήθειαν ὁ Ἐδουάρδος.

— Ἡ Νίκαια, εἶπεν ἡ Κλαρίση, εἶναι ὠραία πόλις' ἀλλὰ σεῖς γνωρίζετε μόνον τὸ καλὸν τῆς μέρος.

— Εἶδ' ἀρκετὰ τοὺς κατοίκους τῆς, τὴν νομὰδα ἀριστοκρατίαν ἡ ὁποία συρρέει ἐδῶ ἀπὸ ὅλων τὸν κόσμον' ὁ τελευταῖος χορὸς ἦτο ὠραῖος.

— Καὶ εἶσθε εἰς τὸν τελευταῖον χορὸν;

— Μάλιστα.

Ἀλλὰ βλέμμα ταχὺ, ἱκετευτικόν, ἀκούσιον τῆς Ὀλγας, βλέμμα νομιμοποιῶν οὕτως εἶπεν τὴν συνειρητικὴν των, διέκοψε τὸν λόγον τοῦ ἀνθυποπλοίαρχου, ὅστις εἶπεν

— Τὸν ἐμισοῦσα.

Ἡ Ὀλγα εἶχε καταβιάσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅτε ἡ Κλαρίση τὴν παρετήρησε μὲ προσοχὴν. Καὶ ἰδοῦσα τὴν συνήθη ἀδιαφορίαν τῆς ὡς πρὸς τὰ λεγόμενα,

εἶπε καθ' ἑαυτὴν μεμφομένη τὴν μωρὰν ιδέαν τῆς' — Ἡ ταλαίπωρος!

Καὶ ὡς ἂν ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ ἑαυτὴν ἠρώτησε τὴν ἐξαδέλφην τῆς

— Θέλεις νὰ σὲ κάμω μίαν ἀνοητέστην;

— Ἀγαπάτε τὰ ἀνθη καὶ αἱ δύο, εἶπεν ὁ Ἐδουάρδος σηκωθείς ἀπὸ τὸ ἀγροτικὸν θρανίον ὅπου ἐκάθητο' συγχωρήσατέ με νὰ σὰς προσφέρω.

Αἱ δύο νέαι ἐσιώπων πρὸ μικροῦ' ἡ δὲ Κλαρίση ἠρώτησε τὴν ἐξαδέλφην τῆς

— Πῶς εἶσαι;

— Χειρότερα, ἀπεκρίθη ἡ Ὀλγα, ἥτις τῶντι εἶχε γίνεи κάτωχρος.

Τρομάξασα ἡ Κλαρίση ἐσηκώθη καὶ ὑπεστήριξε τὴν ἐξαδέλφην τῆς, ἀλλ' αὐτὴ μόλις ἐπροχώρησεν ὀλίγον καὶ ἐλειποθύμησεν. Ἡ Κλαρίση ἐκάλεσεν ἐντόμως τὸν Ἐδουάρδον, ὅστις ἰδὼν ἐκείνην λειποθυμοῦσαν, δὲν ἐπρόφερε μὲν λέξιν, ἀλλ' ἐγένεε κάτωχρος. Ἡ Κλαρίση τὴν ἀπέθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ἔτρεξε νὰ φέρῃ νερόν.

Μὲ ὄλην τῆς τὴν λειποθυμίαν ἡ Ὀλγα ἠσθάνθη τοὺς παλμούς τῆς καρδίας τοῦ Ἐδουάρδου καὶ ἐζωογονήθη. Καὶ μεγαλήτερα θαύματα κατορθώνει ἡ κλίσις! Καὶ ἐνῶ ἦτο κάτωχρος ἠρυθρίασε, καὶ οἱ ὠραῖοί τῆς ὀφθαλμοὶ ἀνυψωθέντες ἐνευσαν πάλιν ὑπὸ αἰδοῦς.

Ἐκεῖνος δὲ παρετήρησε τὴν φυσιογνωμίαν τῆς προδίδουσαν τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς τῆς, καὶ κατεμέτρε τὸ πάθος, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὴ ἐπάσχευε. Ἐλαβε τὴν χεῖρά τῆς, μετέδωκεν αὐτῇ θερμότητα, ἀναθάσαν μέχρι τῆς καρδίας τῆς καὶ εἶπε

— Διὰ τί καταδικάζομεθα διὰ παντός; . . .

Ἀλλ' αὐτὴ ἀποσυρθεῖσα ἀπὸ τὰς ἀγκάλας του εἶπεν

— Εἶμαι καλῆτερα.

Ἐν τοσοῦτῳ ἤρχετο ἡ Κλαρίση ἔχουσα τὸ μανδύλιόν τῆς βρεγμένον εἰς καθαρὸν νερόν' καὶ ἰδοῦσα τὴν ἐξαδέλφην τῆς ὀρθίαν ἐμεδίασεν.

— Ἰδέ την, εἶπε μετὰ σπουδῆς ἡ Ὀλγα πρὸς τὸν Ἐδουάρδον, ποῖος ἀρχαῖος ἢ νεώτερος ζωγράφος δὲν θὰ ἐλάμβανε τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ὠραίαν ταύτην γυναῖκα ὡς οὐράνιον ὑπόδειγμα;

Καὶ ἔφθασε τρέχουσα ἡ Κλαρίση κατακοκκίνους ἔχουσα τὰς παρειὰς, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἐξήστραπτε πῦρ ἀδαμάντων. Ὁ Ἐδουάρδος ἐθαύμασε τὸ ἄφατον ἐκεῖνο κάλλος, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ ποικιλλεταί' ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπανάφερε τὸ βλέμμα εἰς τὴν ξανθὴν Ὀλγαν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΜΕΓΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ.

—ooo—

Τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο πλοῖον, περὶ οὗ ἐγράψαμεν πολλάκις δημοσιεύσαντες καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ἐπαθεν ἐσχάτως πάθημα δεινό-

τερον ὄλων ὅσα συνέβησαν αὐτῷ ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, πάθημα πείσαν ἐπὶ τέλους τοὺς Ἀγγλους ὅτι μάταια ἦσαν αἱ ἐλπίδες ὅσας εἶχον συλλάβει διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ναυτικοῦ τούτου γίγαντος. Ἐπειδὴ δὲ περιεργόταται εἶναι αἱ λεπτομέρειαι τοῦ συμβάντος, παραθέτομεν αὐτὰς ἐνταῦθα ἐρανοισθέντες ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων. Ὁ γράφων ἦτο ἐπιβάτης, καὶ ἐπομένως αὐτόπτης.

« Τὴν 18 Σεπτεμβρίου ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ Μέρσεϋ, ἀνευφημούντων τῶν πολυαριθμῶν θεατῶν, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Ἰρλανδίας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μέγας Ἀνατολικὸς εἶχε μεταβῆ δις εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀνευ δυστυχίματος, καὶ τὸ κοινὸν ἔδειξε διὰ τοῦτο πλειότεραν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν, τετρακόσιοι ἦσαν οἱ ἐπιβάται, ἐξ ὧν πολλαὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι τόσοι ναῦται.

« Τὴν Τρίτην καὶ τὴν Τετάρτην ἐταξιδεύσαμεν εὐτυχῶς, διατρέχοντες 12 καὶ 14 μίλια τὴν ὥραν τὸ δὲ ἑσπέρας τῆς Τετάρτης, ὅτε δὲν ἐβλέπομεν πλέον ξηρὰν, ὁ ἀνεμος μετεβλήθη ἀπὸ νοτιανατολικοῦ εἰς δυτικοδύσηρον καὶ ὑψήθη πολὺ.

« Τὴν Πέμπτην ἢ πρωΐα ἦτο δροσερά, ὁ ἀνεμος σφοδρὸς καὶ ἡ θάλασσα ὠραία· μετὰ δὲ μεσημέριαν ὁ ἀνεμος ἐσφοδρύνθη ἔτι μᾶλλον καὶ τὰ κύματα ἐζωγκώθησαν· ὁ σάλος πολὺς, καὶ θάλασσα πατεῖ τὸ πλοῖον. Ὁ πλοίαρχος φαίνεται ἀνήσυχος, οἱ ἐπιβάται ἔμωσ ἔχουσι πολλὴν πεποίθησιν εἰς τὸ μέγα πλοῖον. Πρωτὸν ἤδη ἐνοῶ τί ἐστὶ λαίλαψ εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ὁ σάλος αὐξάνει, καὶ ἡ πίστις τὴν ὁποίαν εἶχομεν εἰς τὴν εὐστάθειαν τοῦ πλοίου εξαφανίζεται. Ἐκ τῶν δύο δαμάλεων τὰς ὁποίας εἶχομεν, συντρίβονται οἱ πόδες τῆς ἐτέρας· μετὰ μικρὸν δὲ φρονεῦνται καὶ αἱ δύο.

« Ὁ καιρὸς δεινοῦται ἔτι μᾶλλον, καὶ ὁ πλοίαρχος προστάζει νὰ πλεύσωμεν πρὸς ἀνεμὸν· καὶ περιστρέφονται μὲν οἱ τροχοί, ἀλλ' ὁ πάταγος μέγας. Ὁ ἀνεμος σχίζει ἐν ἰστίον, καὶ ὁ σάλος ὑπεραυξάνει. Τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ πλοίου καταβαίνει πλησιέστατα πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ μόλις οἱ δοκιμώτεροι τῶν ναυτῶν κατορθώνουσι νὰ μείνωσιν ἐκεῖ. Αἱ ἐκτὸς τοῦ πλοίου δεδεμέναι λέμβοι δέρονται φρικωδῶς ἀπὸ τὰ κύματα· τὰ ξύλα εἰς ἃ ἦτο ἀνηρτημένη ἡ μεγαλύτερα σείονται, καὶ δύο ναῦται, ἀγωνιζόμενοι νὰ τὰ στερεώσωσιν, ἐκσφενδονίζονται εἰς τὸ κατάστρωμα· καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἡ λέμβος παρασυρθεῖσα πλεῖε εἴκοσι μέτρα μακρὰν ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ τέσσαρες ἄλλαι λέμβοι ἐπαθον τὰ αὐτά. Μετὰ πολλῶν ἀγώνων μένει τὸ πλοῖον ἀπέναντι τοῦ ἀνέμου· ὀλόκληρος δὲ στρατὸς ναυτῶν διευθύνει τὸ πηδάλιον.

« Τὴν 5 ὥραν 45 λεπτά ἡ θάλασσα μαίνεται καὶ συντρίβει μέρος τοῦ πηδαλίου· δὲν εἴμεθα ὅλως διόλου εἰς τὴν διάκρισιν τῶν κυμάτων· μένει ἔτι ὁ ἐλιξ καὶ ὁ δεξιὸς τροχός.

« Ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω τί γίνεται ὑπὸ τὸ κατάστρωμα κατέβην, καὶ εἰς τὴν κλίμακα ἔτι ὦν ἀκούω τριγ-

μοὺς τοσοῦτῳ δυνατοὺς ὥστε ἀντηχοῦσι καὶ μεταξὺ τοῦ τόσου ἀνέμου καὶ τῆς τρικυμίας. Τὸ ἐστιατώριον ὁμοιάζει πεδίον μάχης· ὅλα τὰ πινάκια εἶναι ἐσκορπισμένα καὶ συντετριμμένα. Μεταβὰς εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, εἶδον ὅτι ὅλα τὰ λαμπρὰ πράγματα ὅσα ἐθαύμασεν ἡ Ἀγγλία δὲν ὑπῆρχον πλέον· τὰ κάτοπτρα ἐθραύσθησαν, τὰ ἐπιπλα ἀνετράπησαν, τὰ θρανία κατεσυντρίβησαν, ἡ θερμάστρα, ἥτις ἐστόλιζε τὸ μέσον τῆς αἰθούσης, ἀποσπασθεῖσα ἔπεσε κατὰ μέγιστον κατόπτρου, καὶ τὰ χωρίσματα διεβράβησαν.

« Ἀλλὰ ποῦ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ; Αἱ μὲν μετέβησαν εἰς τοὺς κοιτῶνας τῶν, αἱ πλεῖσται δὲ καταφυγοῦσαι εἰς τὰς γωνίας τῆς ἀπερᾶντου ἐκείνης αἰθούσης, ἐκράτουν ὅλως ἐντρομοὶ τὰς σκευομένας πλευράς τοῦ πλοίου. Εἰς μάτην οἱ ὑπηρεταὶ προσπαθοῦσι νὰ τακτοποιήσωσιν ὅπως οὖν τὰ διατραχηθέντα. Ἠθέλησα νὰ τοὺς βοηθήσω καὶ ἐγὼ, ἀλλ' ἐξεσφενδονίσθη πρὸς τὰ συντρίμματα τοῦ μεγάλου κατόπτρου, καθ' οὗ εἶχε πέσει ἡ θερμάστρα, καὶ ἐπληρώθη ἀπὸ τὰ κοπτερὰ ὑάλια εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὴν χεῖρα· συντρίβη δὲ καὶ εἰς τῶν ὀδόντων μου· ἀνέβην λοιπὸν καὶ πάλιν ἔρπων εἰς τὸ κατάστρωμα.

« Ἐνταῦθα ἡ καταστροφή εἶναι πολὺ μεγαλύτερα· συντρίβεντος τοῦ οἴακος, ἐστρέφετο τὸ πηδάλιον ἀδιακρίτως καὶ περιπλεχθὲν μετὰ τοῦ ἐλικος, παρέλυσε ὀλόκληρον τὴν κίνησιν αὐτοῦ. Τὸ πλοῖον ἐπλαγίασε, καὶ μέγιστοι καταβάλλονται ἀγῶνες ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ θέσιν· ἀλλὰ τὸ πηδάλιον ἀφανίζεται. Εἶναι τότε δεκάτη ὥρα, καὶ τὸ πλοῖον πλανᾶται ὅλως διόλου κατὰ τὴν θέλησιν τῶν κυμάτων.

« Τὴν δὲ Παρασκευὴν ὁ ὠκεανὸς λυσσᾷ, καὶ ὁ ἀνεμος διώκει τὸ πλοῖον. Ἀπέχομεν τριακόσια μίλια τῆς ξηρᾶς, ἀλλ' ὅπως πνέει ὁ ἀνεμος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φθάσωμεν εἰς λιμένα. Οἱ ναῦται ἐργάζονται εἰς τὰς ἀντλίας, διότι τὸ εἰσρεῦσαν ὕδρω εἶναι πολὺ· τὸ ἠντλησαν ὅμως. Ὁ πλοίαρχος εἶναι ἀξιοθαύμαστος· ἂν καὶ τὸ πηδάλιον κατέστη ἄχρηστον, ἀφίνει ὅμως πάντοτε παρ' αὐτὸ πολλοὺς ναῦτας, διότι προβλέπει τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον θὰ ἐπρὸς ξένει ἡ εἰδησις ὅτι δὲν ἔχομεν πηδάλιον. Γίνεται πᾶν ὅ,τι δυνατόν ὅπως ἀλλάξωσιν τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου, καὶ μεταχειρισθέντες ὀγκώδη δοκὸν καὶ ἄλλα βάρη κατῶρθωσαν νὰ τακτοποιήσωσιν ὅπως οὖν τὰς κινήσεις τοῦ πλοίου.

« Καταβαίνω ὑπὸ τὸ κατάστρωμα, καὶ εὐρίσκω ὅλους τοὺς ἐπιβάτας· καθήσαντες δὲ περὶ τὴν τράπεζαν ἠθελήσαμεν νὰ γευθῶμεν· ἀλλὰ πόσον ὀλίγοι οἱ ἔχοντες γενναϊότητα! Αἴφνης ἀρχεται καὶ πάλιν σάλος τρομερός, καὶ ἐν βίπῃ ὀφθαλμοῦ τράπεζαι, πινάκια, μαχαίρια, περόνια, ὅλα πετώσιν εἰς τὸν ἀέρα· ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπηρεταὶ καὶ οἱ ἐστιώμενοι καταπίπτουσι μετὰ τῶν ἐπίπλων.

« Ἐν τοσοῦτῳ συγκροτεῖται συνέλευσις τῶν ἐπιβατῶν, καὶ συσκέπτεται περὶ τῶν πρακτέων.

« Τὸ πλοῖον διευθύνεται εἰς μέρος ὅπου δὲν συχναζοῦσι πλοῖα, καὶ πιθανώτατον νὰ παρέλθωσι πολλὰ ὥραι πρὶν ἀπαντήσωμεν βοήθειαν. Διωρίσθησαν δὲ

δύο ἐπιτροπαί, ἡ μὲν ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τὸν πλοίαρχον, ἡ δὲ ἵνα φροντίξῃ περὶ τῶν ἐπιβατῶν. Ἐνομήσθησαν πρόεδρος τῆς δευτέρας, καὶ ἐπισκέπτομαι τὸ πλοῖον, ὅπως ἴδω ποῖα ἡ κατάστασις του. Βλέπω τότε καταστροφήν τὴν ὁποίαν ἦτο ἀδύνατον νὰ φαντασθῶ. Αἱ φιάλαι, τὰ πινάκια, τὰ ἐργαλεῖα παντὸς εἶδους κυλιόνται ἀδικήτως καὶ προξενοῦσιν ἀνεκδιήγητον πάταγον, τὸν ὁποῖον αὐξάνει κιβώτιον περιέχον πολλῶν χιλιάδων λιτρῶν κηρία, καὶ ὄγκωδισταίδητρα ἄλυσις. Κατορθώνωμεν καὶ τακτοποιοῦμεν αὐτά, καὶ λαμβάνομεν προφυλάξεις κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς, ἥτις μόνη λείπει ἵνα ἐπιστήξῃ τὴν συμφορὰν. Ἐν τοσοῦτῳ ἦλθεν ἡ νύξ... νύξ ἀκοίμητος!

« Τὸ Σάββατον περὶ τὴν 5 καὶ 1/2 ὥρας ἑλθὼν εἰδοποίησεν ἡμᾶς ὅτι τὸ ὕδωρ κατεπόνθησε τὰς ἀντλίας, ὅτι ἔλειψε πᾶσα σωτηρίας ἐλπίς, καὶ ὅτι πρόκειται περὶ τῆς καταθιβάσεως τῶν λέμβων εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅποια εἰδησις!

« Ἀναβαίνω μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ μακθάνω ὅτι ἡ εἰδησις δὲν ἦτο ἀληθής· ἡ θάλασσα δὲν κατεπόνθησε μὲν τὰς ἀντλίας, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ θυρίδες εἶναι ἀνοικταί, τὰ κύματα εἰσβάλλουσιν ἀνηλεῶς καὶ προξενοῦσι μέγαν κρότον. Καὶ ἠλαττώθη μὲν ἡ τρικυμία, ἡ λαίλαψ ὅμως ἐξακολουθεῖ. Ἡ διεύθυνσις καὶ τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ πλοίου μετεβλήθη· χθὲς μὲν διευθύνομεθα πρὸς βορρᾶν, σήμερον δὲ πρὸς τὸ δυτικονότιον. Μόνην ἐλπίδα ἔχομεν τὴν συνάντησιν πλοίου, καὶ ὅμως ἀπέχομεν ἀπὸ τῆς συνήθους ὁδοῦ. Ὅλοι στρέφομεν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ὅλοι τρέμοντες παρατηροῦμεν τὸν ἀχανῆ ὠκεανόν.

« Ἀλλὰ νέον τι συμβᾶν καλεῖ ἀλλαχού τὴν προσοχὴν. Ἐπειδὴ ἡ θάλασσα εἰσέβαλεν εἰς ὅλους τοὺς κοιτῶνας καὶ κατέβρεξε τοὺς ἐπιβάτας, ἠθέλησαν νὰ ἀλλάξωσιν ἐνδύμα. Ἀλλ' ὅτε ἠνοίγη ἡ ἀποθήκη τῶν σκευῶν, ἀνεξήγητόν τι παρουσιάσθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ μὲν ὕδωρ εἰσεβλόν καὶ εἰς αὐτὴν ἀφθονον συνετάραξε τὰ κιβώτια, ὁ δὲ σάλος συγκρούων σφοδρῶς αὐτὰ ἐπὶ 24 ὥρας ἐντὸς περιοχῆς 60 ποδῶν, συνέτριψε καὶ κιβώτια καὶ σάκκους καὶ ἔτι ἄλλο, καὶ συνεζύμωσεν αὐτὰ οὕτως ὥστε καὶ ὁ δυνατώτερος ἀτμοκίνητος μῦλος δὲν θὰ τὰ ἐλέειν εἰς τοιοῦτον βαθμόν. Τρέχω καὶ ἐγὼ νὰ ἴδω τί ἀπέγειναν τὰ σκεύη μου, ἀλλὰ ποῦ νὰ εὐρεθῶσι; Τὰ θεατρικὰ ἰμάτια γυναικὸς τινος εἶναι περιτυλιγμένα εἰς ὑποδήματα ἀνδρικό· ποῦ μὲν ἔβλεπες τεμάχια πῖλου, ποῦ δὲ οὐρὰν ἐνδύματος. Εἶδον πολλοὺς ἀνασκαλεύοντας διὰ βράδων τὰ βάρη ὅπως εὐρωσι τὰ χρήματά των· ἀλλὰ πῶς θὰ διακρίνη ἕκαστος τὰ ἴδια;

« Ἡ θάλασσα πραύνεται ἔτι μᾶλλον καὶ ἀναγεννᾶται ἡ ἐλπίς. Μηχανικὸς τις Ἀμερικανὸς, βοηθούμενος καὶ παρὰ τῶν μηχανικῶν τοῦ πλοίου, καταγίνεται εἰς ἐπισκευὴν τοῦ πηδαλίου. Ἐν τοσοῦτῳ κατασκοποῦμεν τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἀναπετώμεν σημαίας δεικνυούσας ἀπορίαν.

« Τὴν 9 1/5 ὥραν ἀκούεται φωνὴ πλοῖον! πλοῖον! ὅλοι τρέχομεν· τὸ εἶδομεν, καὶ αὐτὸ εἶδεν ἡμᾶς καὶ πλησιάζει. Εἶναι μικρὸν βρῖκιον. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναγεννᾶται ἡ ἐλπίς, καὶ ἰδοὺ ἀσπασμοὶ καὶ προσα-

γορεύσεις. Αἱ γυναῖκες δακρύουσιν ὑπὸ χαρᾶς, καὶ ἀποσυρόμεθα εἰς τοὺς κοιτῶνας χαίροντες ὅτι ἐσώθημεν.

« Τὴν δὲ Κυριακὴν ἡ θάλασσα γαληνῶς ὅπως οὖν, καὶ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν πρέπουσαν ὁδόν. Ἐρωτῶ τὸν ἱατρὸν πόσους ἐπεσκέρθη, καὶ μοὶ ἀπεκρίθη «Εἰκοσιεπτὰ, τοὺς βαρύτερον τραυματισθέντας» διότι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔπαθον.» «Ἄρτον δὲν ἔχομεν ἀπὸ δύο ἡμερῶν, διότι καὶ ὁ ἄρτοποιὸς ἐτραυματίσθη δεινῶς. Πιθοὶ ζύλινοι περιέχοντες δίπηρον φέρονται εἰς μέρη προσιτὰ ὅπως λαμβάνη ἐξ αὐτῶν ἕκαστος. Ἀμερικανὸς τις ἱερεὺς ψάλλει λειτουργίαν.

« Φωνὴ ἀγαλλιάσεως ἀντηχεῖ. Τὸ πλοῖον προβαίνει τέλος πάντων, διότι ἐπεσκευάσθη τὸ πηδάλιον καὶ στρέφεται ὁ ἐλιξ· ἀπέχομεν 200 μίλια ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Κλάρ. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ θάλασσα εἶναι ὠραία, καὶ λάμπει ἡ σελήνη. Συνερχόμεθα εἰς τὴν πρῶμναν εὐθυμοὶ καὶ φαιδροί.

« Τὸ πλοῖον ἐρῆσεν τὴν Τρίτην εἰς Βασιλόπολιν (εἰς Ἰρλανδίαν).

« Αἱ ζημιαὶ εἶναι μεγάλαι· καὶ τὸ πηδάλιον καὶ οἱ τροχοί, καὶ ἄλλα μέρη τοῦ πλοίου εἰ καὶ σιδηρᾶ συντρίβησαν ὡς ἀράχαι.

« Ἀποβάντες εἰς τὴν ξηρὰν οἱ ἐπιβάται συνεκράτησαν συνέλευσιν, κατέκριναν τὴν ἐσωτερικὴν διασκευὴν τοῦ πλοίου, καὶ ἀπήτησαν νὰ ἐξετασθῶσι παρὰ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς τὰ περὶ αὐτῆς. Ἐψήφισαν δὲ ὁμοθυμῶν εὐχαριστίας ὑπὲρ τῆς γενναϊότητος, τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐμπειρίας τοῦ διευθύνοντος τὸν Μέγαν Ἀνατολικὸν πλοίαρχου Walker.»

Κατὰ τὴν γενομένην ἐκτίμησιν, ἵνα ἐπιδιορθωθῶσιν αἱ ζημιαὶ τοῦ Μεγάλου Ἀνατολικοῦ ἀπαιτοῦνται ἑπτακόσιοι χιλιάδες δραχμῶν.

ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Πατριάρχης Ἀντιοχείας.

—οοο—

Καὶ μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ μετὰ τὴν ἐκ ταύτης ἐπελθούσαν ἀμάθειαν, οὐδέποτε ἐξέλιπον ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας κληρικοὶ ἐπιφανεῖς ἐπὶ τε παιδείᾳ καὶ εὐσεβείᾳ καὶ φιλογενείᾳ. Οἱ ἀξιάγαστοι δὲ οὗτοι ἄνδρες, οἱ ὄντως εὐεργεταὶ τῶν δούλων χριστιανῶν, οὐ μόνον ἱεροκλήρυττοντες καὶ γράφοντες συνετέλεσαν εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰς ὑποστήριξιν τῆς ἱεραῆς ἡμῶν θρησκείας καὶ τὴν ζωπύρησιν τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ σχολεῖα κατήρτισαν καὶ ἐξ ἰδίων διετήρησαν, καὶ βιβλία ἀδρόις ἀναλώμασιν ἐδημοσίευσαν, καὶ πτωχοὺς μαθητὰς ἐθρεψαν, καὶ λογίους συνέθραμον, καὶ ταῦτα πάντα μεταξὺ κινδύνων καὶ διωγμῶν, τοὺς ὁποίους μετὰ πλειστής γενναϊότητος κατεφρόνησαν χάριν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος. Τὸ ἀξίον δὲ σημειώσεως εἶναι ὅτι τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν μετέδιδον διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ πρὸς τοὺς ἀμοιρήσαντας, διὰ τὰς περιστάσεις, παιδείας κληρικοῦς, οἵτινες καὶ αὐτοὶ ἡμιλλῶντο ν' ἀναδειχθῶσι

κατὰ τὸ αἶσθημα κἄν καὶ τὰ ἔργα ἐράμιλλοι ἐκείνων. Διό, ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰ πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐκδοθέντα συγγράμματα, θέλομεν ἀπορήσει μανθάνοντες ὅτι πλείστα ἐξ αὐτῶν ἐτυπώθησαν τῇ δαπάνῃ κληρικῶν, καὶ πολλάκις οὐχὶ ἵνα πωληθῶσιν ἀλλ' ἵνα διανεμηθῶσι δωρεάν. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐθαυμάσαμεν ἀεὶποτε τὴν εὐγενῆ ταύτην φιλοτιμίαν, ἧς μετεῖχαν καὶ οἱ τότε καλούμενοι ἄρχοντες καὶ οἱ ἔμποροι. Ολίγιστα βιβλία ἐξεδίδοντο ὑπὸ τυπογράφων, καὶ πλὴν τούτων ὅλα τὰ λοιπὰ ἐκοσμοῦντο διὰ τοῦ ὀνόματος ἀρχιερέως, ἱερέως, ἐμπόρου ἢ ἄρχοντος. Τὴν εὐγένειαν τοῦ σκοποῦ ἐξηγείνεν ἐτι μᾶλλον ἢ τοῦ τρόπου, καὶ δικαίως παρεδόθησαν εἰς τὰς μεταγενεστέρους γενεάς τὰ ἐπὶ τῶν κεφαλίδων τῶν βιβλίων κεχαραγμένα ὀνόματα αὐτῶν, ἐνῶ τὰ τῶν δαπανῶντων ἀδιακρίτως σήμερον χάριν ἀπλῆς ἀμοιβῆς τοῦ στήθους θέλουσιν ἀπολεσθῆ εἰς αἰῶνας.

Μεταξὺ δὲ τῶν παιδευμένων καὶ φιλογενεστάτων τούτων κληρικῶν κατατάσσομεν ἐν τοῖς πρώτοις καὶ τὸν εὐκλεῶς ἀναβαίοντα σήμερον τὸν ἱερόν θρόνον τῆς θεουπόλεως Ἀντιοχείας, τὸν Μακαριώτατον λέγομεν Πατριάρχην ἹΕΡΟΘΕΟΝ, οὗ τις παραθέτομεν τὸ σέπτον ὁμοίωμα. Μόλις ἀνηγορεύθη Πατριάρχης, πολλὰ μάλιστα παρακληθεὶς εἰς τοῦτο, καὶ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ὑπέβηκεν ἢ ἐν Δαμασκῷ σύστασις Ἑλληνικῶν καὶ Ἀραβικῶν σχολείων εἰς τῆς Ἑλληνικῆς μάλιστα τὴν διάδοσιν τοσαύτην ἐπιμέλειαν καὶ τοσαύτας δαπάνας κατέβαλεν, ὥστε οὐ μόνον ἡ θεία ἱερουργία τελεῖται ἑλληνιστῶν, ἀλλὰ καὶ πλείστοι τῶν ἱερέων ἐδιδάχθησαν τὴν γλῶσσαν τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ καθ' ὁδὸν συχνάκις ἀπαντᾷ ὁ Ἕλληνας περιηγητῆς Ἀραβίας ἐννοῦντας τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Τοιαῦτα πράττων ὁ Πατριάρχης ἀναδεικνύεται ἀξίος διάδοχος ἐνδόξων αὐτοῦ προκατόχων, καὶ ζηλωτῆς τῆς πίστεως ἢν πρῶτον εὐηγγελίσαντο ἐν Ἀντιοχείᾳ οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἐν Συρίᾳ σφαγὰς ὁ μακαριώτατος Ἱερόθεος ἔτυχεν ἀπὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν δι' ὑποθέσεις τοῦ κοινοῦ. Ἀλλὰ σπεύσας μετὰ τὸ σφραγιστὸν ἀκουσθῆναι ἐπανῆλθεν ἵνα παραμυθῆσθαι τὸ ποί-

Ἱερόθεος Πατριάρχης Ἀντιοχείας.

μνιον αὐτοῦ. Ἄν καὶ ἡ μητρόπολις εἶχεν ἀνασκαφῆ εἶχον δὲ διαρπαγῆ καὶ τὰ ἱερά ἀμφοῖα καὶ πᾶσα ἡ περιουσία τοῦ Πατριάρχου, οὐδὲν ἤττον ἀφιερῶθη ὅλος ψυχῆ τε καὶ σώματι εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν οἰκτρῶν λειψάνων τῆς θηριώδους σφαγῆς, καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ὑπὸ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ προστασίαν γενομένης δικαίας διανομῆς τῶν βοηθημάτων, καὶ πολλῶν ξένων τὴν φιλόφρονον συνδρομὴν προκαλέσει. Πολλοὶ ἐνθυμοῦνται βεβαίως τὴν χριστιανικωτάτην πράξιν Ἄγγλου κουακέρου, ὅστις μετὰ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐν Βρυτητῶ ἐμπορευομένου ὁμογενοῦς Κ. Ν. Τζίφου, ἀνδρὸς τιμῶντος τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀφῆκεν οὐδοήκοντα λίρας χάριν διανομῆς, καὶ ἀνεχώρησε μὴ θελήσας κἄν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν πρὸς τοὺς εὐεργετηθέντας.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἀναβάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας ὁ Πατριάρχης Ἱερόθεος ἔδωκε δείγματα τῆς εὐσεβείας καὶ φιλογενείας αὐτοῦ, ἀπονεμῶν ἰδίως ἀξιολόγους ὑπηρεσίας εἰς τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων. Μετὰ εἰς ἐν Ῥωσίᾳ ἔτυχεν εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς, παρὰ τῷ αὐτοκράτορι μάλιστα Νικολάῳ, ὅστις καὶ διὰ παρασίμων ἐτίμησεν αὐτὸν, τιμήσας οὕτω τὴν παιδείαν, τὴν εὐσεβείαν καὶ τὸν ζῆλον αὐτοῦ.

Διαμένων σήμερον καρτερικῶς ἐν Συρίᾳ, καὶ ὡς ἄλλος μάρτυς παλαιῶν ἀνευδότης ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν κατὰ τῆς ἐνθεομανίας καὶ τῆς θηριω-

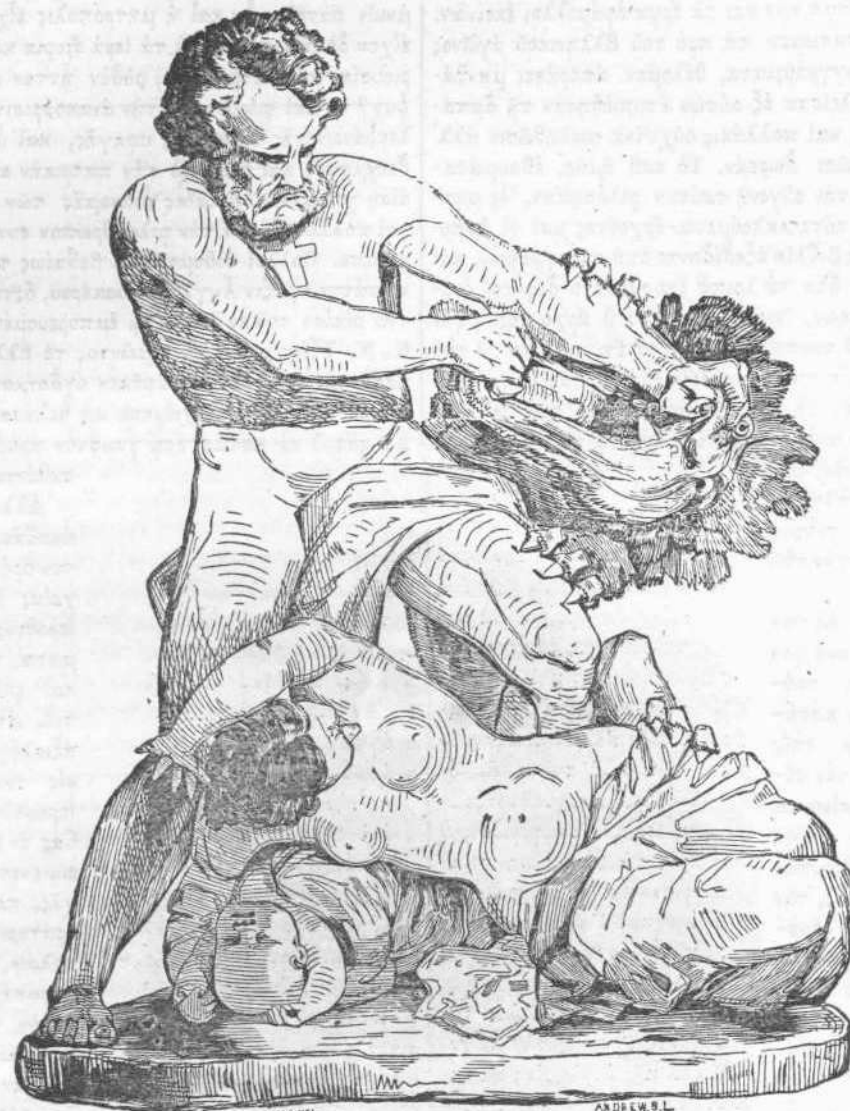
δίας, καθίσταται ἀξίος τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, καὶ καύχημα τῆς Ἑλληνικῆς χώρας ἧτις ἐγέννησεν αὐτόν (*).

Αἰθιοπικὰ.

—οοο—

Περὶ τῆς Αἰθιοπίας, ἀξιολόγου τῆς Ἀφρικῆς μέρους μεθ' οὗ ἀνέκαθεν ἔχει ὁ Ἑλληνισμὸς φιλικὰς σχέσεις διὰ τῆς Ἀλεξάνδρειας καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς, ζητοῦμεν ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν πληροφορίας παρὰ τῶν ἐν

(*) Ἐγενήθη ἐν Γανοχώρῳ, ἐν Ἔρζε.

Μάρτυρες χριστιανοί. (*Ορα σελ. 306.)

Αἰγύπτῳ Ἑλλήνων ἐμπόρων, προτρέποντες αὐτοὺς καὶ εἰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς ἀδελφικὰς πρὸς τὴν χριστιανικὴν Αἰθιοπίαν σχέσεις. Καὶ περὶ Αἰθιοπικῶν ἔτι πραγμάτων λέγομεν καὶ γράφομεν κατὰ καιροὺς ὅσα μανθάνομεν, ἢ θεωροῦμεν χρήσιμα πρὸς γνῶσιν τινὰ τοῦ Πανελληνίου καὶ μέλλουσαν ὠφέλειαν τῶν Αἰθιοπῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ὁμογενοῦν ἐμπόρων. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐγράψαμεν καὶ ἐσχάτως μικρὰν τινὰ περὶ τῶν Αἰθιοπικῶν διατριβῆν, καταχωρηθεῖσαν ἐν τῷ 270 φυλλαδίῳ τῆς Παρδώρας, ἔχοντες, (ὡς ἐλέγαμεν ἐκεῖ), τὰς πληροφορίας ταύτας παρὰ τινῶν Αἰθιοπῶν, γεννηθέντων καὶ ἀνατραφέντων ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τοὺς ὁποίους ἀπηντήσαμεν κατὰ παρίστασιν, ἐξ ὧν ὁ εὐφύεστερος εὕρισκεται νῦν ἐν τῷ Βοσπόρῳ μανθάνων τὰ Ἑλληνικὰ, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἦλθεν αὐθόρμητος ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, τῆς Λοντάρης, πρᾶτευούσης τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ καθέδρας τοῦ ἐνδόξου Ἀυτοκράτορος Θεοδώρου.

Ἕλληνας ἐμπόρους τῆς Αἰγύπτου ἀξιότιμος, ὁ Ἰ. Κότσικας, ταξειδεύσας εἰς τὸ παράλιον τῆς Αἰθιοπίας, καὶ ἐκδόσας διὰ τοῦ Αἰῶνος τινὰς περὶ αὐτῆς πληροφορίας, (τὰς ὁποίας ἡμεῖς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδωμεν ἄχρι νῦν, ἀλλὰ θέλομεν ἐπιμεληθῆναι νὰ ζητήσωμεν καὶ αὐτάς), ἐγκρίνων, ὡς ἀληθεῖς τὰς περὶ Αἰθιοπίας πληροφορίας ἡμῶν, τὰς ἐν τῇ ῥηθείᾳ διατριβῇ, διορθῶναι μόνον δύο τινὰ, προσθέτων ἄλλας περιέργους σημειώσεις, τὰς ὁποίας ἐκθέτομεν προθύμως ἐνταῦθα, ἐπαινοῦντες τὴν ὑπὲρ τῆς Αἰθιοπίας φιλόχριστον πρόνοιαν καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἀυτοκράτορα Θεόδωρον καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Σαλάμην ἀγάπην καὶ προσκόλλησιν αὐτοῦ, ὡς βλέπομεν ἄσμενοι ἐν τῇ νεωτάτῃ πρὸς τὴν Παρδώραν ἐκθέσει αὐτοῦ.

Αἱ εἰρημέλαι διορθώσεις τοῦ κυρίου Κότσικα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διατριβῆς εἰσὶν αὐταί. Ἡμεῖς ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ ἐν τῷ Βοσπόρῳ φιλέλληνοσ Αἰθιοπῶν ἐλέγαμεν ἐκεῖ, ὅτι μερὶς τις μικρὰ τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ περ ἀκαλουθούσα τὴν ἐκκλησίαν τῶν Εὐ-

τυχιανῶν ἢ Μονοφυσιτῶν, διασώζει ἐθιμά τινα τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας εἰσαχθέντα ἐκ τῆς Πορτογαλικῆς ἐποχῆς, ἐν ᾗ ἡ μεγάλη καὶ ἐπιπολάζουσα, καὶ ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Κοντάρη μερὶς τῶν Αἰθίοπων, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόδωρος, κλίνει ὡς ἐκ τῶν ἐθίμων καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς προαιρέσεως εἰς τὴν Ὀρθόδοξον, τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοὶ ἀκολουθοῦσα καὶ αὐτὴ οὐχ ἤττον τὴν τῶν Εὐτυχιανῶν. Ἐσημειώσαμεν δὲ, ὅτι οἱ Γεζούιται νῦν, ὑποστηριζόμενοι ἐκεῖ ἐκ τῆς φίλης Γαλλίας, ἐκίνησαν τὴν διαίρεσιν, ἐξ ἧς προήλθεν ἐπ' ἐσχάτων ἡ καταστροφή τοῦ ἀντάρτου ἡγεμόνος τῆς Τιγραιίας, ἡγεμόνος ὑποτελοῦς τῷ αὐτοκράτῳ Θεοδώρῳ, ἐπεθυμήσαντος τὸν θρόνον τῆς ὅλης Αἰθιοπίας, πιθανῶς κατ' εἰσήγησιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν μισσηναρίων αὐτῶν διὰ σκοπὸν προσηλυτικόν. Οὕτως ἡ φίλη χριστιανικὴ Αἰθιοπία ἠνώθη αὐθις ἐκ νέου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ ἀκλίμου αὐτοκράτορος Θεοδώρου, ὅπερ χρησιμεύει πρὸς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς. Τοῦτο θέλει βεβαίως πᾶς ὁ Αἰθιοπικὸς λαὸς, καὶ ἡ Γαλλία ὀφείλει νὰ σεβασθῇ τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ τούτου, μὴ ἐξαπτομένη ἀπὸ τὰς ψευδολογίας τῆς προπαγάντας, καὶ μὴ βοηθοῦσα τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τὰς σκανδαλώδεις κατὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐνεργείας τοῦ Παπικοῦ κλήρου, ἐπειδὴ τοῦτο ἀρμόζει πραγματικῶς τῇ σοφῇ Γαλλίᾳ, καὶ τοῦτο θεωρεῖται παρ' ἡμῶν, ὡς φίλων, πολὺ συμφερότερον πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ὡς πρὸς τὰ ξένα ἔθνη πολιτικὴν. Τοιούτην περίπτωσιν ἐνοιῶν καὶ τοιοῦτον σκοπὸν, εἶχεν ὁ περὶ μισσηναρίων καὶ Γαλλίας λόγος τῆς ἡμετέρας διατριβῆς, καθ' ὅσον ἐνθυμούμεθα γράφοντες ἀπὸ μνήμης.

Πρὸς ταῦτα ὁ κύριος Κότσικας ἀντιβάλλει τὰς ἀκολουθοῦσας πληροφορίες αὐτολεξεί: « Εἰς τὴν Ἄβυσσινίαν οὐδὲν ἔθιμον τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας ἐναπελείφθη ἀπὸ τὴν Πορτογαλικὴν ἐποχὴν, ἀλλ' οὔτε ἔχνος θρησκευτικῆς δυτικῆς λατρίας εἰς οὐδὲν μέρος τῆς Ἄβυσσινίας, ἐκτὸς τῶν ματαίων ἐξασκήσεων τῶν ἱεραποστόλων ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. Οἱ πρὸ τούτων ἐτῶν μετὰ πολλῶν θυσιῶν καὶ ἐπιμονῆς ἀκούοντες μανιωδῶς τὸν προσηλυτισμὸν Δυτικοὶ ἱεραπόστολοι οὐδὲν κατώρθωσαν ἄχρι τοῦδε. Οὗτοι ὀρμητήριον ἔχουσι τὴν παρὰ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ παρὰ τὸν πόλιν Μουσαδάβαν, Ἄβυσσινικὴν μὲν, ἀλλὰ νῦν Τουρκικὴν, ἐξ ἧς ποιοῦσιν ἐπιδρομὰς εἰς Ἄβυσσινίαν συνεχῶς, καὶ εἰς ἣν καταδιωκόμενοι τρέχουσι καὶ κρύπτονται, καιροφυλακτοῦντες πολιτικὰς ταραχὰς, ἵνα ποιήσωσι νέας ἐπιδρομὰς. Κατὰ τὸ 1847 κατώρθωσαν οὗτοι διὰ δώρων καὶ ὑποσχέσεων, ἵνα ἐγοράσωσιν ἐν Ἀδοῦα, πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου τῆς Τεγρᾶ, τὸν βασιλέα Οὐμεία, ὅπως οὗτος διατάξῃ τὴν ἐκ τῆς Ἄβυσσινίας ἀποπομπὴν τοῦ Κότσικου Ἀρχιεπισκόπου, Ἀμποῦνα Σαλάμη, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, εἰ μετὰ τριήμερον φανῇ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Ὁ ἀρχιερεὺς ὅμως οὗτος διὰ τοῦ ἐξῆς ἐπινοήματος ἠνάγκασε τοὺς ἱεραποστόλους, ὅπως κακῶς ἀπελθόντες ἐξ Ἀδοῦας γυμνοὶ καὶ ἀνυπό-

δοι, καταφύγωσι καὶ σωθῶσιν ἐν Μουσαδάβῃ. Ἦτο σάββατον, ὅτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβε τὴν διαταγὴν, καὶ αὐθιρῶς κατέφυγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἄστυλον ἱερὸν καὶ ἀπαρξίαστον τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν πολιτῶν. Αὐτόθι καλέσας πάντας τοὺς ἱερεῖς τῆς πόλεως παστῶν τῶν ἐκκλησιῶν, παρέστησεν αὐτοῖς τὴν ἐν τῷ νῶφ φυλάκισιν αὐτοῦ, εἶπε τὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ἐξέθεσε τὴν δολιότητα τῶν Δυτικῶν ἱεραποστόλων, τὴν κατὰ τῆς Ἄβυσσινικῆς θρησκείας ἐπιβουλήν κτλ, καὶ διέταξεν ὅπως οὐδὲς οὐδεμίαν ἐκκλησίαν ἀνοίξῃ τὴν πρῶτάν τῆς Κυριακῆς, ἐρωτώμενοι δὲ περὶ τοῦ αἰτίου παρὰ τοῦ λαοῦ, ἀποκριθῶσιν, ὅτι αἱ ἐκκλησίαι εἰσὶ κτίρια κοσμούμενα παρὰ τοῦ νυμφίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐνθα συνερχόμεθα ἵνα προσκυνήσωμεν αὐτόν· ἀλλ' ἀφοῦ ὁ ἐπὶ γῆς ἀντίπρόσωπος τοῦ Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν, ὑβρίσθη καὶ ἀπειλήθη ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν χριστιανῶν, τοῦ προδόντος τοῖς ἄλλοις θρησκείας, ὡς ὁ Ἰούδας τὸν Χριστὸν τοῖς Ἰβραίοις, τὴν ἡμετέραν θρησκείαν, πάντες οἱ πιστοὶ ἐγίνανμεν βλάσφημοι, προδότες, ἀντίχριστοι κτλ. Ὁ λαὸς ἀκούσας τὸ φρικτὸν τοῦτο ἄκουσμα παρὰ τῶν ἱερέων καὶ φρενήρης σχεδὸν γενόμενος, ἐν βροπῇ ὀρθοῦσιν τρέχει, ἐπλίζεται καὶ ὁ κακὸς βασιλεὺς ἐκινδύνευεν ἵνα σπαραχθῇ, εἰμὴ προφθὰς διέτασσε τὴν ἐξορίαν πάντων τῶν Δυτικῶν ἱεραποστόλων ἐπὶ τῇ ποινῇ ἵνα κοπῶσιν οἱ πόδες αὐτῶν, ἅμα φανέντων πρὸς τῆς Ἀδοῦας ἐν ἡμισείᾳ ὥρᾳ. »

Ἄλλην διόρθωσιν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διατριβῆς ποιεῖ ὁ λέγων τ' ἀνωτέρω ταύτην, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόδωρος κατοικεῖ ἐν σκηναῖς καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς ἀνακτόροις, ὅπερ εἰσὶ νῦν σωρὸς ἐρείπειαν.

Καὶ περὶ μὲν τούτου ἔχομεν ἡμεῖς τὴν ἀντιρρησησιν ταύτην, ὅτι ὁ φιλέλλην Αἰθίοψ παρ' οὗ ἔλαβόμεν διαφόρους περὶ Αἰθιοπίας πληροφορίες ἦτο κάτοικος τῆς πρωτεύουσας Κοντάρης, συγγενὴς ὢν τινὸς τῶν νομαρχῶν τῆς ἐπικρατείας, καὶ ὅτι αὐτὸς γινώσκων τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνάκτορα ἐξ αὐτοψίας, περιέγραψεν αὐτὰ λεπτομερῶς. Οὐδὲ φαίνεται πιθανόν ὅτι ὁ τῶν Αἰθίοπων αὐτοκράτωρ στερεῖται ὅλως ἀνακτόρων. Ἐνδεχόμενον ὅμως ὅτι γενναῖος ὢν καὶ φιλοπόλεμος διαιτᾶται συνήθως ἐν σκηναῖς, ὅπερ ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς παρὰ τοῦ εἰρημένου Αἰθίοπος. Περὶ δὲ τῶν εἰσαχθέντων ἀπὸ τῆς Πορτογαλικῆς ἐποχῆς τινῶν ἐθίμων τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Τεγρᾷ, καθ' ἃς πληροφορίες ἐδόσαν ἡμῖν ὁ αὐτὸς Αἰθίοψ, ὅπερ ἀρνεῖται ὅλως ὁ Ἕλληνας ἔμπορος, οὐδὲν ἀντιλέγομεν, ἀν μόνον ὁ Ἕλληνας ὑπάρχη ὄντως εἰδήμων τῶν κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μᾶλλον τοῦ φίλου Αἰθίοπος, ὅπερ ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν τινά, διότι ἀγνοεῖται ἀν ὁ Ἕλληνας ἔμπορος διέτριψε πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Αἰθίοπων, καὶ ἀν ἐπεσκέφθη τὴν καθέδραν τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου.

Ἐκτιμῶντες τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν τοῦ Ἕλληνος ἐμποροῦ καὶ προτρέποντες οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ὁμογενεῖς ἡμῶν εἰς τὰ Αἰθιοπικὰ ταξείδια, τῶρα μάλιστα, ὅτε πρόκειται ἡ διώρυξις τοῦ

Ἠρώου ἰσθμοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν ἐτι φιλικὴν μετὰ τῶν Χριστιανῶν Αἰθίοπων σχέσιν ἀνευ τινὸς προσηλυτικῆς διαθέσεως, καὶ ζητούντες παρ' αὐτῶν τελειότερας περὶ Αἰθιοπίας πληροφορίες πρὸς γινῶσιν τοῦ ἔθνους, καὶ δεχόμενοι εὐγνωμόνως ὅσας εὐστόχους διορθώσεις καὶ προτροπὰς ποιούσιν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων λόγων, προσθέτομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀκολουθοῦσας παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀνωθι σημειώσεων τοῦ κυρίου Κότσικα (α).

Ἡ Τιγραιία ἐπαρχία τῆς Αἰθιοπίας, εἶχε πρότερον χωριστὸν ἡγεμόνα, ὑποτελῆ εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν τοῦ Θεοδώρου θρόνον, καὶ οὐχὶ ἀνεξάρτητον ὅλως, ὅπερ ἐμφαίνει ἡ λέξις βασιλεὺς, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται καὶ ὁ Ἕλληνας ἔμπορος, ἴσως καθὸ διατριψᾶς ἐν μόνῃ τῇ Μουσαδάβῃ πόλει τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὅπου συγγάζουσιν, ὡς λέγει, καὶ οἱ μισσηναριοί. Τοὺς μισσηναρίους εἶπον τινὲς, κακῶς ποιούντες, ἱεραποστόλους, ὄνομα πιθανῶς πλασθὲν ἑλληνιστὶ ὑπὸ τῶν μισσηναρίων αὐτῶν πρὸς σύστασιν τινὰ ἐαυτῶν παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις, διότι βέβαια τὸν ἱερὸν ἀπόστολον πᾶς χριστιανὸς σέβεται καὶ ἀκούει μετὰ προσοχῆς. Ἀλλ' οἱ μισσηναριοὶ οὔτε ἱεροὶ ἀπόστολοι εἰσὶν, ἀνίερα προσφέροντες καὶ ἀνοσίως σκανδαλίζοντες καὶ διαίρωντες καὶ ταραττοντες τοὺς ὑπὸ τὸν μωαμεθανικὸν ζυγὸν πάσχοντας καὶ στενάζοντας χριστιανούς ἀδελφοὺς αὐτῶν, οὔτε τὸ σέβας καὶ τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων κερδαίνουσι ποτέ. Ἀγέσθησαν προτιμότερον μισσηναριοὶ διὰ τοῦ ξενικοῦ ὀνόματος, ξένοι ὄντες καὶ ἀνίερα προσβεβύοντες καὶ προσέτι ξένα ὡς πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν χριστιανισμὸν ἐνεργούντες ἀθεμίτως. Τὸ δὲ παλαιὸν ὄνομα Αἰθιοπικῶν προτιμῶμεν οὐ μόνον ὡς Ἑλληνικὸν ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὸ μεταχειρίζονται ἐν τοῖς ἐπιστήμοις ἐγγράφοις οἱ Αἰθίοπες αὐτοὶ, καθ' ἃς ἔχομεν ἡμεῖς πληροφορίες παρὰ τῶν Αἰθίοπων αὐτῶν.

Χαίρομεν τέλος ὅτι ὁ Ἕλληνας ἔμπορος ἔχει τόσα προτερήματα καὶ ἐσχετίσθη τόσον μετὰ τοῦ καλλιφίμου καὶ φιλέλληνος τῶν Αἰθίοπων ἡγεμόνος καὶ τοῦ σεβασμίτου ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας μετὰ πολλῆς βέβαια περιεργείας ἀναγνώσουσι δημοσιευόμενὰς ἐνταῦθα ἑλληνιστὶ πάντες οἱ ὁμογενεῖς.

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοκράτορος.

(Τύπος Αὐτοκρατ. σφραγίδος.)

« ΗΜΕΙΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ
ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΣ, κλπ.

« Τῷ ἡμετέρῳ φίλῳ ἀγαπητῷ Κυρίῳ Ἰωάννῃ
Κότσικα χαιρεῖν.

« Ἀναγγέλλομεν ὑμῖν τὴν παραλαβὴν τῶν ἡμετέ-

(α) Παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλλήνων ἐμπόρων καὶ λογίων, ἰδίως δὲ παρὰ τοῦ κυρίου Κότσικα ζητοῦμεν ὅσας ἔχουσι θετικὰς καὶ ὁπωσοῦν ἀκριβεῖς εἰδήσεις περὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τῆς Αἰθιοπίας καὶ περὶ τῶν προϊόντων καὶ τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς, καὶ πόσοι καὶ τίνες οἱ ἐν αὐτῇ μέτεικοι ἢ περὶδημοὶ Ἕλληνες, καὶ πόσος περίπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ σωζομένων ἀπογόνων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, ὅσοι ἀπὸ τῆς πολεμικῆς ἐποχῆς ἢ τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως μετηνάστευσαν ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν ὄρεινὴν καὶ παμφέρον Αἰθιοπίαν, καὶ συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ διατήρησιν τοῦ φιλικοῦ τούτου κράτους.

ρων δύο ἐπιστολῶν, αἵτινες ἐνεχειρίσθησαν τῷ Σεβασμιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ πατρὶ ἡμῶν Ἀμπα Σαλάμη, ὅστις μᾶς ἀνέφερε περὶ τῶν ἐμπειροχόμενων αὐταῖς, περὶ ὧν ἔχομεν τὴν φροντίδα, καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν περὶ ὧν τούτων.

« Μερὶ τῆς συμβουλῆς, τὴν ὁποίαν μᾶς δίδετε διὰ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς σας, γνωστοποιούμεν ὑμῖν, ὅτι ὅλα τὰ χρονικὰ τῆς Αὐτοκρατορίας διατηροῦνται παρ' ἡμῖν, καὶ ἐν αὐτοῖς σημειοῦνται ὅλαι αἱ συνθηκαὶ, αἱ ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων γενόμεναι, καὶ ἐν αὐταῖς ἀναφέρεται πᾶν πρᾶγμα εἰς τὸν καιρὸν του, καὶ θέλομεν κάμει τὴν νόμιμον χρῆσιν αὐτῶν ἐν καιρῷ θέοντι.

« Περὶ τῶν παραγγελιῶν μας, τὰς ὁποίας ἐφέρατε ἐξ Αἰγύπτου διὰ λογαριασμὸν μας, ἀν δύνασθε ἔλθετε εἰς ἡμᾶς μετ' αὐτῶν καὶ θέλετε μείνει καθ' ὅλα εὐχαριστήμενος· ἄλλως θέλετε τὰς στείλει μετ' ἑκτακτον ἀπεσταλμένον σας πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ Γκελαμπάτ ὅστις θέλει μᾶς τὰ μεταβιβάσει μετὸν ἐκ μέρους σας σταλησόμενον, ὅστις θέλει μᾶς φέροι καὶ τὴν σημείωσιν ἐκάστου λογαριασμοῦ σας μετ' ἡμῶν, διὰ νὰ δώσωμεν τὰς διαταγὰς μας περὶ τῆς ἐξοφλήσεως αὐτῶν, καὶ περὶ νέων παραγγελιῶν μας τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ στρατοῦ ἡμῶν.

« Ὅταν διορίσωμεν Διοικητὴν ὅπως κυβερνᾷ τοὺς τόπους ὅπου εὐρίσκεται ὁ Κασακατούρης, θέλομεν σᾶς διαβιβάσει τὴν τιμὴν τῶν πραγματειῶν σας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν μετὰ τοῦ ἀντιπροσώπου σας Κυρίου Ἀβούτ, καὶ τὰς ὁποίας ὁ ῥηθεις Κασακατούρης εἶχε λάβει παρὰ τοῦ τελευταίου τούτου Κυρίου Ἀβούτ, ὅστις καὶ μᾶς εἶχε παρουσιάσει ἀναφορὰν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Τὸ καλῆτερον δὲ ὅπερ ἐπιθυμοῦμεν εἶναι ν' ἀπονέμηται ἡ ἐντελής καὶ αὐστηροτάτη δικαιοσύνη, ἡ μακροθυμία δὲ ἡμῶν μᾶς ὑποχρεώνει νὰ περιμείνωμεν τὴν αὐθόρμητον μεταμέλειαν τοῦ Κασακατούρη, ὅτε (τὸ ὅποιον θέλει γείνει ταχέως) θέλομεν στείλει Διοικητὰς ἐκ μέρους ἡμῶν καὶ θέλετε τύχη πλήρους δικαιοσύνης.

« Σᾶς ἀνταμείβωμεν δὲ διὰ τῆς παντοτεινῆς ἀγάπης μας, καὶ ἀπεριορίστου ἐμπιστοσύνης μας, καὶ θέλετε ἐξκολουθῆν νὰ μᾶς γράψετε· ἐκφράζομεν δὲ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν, ἵνα ἐπιτελεσθῆτε ἡμᾶς ἐν Ἄβυσσινίᾳ.

« Ἐρρώσθε ».

Ἰδοὺ καὶ ἡ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου·

(Τύπος Ἀρχιεπισκοπ. σφραγίδος.)

« Τῷ ὁ Ἀμπέρ (Φεβρ.) 1856.

« Τῷ Ἰβαν μοι ἀγαπητῷ υἱῷ Κυρίῳ Ἰωάννῃ Κότσικα ὃν Κύριος φυλάττει ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἐξολοθρεύσει τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ λυτρώσει αὐτόν ἀπὸ τῶν πονηρῶν διὰ πρεσβειῶν τῶν προσητῶν καὶ τῶν ἀγίων, χαιρεῖν.

« Ἔστω σοι γνωστὸν ὅτι ἔλαβον τὰς δεούσας ἐπιστολάς, ἃς ἀνέγγων πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Αὐτοκράτορα, ὅστις ὑπερεχάρη μαθὼν τὸ περιεχόμενον.

« Τὰ χρονικὰ εὐρίσκονται γεγραμμένα ἐν τῇ ἱστο-

ρία τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ πᾶν πρᾶγμα ἔρχεται εἰς τὸν καιρὸν τοῦ. Σὲ εὐχαριστῶ δὲ μεγάλως, υἱέ μου, διὰ τὴν ὑπόμνησιν καὶ τὴν συμβουλὴν σου, ἥτις χρησιμεύει πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς Ἀβυssiνιακῆς Αὐτοκρατορίας.

» Σὲ παρακαλῶ νὰ ἐξακολουθῆς πάντοτε τὰς πρὸς ἡμᾶς νεωτέρας εἰδήσεις σου, καὶ μᾶς ἀναφέρῃς τὰς κατὰ τὰς χώρας ὑμῶν καὶ ὅτι ἄλλο μορφωτικὸν ἐγκρίσεις.

» Σ' ἐσωκλειῶ ἐπιστολὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ ἂν δυνήθῃς νὰ ἐλθῇς ἐνταῦθα καὶ γνωρισθῇς προσωπικῶς μετὰ τῆς Α. Μ. λίαν ὠφέλιμον ἔσται τοῦτο πρὸς πάντας, διότι ἐρρίζωσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Α. Μ. ἡ πρὸς ὑμᾶς εὐμένειά του, διηγούμενος τὸν ἀξιοτίμον χαρακτῆρά σας, καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι δύνασαι νὰ τῷ προμηθεύσῃς πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον διὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν.

» Ἐξήτησα ἀπὸ τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν Αὐτοκράτορα ὁδηγίας περὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ἃ ἐφέρατε διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐξ Αἰγύπτου, ἡ δὲ Μεγαλειότης τοῦ διέταξε νὰ σταλθῶσιν εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Γκελαμπάτ μὲ ὑπάλληλόν τινα ἐκ μέρους ὑμῶν, πεμπόντων συγχρόνως πρὸς τὴν Α. Μ. ἕκαστον λογαριασμὸν σας μετ' αὐτοῦ, ἵνα διατάξῃ τὴν ἐξόφλησιν τῶν καὶ νέας παραγγελίας.

» Ἀπονέμω σοι τὰς πνευματικὰς εὐλογίας τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

» Τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος

» ὁ ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης

» ΑΜΗΝ ΣΕΛΑΜΕ.

» Ἀρχιεπίσκοπος Ἀβυssiνιας.»

ΕΥΘ.

ΓΑΛΑΤΙΚΩΝ Α΄.

(Συνέχ. ἴδε φυλλᾶδ. 275 καὶ 276.)

—ooo—

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τέλους τοῦ δευτέρου Λιβυκοῦ πολέμου (202 π.Χ.), ὅτε οἱ Βόιοι, οἷον βαρέως φέροντες εἰσῆλθον εἰς τὰς χώρας τῶν συμμάχων τῶν Ῥωμαίων καὶ ἤρπαζον. Τὸν δὲ κατ' αὐτῶν σταλέντα στρατηγὸν Ὀπιον πανταχόθεν κυκλώσαντες ἀπέσφαξαν μετὰ τοῦ στρατεύματος. Εὐθέως μετὰ τὸ ἀκουσμα τοῦτο ὁ Ἰπάτος Αἴλιος Ποσειδώνιος ἐδραμε πρὸς ἐκδίκωσιν. Οἱ Γαλάται τότε φοβηθέντες ἀπεσύρθησαν, αὐτὸς δὲ ἐλεηλάτησε τὴν χώραν μεταβάς δὲ μετέπειτα εἰς Λιγυστικὴν εἰλκυσεν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς πόλεως λαόν τινα αὐτῆς (201 π.Χ.) (4).

Τῷ δ' ἐπομένῳ ἔτει οἱ Γαλάται διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀμίλκα, ὃν εἶχεν ἀφήσει εἰς Ἰταλίαν Ἄνων ὁ

Καρχηδόνιος, ἐπέδραμον αἰφνίως τὰς χώρας τῶν συμμάχων τῆς Ῥώμης, ἐκυρίευσαν τὴν Πλακεντίαν, τοὺς δὲ κατοικοῦντας ἀπέκτειναν. Προῆλθον ἔπειτα εἰς Κρεμόναν. Ὁ Πραίτωρ Φούριος Πουρπουραῖος περὶ Ἀρίμινον τότε μετὰ τοῦ στρατεύματος ἦν, ἐκίνησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ τοῦ ἰδιοῦ καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἰπάτου Αὐρηλίου (ἀπόντος αὐτοῦ) στρατοῦ. Γενομένης δὲ μάχης παρὰ τῇ Κρεμόνᾳ, νικῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι λαμπρῶς, πλῆθος δὲ πολλὸν τῶν Γαλατῶν κατακόπτεται. Οὐδὲν ἦττον ὁμοῦ ὁ κατ' αὐτῶν πόλεμος ἐξηκολούθει καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἃ δὲ διοικῶν τὰ ἐκεῖ στρατεύματα Αἴλιος δὲν κατώρθωσεν οὐδὲν λόγου ἄξιον κατ' αὐτῶν. Οἱ δὲ ἐφ' ἐξῆς ἐκλεχθέντες Ἰπάτοι Γ. Κορνήλιος Κέθηγος καὶ Κ. Μινούκιος Ῥούφος (197 π. Χ.) ἐστράτευσαν καὶ οὐ σύνδου κατὰ τοῦ Ἀμίλκα, ὅστις ἠγεῖτο αὐτῶν. Τούτων δὲ ὁ Κέθηγος λαμπρὰν νίκην ἔλαβε, καὶ πλείους τῶν Γαλατῶν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀμίλκα. Ὁ δὲ Ῥούφος ἐλεηλάτησε τὴν χώραν τῶν Βοίων καὶ Λιγύων (1).

Οἱ δὲ ἐφεξῆς Ἰπάτοι Α. Φούριος Πουρπουραῖος καὶ Μ. Κλαύδιος Μάρκελλος ἀπεστάλησαν εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ κατὰ τῶν Γαλατῶν πολέμου, οἵτινες δὲν εἶχον εἰσέτι ὑποταχθῆ ὄλοσχερῶς. Οἱ Ἰπάτοι διεξήγαγον αὐτὸν εὐτυχῶς, κατέστρεψαν δύο στρατοὺς αὐτῶν, καὶ λεηλατήσαντες τὴν χώραν ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν πλήρεις λαφύρων. Ἐφεξῆς ἐπὶ τῆς ὑπατείας Σκιπίωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ Γ. Σεμπρονίου Λόγγου (194 π. Χ.), ὁ Σκιπίων ἐνίκησε νίκην κατὰ τῶν Γαλατῶν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐφόνευσε. Μετ' ὀλίγον ὁ Ἰπάτος Μερούλας (193 π. Χ.) προσέβαλε τοὺς Βοίους, ὧν ἱκανοὺς ἀπέσφαξε καὶ ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ στρατηγούς τρεῖς, καὶ σημαίας πολλὰς, καὶ ἀμάξας φορηγούς. Ἐπίσης κατεβλήθησαν καὶ οἱ Αἴγυες· γενομένων δὲ νέων ὑπάτων Α. Κουίντιου καὶ Δομιτίου Αἰνοβάθρου κατεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος Νασικᾶ ἐντελῶς οἱ Βόιοι. Συγχρόνως καὶ ὁ ἀνθύπατος Θέρμας ἐτελείωσε τὸν κατὰ Λιγύων πόλεμον ἐγκρατῆς τῆς χώρας γενόμενος. Ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν Βοίων νίκῃ εἰσῆλθε θριαμβεύων εἰς τὴν Ῥώμην Γ. Σ. Νασικᾶς (2) (191 π. Χ.).

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐξηκολούθουν ἐν τούτοις τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Λιγύων καὶ τῶν λοιπῶν Γαλατῶν. Ὄθεν ἀπεστάλησαν κατὰ μὲν τῶν Λιγύων ὁ Μ. Οὐαλέριος Μεσσάλας ὑπάτος, κατὰ δὲ τῶν Γαλατῶν. Γ. Αἰβίος Σαλινάτωρ (188 π. Χ.) ὑπάτοι, οἵτινες οὐδὲν ἄξιον λόγου ἔπραξαν. Οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς Μ. Αἰμίλιος Λέπιδος καὶ Κ. Φλαμίνιος ἐκστράτευσαν κατὰ τῶν Λιγύων ὑπέταξαν αὐτοὺς (187 π. Χ.). Ἐνίκηθησαν ὁμοῦ πάλιν οἱ Αἴγυες ὑπὸ τῶν ὑπάτων Κ. Φουλβίου Φλάκκου καὶ Α. Μαλλίου Ἀκιδίου Φοιβιανοῦ. Ἰποταγέντων οὕτως ἀλληλοδιαδόχως τῶν διαφόρων Γαλατικῶν ἐθνῶν, ἄλλων μὲν πρότερον, ἄλλων δὲ ὕστερον, οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ

(1) Τίτ. Αἰβ. XXXII, 13.—19. Just. XXX.

(2) Τίτ. Αἰβ. XXXVI, 40.

διατηροῦν πάντοτε στρατὸν ἐτοιμοπόλεμον ἐν τῇ ἐντελευτῇ τῶν Ἀλπεων ἢ Κισσαπίνῃ Γαλατίᾳ, πρὸς κατὰπνίξιν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἐπαναστάσεων τῶν φιλοπολέμων τούτων λαῶν. Κατ' ἔτος δὲ οἱ ὑπατοι, καὶ ἄλλοι διοικηταὶ τῶν στρατῶν ἀπεστέλλοντο εἰς Γαλατίαν. Ἐκτοτε ἴσχυσεν ἡ τῶν Ῥωμαίων δύναμις ἐπὶ πλέον τῶν ἐθνῶν τούτων, ὥστε τέλος, Κ. Ὀπιμίου Νέπωτος καὶ Α. Ποστομίου Ἀλβίνου (154 π.Χ.) ὑπατευόντων, οἱ Ῥωμαῖοι ἰσχυροὶ ἤδη σφόδρα ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ πέραν τῶν Ἀλπεων εἰς τὴν ἄλλως καλουμένην Τρανσαπίνην, ἢ ὑπεράλπειον Γαλατίαν (1). Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνος (146 π.Χ.) οἱ Ῥωμαῖοι μὴ ἔχοντες πλέον ἐχθρὸν ἀξιόμαχον νὰ φοβηθῶσι, Καρχηδονίαν μὲν ἀνηρημένων Ἀχαιῶν δὲ δεδουλωμένων, ἐκυρίερχον οὕτως εἰπεῖν καὶ τῆς Κισσαπίνης Γαλατίας. Μετὰ δὲ ἔτη τρία ὑπατευόντων Α. Καικιλίου Μετέλλου, καὶ Ἀππίου Κλαυδίου Ποῦλχερ, οἱ Σαλάσαι, ἔθνος Γαλατικὸν πέραν τοῦ Πάδου ὑπὸ τὰς Ἄλπεις οἰκοῦν, ἐπολέμησαν κατὰ τοῦ Α. Κλαυδίου Ποῦλχερ ὑπάτου καὶ διοικητοῦ τῶν ἐν τῇ Κισσαπίνῃ Γαλατίᾳ στρατευμάτων. Οἱ Σαλάσαι διεφέροντο συνεχῶς πρὸς τοὺς Ἰνσοῦβρους ἐνεκα τῶν μαρῶν τοῦ χρυσοῦ, τῶν ἐν τῷ ἱεύματι τοῦ ἐκείθεν καταρρέοντος ποταμοῦ Δουρίου. Οἱ Ἰνσοῦβροι προῆλθον εἰς τὸν Ἰπάτον φέροντες ἐγκλήματα κατὰ τῶν Σαλασσῶν. Ὁ Ἰπάτος εὐθέως στρατεύει κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἠττάται. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπελθὼν ἐνίκησε καὶ ὑπέταξεν αὐτοὺς (2) (133

(1) Τίτ. Αἰβ. ἐν ἐπιτομῇ. XLVII.

(2) Συγκεφαλαιούμενος ὡς ἐγγιστα τὰς εἰς Ἰταλίαν ἐπιδρομὰς τῶν Γαλατῶν καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν οὕτω· Ἐν τῇ Κισσαπίνῃ Γαλατίᾳ ὄκουν τὸ κατ' ἐρχὰς Αἴγυες καὶ Οὐένετοι, ἔπειτα εἰσέβησαν, ὑπέταξαν ἢ ὤθησαν αὐτοὺς οἱ Ἐτροῦσκοι (Tusci) συστήσαντες πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Πάδου συμμαχίαν δώδεκα πόλεων, ὧν πρωτεύουσα ἦν Φελσίνη. Οἱ Ἐτροῦσκοι ἀπὸ τοῦ 600 περίπου π.Χ. μέχρι τῆς εἰσβολῆς τῶν Σενόνων περὶ τὰ 400 π.Χ. ὑπετάγησαν ἢ ἐδιώθησαν ὑπὸ τῶν Γαλατῶν. Ἀκολούθως τῷ 396 ἐκυρίευσαν τὴν Ὀμβρικήν πόλιν Μέλπιν (Melpum), ἔπειτα ὤδυσαν πρὸς τὸ Κλουτίον, ἔπειτα πρὸς τὴν Ῥώμην, τὴν ὁποίαν περὶ τὸ 390 κατέλαβον καὶ ἐκρῆπτόνησαν. Περὶ τὸ 367 ἦρθον εἰς τὸ Ἀκτίον. Ἐξηκολούθησαν ἔτι τῷ 361, 360 καὶ 358 εἰσερχόμενοι κατὰ τῆς πόλεως, ἕως οὗ τῷ 349 ὤδυσαν αὐτοὺς ὁ Α. Φ. Κάμιλλος, υἱὸς τοῦ Φ. Κάμιλλου. Τῷ 312 οἱ Σένωνες συνεμάχησαν μετὰ τῶν Ἐτρούσκων, ἀλλ' ἐνίκηθησαν τῷ 295, ἐντελῶς δὲ τῷ 283. Οἱ Ῥωμαῖοι τότε ἔκτισαν ἐκεῖ τὴν Σίναν ἢ Σεννογαλίαν. Οἱ Βόιοι καὶ οἱ Ἰνσοῦβροι ὑπέστησαν τὸ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ 238—232. Ὁ Γαλατικὸς πόλεμος ἐξεβάρη τῷ 225. Οἱ Βόιοι καὶ Ἰνσοῦβροι βοηθεῖα τῶν Γαιατῶν ἐνίκηθησαν καὶ ὑπετάγησαν, οἱ μὲν Βόιοι τῷ 224 οἱ δὲ Ἰνσοῦβροι τῷ 222. Οἱ Ῥωμαῖοι τότε ἔκτισαν τὴν Κρεμόναν καὶ Πλακεντίαν τῷ 219. Εἰσεβαλόντος τοῦ Ἀννίβα εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Νικηθέντος δὲ τοῦ Ἀννίβα, ἐπολεμήθησαν ἀνεῦδως. Ἰπετάγησαν οἱ Κενομάνοι τῷ 197, οἱ Ἰνσοῦβροι τῷ 194, οἱ Βόιοι τῷ 191, οἱ Αἴγυες (ἴθνη ἔθνος) ἀπὸ τοῦ 189—163, οἱ Εὐγάσιοι τῷ 117, οἱ Σαλάσαι τῷ 143. Ὁ Στραβῶν ἐν Γεωγρ. Ε', 1, λέγει ὅτι τὰ ἐκπὸς τοῦ Αἰδοῦ κατεῖχον πρότερον Βόιοι καὶ Αἴγυες καὶ Σένωνες καὶ Γαισάται· ὕστερον δὲ πολέμοις συνεχῆι Βόιοι μὲν ἐξηλάθησαν, Γαισάται δὲ καὶ Σένωνες ἤρρανίσθησαν, ὥστε ἔμειναν τὰ λιγυστικὰ φύλα καὶ τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι.

π.Χ.). Ἐξηκολούθουν ὁμοῦ οὗτοι τὰς λιγυστικὰς αὐτῶν ἐπιδρομὰς μέχρις Αὐγούστου, ὅτε οὗτος τῷ 25 π.Χ. ἐντελῶς ὑπέταξεν αὐτοὺς, καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ἴδρυσεν πόλιν Αὐγούσταν Πρετωρίαν καλουμένην.

Ἐκτοτε φαίνεται ὅτι ἠέντευθεν τῶν Ἀλπεων Γαλατία ἢ ἐντελῶς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ῥωμαίων. Διὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἰδρυθεισῶν πόλεων Βονωνίας, Πάρμας, Μοσίνης, ἐκρατοῦντο εἰς ὑποταγὴν οἱ ἀτίθασσοι οὗτοι λαοὶ, καὶ ὁ Ῥωμαϊσμός ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διεδίδετο. Παρέλαβον καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν Τήβεννον δι' ὃ καὶ Gallia Togata, ἢ ἐντὸς τοῦ Πάδου χώρα πρῶτον ἔπειτα καὶ ἡ πέραν αὐτοῦ ὀνομάσθη. Ὁφ' ἡδὴ Λικινίου Κράσσου καὶ Κ. Μουκίου Σκαϊόλα ὑπατευόντων, (95 π.Χ.) φαίνεται ἡ χώρα ἐντελῶς ἡσυχάζουσα. Οἱ Ἰπάτοι ἐπορεύθησαν ὁ μὲν Σκαϊόλας εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Γαλατίαν Τρανσαπίναν, ὁ δὲ Κράσσος εἰς τὴν Κισσαπίναν. Ἐνταῦθα μόνον ὅτι ἐξήτησεν ἐχθροὺς, δὲν εὗρεν εἰμὴ ληστρικὴν τινα συμμορίαν τὴν ὁποίαν κατέστρεψεν. Ἐφεξῆς δὲ τῆς δυνάμεως τῆς Ῥώμης ἐπὶ μέγα αὐξηθείσης, τοσοῦτων δ' ἄλλων χωρῶν ὑποταγείσων, τῆς Γαλατίας Τρανσαπίνης, Γερμανίας, Ἐλουητίας, Βρεττανίας, Ἰσπανίας, Λυσιτανίας, Ἑλλάδος, Μικρᾶς Ἀσίας, Αἰγύπτου, ἔπαυσαν βεβαίως καὶ αἱ τῶν ἐντελευτῶν Ἀλπεων Γαλατῶν ἐπιδρομαὶ καὶ ἐπαναστάσεις. Ὁ Αὐγούστος τῷ 15 π.Χ. ὑπέταξε καὶ τοὺς εἰς τὰς ὑπωρεῖας τῶν Ἀλπεων Βορείους Γαλατικούς λαοὺς. Ἐγένοντο ὄλοσχερῶς ὑπήκοοι τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἄλλοτε τοσοῦτον αὐτοὺς ἐφοβοῦντο, καὶ τοσαῦτα ὑπέστησαν. Τῷ 89 ἔτει ἐδόθη ταῖς Κισσαπιδανοῖς τὸ δικαίωμα τοῦ Ῥωμαίου πολίτου, τοῖς δὲ Τρανσπαδανοῖς ἡδὴ τῷ 49 διὰ Ἰουλίου Καίσαρος. Ἐφεξῆς ἡ Κισσαπίνη Γαλατία ἐγένετο ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ (Provencia), συμπεριληφθεῖσης τῆς Λιγυστικῆς καὶ Οὐενετίας, καὶ ἐκυβερνήτο ὑπὸ ἀνθυπάτου. Ὡστε αὕτη διέμεινε καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων.

Ἰπέστη ἐφεξῆς μετὰ τῆς λοιπῆς Ἰταλίας τὰς εἰσβολὰς τῶν Γερμανικῶν καὶ ἄλλων βαρβάρων ἐθνῶν, ἕως οὗ ἀναγορευθέντος ἐν Παυλῆ βασιλείως τῆς Ἰταλίας Ὀδοάκρου τῷ 496 μ.Χ. κατελύθη τὸ Αὐτικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος, τῆς τε Ῥώμης ὑποταγείσης εἰς αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἰταλίας πόλεων, καὶ καταληφθεισῶν τῶν λοιπῶν χωρῶν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Ὡς ἀνδρείους καὶ ἀξιωμαχοὺς ἄνδρας τοὺς Γαλάτας ἐλάμβανον αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι στρατιώτας εἰς τοὺς πολέμους, πολλοὶ δὲ στρατηγοὶ Ῥωμαῖοι εἶχον τάγματα ὀλόκληρα ἐξ αὐτῶν συγκείμενα. Βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον ἐδέχθησαν καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν κατακτητῶν Ῥωμαίων, καὶ τοῦτο κατὰ μέγιστον μέρος συνέβη καὶ ἐν τῇ πέραν τῶν Ἀλπεων Γαλατίᾳ, Ἰσπανίᾳ, Λυσιτανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ὑστερον δὲ συνεχωρεύθησαν οἱ μείναντες μετὰ τῶν ἐπελθόντων Γερμανικῶν καὶ λοιπῶν βαρβάρων λαῶν, καὶ ἤδη Ἰταλοὶ ὄντες καὶ λεγόμενοι ἀποτελοῦσι τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἰταλίας μετὰ τῶν λοιπῶν Λιγυστικῶν ἐθνῶν καὶ Οὐενετῶν. (Ἐπεται συνέχεια.)

(1) Τίτ. Αἰβ. XXXI, 2.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—οοο—

ΔΙΑΘΗΚΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ. Ὁ Γάλλος Κ. Πεφόδ, ὅστις κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, μετέβη πρό τινας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν χάριν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, ἀνεκάλυψεν εἰς Ἄγκυραν μέγα μέρος τῆς Διαθήκης τοῦ Αὐγούστου, τῆς ὁποίας μόνον τὸ τέλος ἦτο γνωστόν. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἀναγγέλλει τὰ περὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ἀνακαλύψεως πρὸς τὴν κυβέρνησίν του, ἐξ Ἄγκυρας τὴν 16[28 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου·

« . . . Ἀναγγέλλω δὲ καὶ ἐπιγραφῆς ἀνακάλυψιν, Ἐπισκεπτόμενοι τὰ παρακειμένα εἰς τὸν ναόν, εὗρομεν ὅλον τὸ πρῶτον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς μεταφράσεως τῆς Διαθήκης τοῦ Αὐγούστου, τῆς ὁποίας τὸ τέλος εἶχεν ἀντιγράψει ὁ Ἄμιλτων. Βεβαιωθέντες ὅτι ἐσώζετο ὅπισθεν τοίχου οἰκίας Τουρκικῆς, ἠγοράσαμεν καὶ ἐκρημνίσσαμεν αὐτόν. Εὗρον δὲ τὴν ἐπιγραφὴν τὴν ἀντέγραψα ἐργασθεὶς ἡμέρας πέντε ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας. Ἀντέγραψα οὕτω ὀλοκλήρους στήλας, ἐξ ὧν αἱ μὲν πρῶται τέσσαρες ἔχουσι τινὰ ἡρώματα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄλλων ποῦ καὶ ποῦ ἑλλείπουσι τινες λέξεις. Δὲν φαντάζεσθε πόσα νέα πράγματα μανθάνομεν περὶ τοῦ βίου τοῦ Αὐγούστου, περὶ τῶν τιμῶν ὅσαι ἀπεδόθησαν αὐτῷ καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὐλεῖ περὶ αὐτεξουσίου ἀρχῆς, περὶ ἰσοβίου ὑπατείας, καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων, τὰ ὅποια δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ λατινικὸν κείμενον. Ἰπάρχει δὲ καὶ ἡ χρονολογία τῆς διαθήκης.

» Καταγίνομαι νὰ ἀγοράσω καὶ ἄλλην παρακειμένην οἰκίαν εἰς ἣν θὰ εἶναι τὸ μέσον τῆς ἐπιγραφῆς, διότι ἡ οἰκία τὴν ὁποίαν κατηδάρισε ὁ Ἄμιλτων περιεῖχε μόνον τὸ τέλος.»

ΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΑΕΡΟΣΤΑΤΗΣ. Τὸ δεύτερον ἔτος τῆς πρώτης Γαλλικῆς δημοκρατίας μετεχειρίσθησαν οἱ γάλλοι στρατιωτικοὶ τοὺς ἀεροστάτας πρὸς κατασκόπευσιν τῶν ἐχθρικῶν ὄχρωματῶν, καὶ ἰδοὺ πῶς. Ἐγκρίσει καὶ διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως κατασκευάσθη κατάλληλος ἀεροστάτης, ὅστις κατὰ πρῶτον ἀνυψώθη πρὸς δοκιμὴν εἰς τὰ περὶχωρα τῶν Παρισίων· καθ' ὅσον δὲ γνωρίζω, ἦτο ὁ μόνος χρησιμεύσας ἕως τότε πρὸς πολεμικὴν κατασκόπευσιν. Κατασκευασθὲν δι' ἐκλεκτοῦ ὑφάσματος (taffetas), εἶχε περιμετρὸν τριάκοντα γαλλικῶν μέτρων, καὶ ἐκρατεῖτο διὰ δύο μακρῶν σχοινίων μέχρι 540. μέτρων ὕψος. Ἡ πρώτη δ' αὐτοῦ κατασκόπευσις ἐγένετο κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Maubeuge, διαικομένου τοῦ ἀεροστάτου ὑπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ Couteles· οἱ δὲ Αὐστριακοὶ οἱ πολιορκοῦντες τὸ φρούριον τοῦτο ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν κατασκόπευσιν, μετέφερον διὰ νυκτὸς μέγα τηλεβόλον εἰς τινὰ παραπλήσιον τοῦ φρουρίου φάραγγα, ἀφ' ἧς ἐπυροβόλουν κατὰ τοῦ ἀεροστάτου, ἀλλ' αἱ σφαῖραι αὐτῶν οὐδεμίαν ἐπέφερον βλάβην. Μετεχειρίσθησαν δὲ μετὰ ταῦτα κατὰ

τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Γάλλοι τὴν διὰ τοῦ ἀεροστάτου κατασκόπευσιν εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Charleroi, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν περὶ Fleurs μάχην, ἧς διαρκούσης ἔστεικεν ἄνω τοῦ πεδίου μετέωρος ἐπὶ 9 κατὰ συνέχειαν ὥρας, ὅτε ὁ ἀξιωματικὸς Cotelles κατασκόπευε πάσας τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἐκπληττόμενος ἕως καὶ ὑπὸ τοῦ θεάματος αὐτοῦ, ἐνίκηθη εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων. Μετεχειρίσθησαν μετὰ ταῦτα τὸν ἀεροστάτην τοῦτον καὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Μαγενδίας καθ' ἣν ἀνυψώθεις ἐπὶ 300 μέτρα ὁ αὐτὸς ἀξιωματικὸς ἄνω τοῦ πολιορκουμένου φρουρίου, ἐξίχνιασε πάντα τὰ ἀμυντικὰ τῶν ἐχθρῶν παρασκευάσματα, καὶ οὕτως ἐματαιώσε τοὺς σκοποὺς αὐτῶν. Τὸν ἀεροστάτην τοῦτον ἐπὶ τέλους μετέφεραν καὶ εἰς τὴν κατὰ τῆς Αἰγύπτου ἐκστρατείαν, ἀλλ' οὐδεμίαν χρῆσιν ἐγένετο αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1812 εἰς τὴν κατὰ τῆς Μόσχας ἐκστρατείαν τῶν Γάλλων, Γερμανός τις μηχανικὸς εἶχε κατασκευάσει κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Αλεξάνδρου ἀεροστάτην ὅπως χρησιμεύσῃ πρὸς κατασκόπευσιν τῶν κινήματων τοῦ Ναπολέοντος· ἀλλὰ πρὶν ἢ γίνῃ χρῆσις αὐτοῦ ἡ δριμύτης τοῦ χειμῶνος κατέστρεψε τὰ ἐχθρικά στρατεύματα. Γνωρίζομεν ὡσαύτως ὅτι κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1830 ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἀλγερίας παρεσκευάσθη πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν τοιαύτη τις μηχανὴ, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐγένετο καὶ ταύτης χρῆσις, καθὼς οὐδεμίαν χρῆσιν τοιοῦτων ἀεροστάτων ἐγένετο καθ' ὅσον γνωρίζω καὶ εἰς τὰς μετὰ ταῦτα μέχρι σήμερον μάχας· διότι ἡ χρῆσις τῆς μηχανῆς συνεπιφέρει μεγαλειτέρας ἀναλόγως δυσκολίας τῶν ὠφελειῶν. Καὶ τῶντιν ἐν πρώτοις εἶναι ἀδύνατον νὰ μὲν ἰσχύσῃ εἰς ὠρισμένην τινα θέσιν ἕνεκα τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων· δεύτερον αἱ διηνεκεὶς αὐτοῦ δονήσεις παρεμποδίζουσι τοὺς ἐν αὐτῷ εἰς τρόπον τοιοῦτον, ὥστε σπανίως δύνανται νὰ ἐξακριβώσωσιν ἐντελῶς τὰ κατασκοπευόμενα ἀντικείμενα· καὶ τρίτον ἡ ἀνύψωσις καὶ ἡ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ διατήρησις αὐτοῦ συνοδεύεται ὑπὸ πολλῶν δυσκολιῶν. Ὁ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Μαγενδίας παραδ. χάριν ἀεροστάτης τρεῖς κατεκρημνίσθη, καὶ μάλιστα τὴν τελευταίαν φοράν κατεθραύσθη τὸ ὑπ' αὐτὸν πλοιάριον. Πολλάκις οἱ κρατοῦντες αὐτὸν 600 ἄνδρες μόλις ἠδύνατο νὰ τὸν κρατήσωσι, διότι ἐνίοτε παρέσυρεν αὐτοὺς ἐπὶ 400 καὶ περίπου μέτρα πέραν τῆς θέσεώς των. Ἐπρότειναν μὲν τινες νὰ δεθῶσι τὰ διατηροῦντα αὐτὸν σχοινία ἐπὶ στερεῶν στήλων, ἀλλὰ τότε καθίστατο εὐκολὸς ἡ ἐκκοπὴ τῶν σχοινίων ἕνεκα τῆς ἀντιδράσεως τῶν ἀκινήτων τούτων καὶ μὴ ἐλαστικῶν, ὡς αἱ ἀνθρώπινοι χεῖρες, σπυριγμάτων.